



# СЛУЖБЕНИ

lužbeni vesnik SI  
Makedonije

1001 C

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА СФРЈ“ излегува во издание на српскохрватски односно хрватскохрватски, словенечки, македонски, албански и унгарски јазик. — Општи според тарифата. — Жиро-сметка кај Службата на општествено-политичката заедница 80802-603-1125

Петок, 21 април 1978

БЕЛГРАД

БРОЈ 20

ГОД. XXXIV

Цена е 24 динари. — Претплата за 1978 година изнесува 550 динари. — Редакција: Улица Јована Ристиќа бр. 1. Пошт. Фах 226. — Телефони: централа 650-155; Уредништво 651-885; Служба за претплата 651-732; Комерцијален сектор 651-671; Телекс 11756

346.

Врз основа на член 337 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

## УКАЗ

### ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗВРШНАТА ПОСТАПКА

Се прогласува Законот за извршната постапка, што го усвои Собранието на СФРЈ, на седницата на Сојузниот собор од 30 март 1978 година.

ПР бр. 692  
30 март 1978 година  
Белград

Претседател  
на Републиката,  
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател  
на Собранието на СФРЈ,  
Киро Глигоров, с. р.

## ЗАКОН ЗА ИЗВРШНАТА ПОСТАПКА

### ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

#### Содржина на законот

##### Член 1

Со овој закон се определуваат правилата според кои судот постапува заради присилно извршување на судска одлука која гласи на исполнување на обврска, како и заради обезбедување на побарувања.

Одредбите на овој закон се применуваат и врз присилно извршување на одлука донесена во управна или во прекршочна постапка која гласи на исполнување на парично побарување за кое се одлучува во управна или во прекршочна постапка, освен ако за тоа извршување или обезбедување со закон е определена надлежност на друг орган.

Одредбите на овој закон се применуваат врз извршување и обезбедување на брод и на воздухоплов само ако е тоа определено со посебен закон.

#### Поведување на постапка

##### Член 2

Постапката за извршување и постапката за обезбедување се поведуваат на предлог од доверителот. Овие постапки се поведуваат кога е тоа определено со закон, и по службена должност.

Општествено-политичката заедница, општествениот правобранител на самоуправањето, со статут овластената синдикална организација и други органи што се овластени да поведуваат постапка пред судот на здружениот труд или друг самоуправен суд, се овластени и да поведуваат постапка за извршување и обезбедување, ако е тоа потребно заради заштита на општествената сопственост и на правата на самоуправањето, а одлуката на односниот суд е подобна за извршување според одредбите на овој закон.

Лицата и органите од ст. 2 и 3 на овој член имаат во постапката за извршување и обезбедување положба на доверител, а лицето спрема кое е поведена постапка — положба на должник, ако со закон не е определено поинаку.

#### Надлежност

##### Член 3

Извршувањето и обезбедувањето го определува и го спроведува редовен суд.

#### Обем на извршувањето и обезбедувањето

##### Член 4

Извршувањето заради остварување на парично побарување и обезбедувањето на такво побарување ќе се спроведат и ќе се спроведат во обемот што е потребен за намиравање, односно за обезбедување на тоа побарување.

#### Заштита на должникот

##### Член 5

Извршувањето заради остварување на парично побарување и обезбедување на такво побарување не може да се спроведе врз предмети или врз права кои се неопходни за задоволување на основните животни потреби на должникот и на лицата што тој според законот е должен да ги издржува или за вршење на самостојна дејност која е должников главен извор на средствата за живот.

При спроведувањето на извршувањето и обезбедувањето ќе се води сметка за достоинството на личноста на должникот, како и за тоа извршувањето и обезбедувањето да бидат што помалку неповолни за должникот.

#### Заштита на дејноста на определени правни лица

##### Член 6

Врз предметите и правата во општествена сопственост што ги користат општествено-политичките заедници и нивните органи, организациите на здружен труд и други самоуправни организации и заедници, не може да се спроведе извршување и обезбедување заради остварување на парично побарување ако тие предмети и права се услов за вршење на нивните задачи, односно услов за нивниот труд.

Одредбата на став 1 од овој член согласно се применува во поглед на општествено-политичките организации, општествените организации и здруженијата на граѓаните.

#### Состав на судот и одлуки

##### Член 7

Извршната постапка во прв степен ја води и одлуките ги донесува судија поединец, а во втор степен — совет од тројца судии.

Одлуките во постапката за извршување и обезбедување судот ги донесува во вид на решение или заклучок.

Со заклучок му се издава налог на службеното лице за спроведување на одделни дејствија и се одлучува за други прашања на управување со постапката.

Заклучок во втор степен го донесува претседателот на советот.

#### Правни лекови

##### Член 8

Против решението донесено во прв степен може да се изјави жалба, освен ако со овој закон е определено поинаку.

Против решението за извршување должникот може да изјави приговор (член 48).

Жалбата и приговорот се изјавуваат во рок од осум дена од денот на доставувањето на првостепеното решение, ако со овој закон не е определено поинаку.

Против решението донесено по приговорот може да се изјави жалба.

Жалбата и приговорот не го одлагаат извршувањето, ако со овој закон не е определено поинаку.

Одлуката донесена по жалбата е правосилна.

Против заклучокот нема место за правен лек.

#### Недопустливост на ревизија и повторување на постапката

##### Член 9

Против правосилна одлука донесена во постапката за извршување и обезбедување не е дозволена ревизија ниту повторување на постапката.

#### Итно и редослед на постапувањето

##### Член 10

Во постапката за извршување и обезбедување судот е должен да постапува итно.

Судот е должен предметите да ги зема во работа по редот како што ги примил, освен ако природата на побарувањето или посебни околности бараат да се постапи поинаку.

#### Редослед на намирувањето на повеќе доверители

##### Член 11

Повеќе доверители што ги остваруваат своите парични побарувања спрема ист должник и на ист предмет на извршување, се намируваат по овој ред по кој стекнале право да се намират од тој предмет, освен во случаите во кои со овој закон е определено поинаку.

#### Извршување на одлука на странски суд

##### Член 12

Извршување на одлука на странски суд може да се определи и да се спроведе во Социјалистичка Федеративна Република Југославија ако одлуката ги исполнува претпоставките за признавање пропишани со закон.

#### Извршување врз имот на странска држава

##### Член 13

Врз имот на странска држава во Социјалистичка Федеративна Република Југославија не може да се определи извршување или обезбедување без претходна согласност од сојузниот орган на управата надлежен за работи на правосудството, освен ако странската држава изречно се согласила со извршувањето, односно обезбедувањето.

#### Примена на одредбите од Законот за процесната постапка

##### Член 14

Во постапката за извршување и обезбедување сообразно се применуваат одредбите на Законот за процесната постапка, ако со овој или со друг сојузен закон не е определено поинаку.

#### Значење на одделни изрази

##### Член 15

Одделни изрази употребени во овој закон ги имаат следните значења:

1) изразот „побарување“ означува право на наплата на паричен износ или право на некое сторување или несторување;

2) изразот „доверител“ означува лице чие побарување се остварува или обезбедува;

3) изразот „должник“ означува лице спрема кое се остварува или обезбедува побарување;

4) изразот „странка“ означува доверител или должник;

5) изразот „учесник“ означува лице кое во постапката за извршување или обезбедување остварува некое свое право или правен интерес, а не е странка во постапката;

6) изразот „решение за извршување“ означува решение со кое во целост или делумно е усвоен предлогот за извршување;

7) изразот „службено лице“ означува работник во суд кој непосредно одделни дејствија за извршување или о

8) изразот „организација на здружен труд“ означува основна организација на здружен труд, работна организација и сложена организација на здружен труд;

9) изразот „земјоделец“ означува лице кому земјоделското производство му е претежен извор на приходи.

#### Дел втори

#### Постапка за извршување

#### Раздел први

#### ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ

#### Глава прва

#### Уводни одредби

#### Извршна исправа

##### Член 16

Судот го определува извршувањето врз основа на извршна исправа.

Извршни исправи се:

1) извршна судска одлука и судско порамнување;

2) извршна одлука во управна постапка, порамнување во управна постапка и извршна одлука во прекршочна постапка, ако гласат на исполнување на парична обврска;

3) друга одлука која како извршна исправа е предвидена со закон.

### Одлука и порамнување

#### Член 17

Како судска одлука, во смисла на овој закон, се смета пресуда односно одлука, решение, платен и друг налог на редовните судови, на судовите на здружениот труд, на избраните судови, на арбитражите и на други самоуправни судови, а како судско порамнување се смета порамнувањето склучено пред тие судови.

Како одлука во управна постапка, во смисла на овој закон, се смета решение и заклучок на орган на управата, како и на организација на здружен труд, кои се донесени во вршењето на нивните јавни овластувања, а како порамнување во управна постапка се смета порамнување склучено во смисла на Законот за општата управна постапка.

Како одлука во прекршочна постапка, во смисла на овој закон, се смета решението што го донел судијата за прекршоци или надлежниот орган на управата.

### Извршност на одлука

#### Член 18

Судската одлука или одлуката донесена во прекршочна постапка е извршна ако станала правосилна и ако истекол рокот за доброволно исполнување на должниковата обврска.

Одлуката донесена во управна постапка е извршна ако станала конечна и ако истекол рокот за доброволно исполнување на обврската.

Рокот за доброволно исполнување на обврската тече од денот на доставување на одлуката до должникот.

Врз основа на одлука која во еден дел станала извршна, извршувањето може да се определи само во тој дел.

Извршувањето ќе се определи и врз основа на судска одлука која не станала правосилна и врз одлука донесена во управна постапка која не станала конечна, ако со закон е пропишано дека жалбата не го задржува извршувањето на одлуката.

### Извршност на порамнувањето

#### Член 19

Судското порамнување односно порамнувањето склучено во управна постапка е извршно, ако втасало побарувањето по порамнувањето.

Втасаноста на побарувањето се докажува со записник за порамнувањето, или со јавна исправа или според закон заверена исправа.

Втасаноста која не може да се докаже на начинот од став 2 на овој член, се докажува со правосилна одлука донесена во процесна постапка со која се утврдува втасаноста.

### Подобност на извршната исправа за извршување

#### Член 20

Извршната исправа е подобна за извршување ако во неа се назначени доверителот и должникот, како и предметот, видот, обемот и времето на исполнувањето на обврската.

Ако извршната исправа е одлука со која не е определен рокот за доброволно исполнување на обврската, тој рок се определува со решение за извршување.

### Веродостојна исправа

#### Член 21

Извршувањето заради остварување на парично побарување помеѓу организацији на здружен труд што вршат стопанска дејност се определува и врз основа на веродостојна исправа.

Веродостојна исправа, во смисла на овој закон, е фактура, меница и чек.

Кога од веродостојната исправа не се гледа втасаноста на побарувањето, извршувањето се определува ако доверителот поднел писмена изјава дека втасало побарувањето и го означил денот на втасаноста.

### Премиа на побарување или на обврска

#### Член 22

Извршувањето се определува и на предлог од лице кое во извршната исправа не е означено како доверител, ако тоа со јавна или според закон заверена исправа докаже дека побарувањето е пренесено врз него, или преминало на друг начин, а за случај да не е можно тоа, преносот на побарувањето се докажува со правосилна одлука донесена во процесна постапка.

Одредбата на став 1 од овој член согласно се применува и во поглед на извршување против лице кое во извршната исправа не е означено како должник.

### Условна и заемна обврска

#### Член 23

Извршувањето кое зависи од претходното исполнување на некоја доверителова обврска или од настапувањето некој услов, се определува ако доверителот со јавна или според закон заверена исправа докаже дека ја исполнил обврската, односно дека настапил условот.

Исполнувањето на обврската, односно настапувањето на условот, се докажува со правосилна одлука донесена во процесна постапка, ако доверителот не е во можност тоа да го докаже на начинот определен во став 1 на овој член.

Ако должникот по извршната исправа е должен да ја исполни обврската, но при услов истовремено да се исполни обврската спрема него, судот ќе определи извршување ако доверителот поднесе доказ дека го обезбедил исполнувањето на својата обврска.

Се смета дека доверителот обезбедил исполнување на својата обврска, во смисла на став 3 од овој член, ако предметот на обврската го положил кај судот или за иста цел постапил на друг погоден начин.

Доверителот кој тврди дека својата обврска веќе ја исполнил, треба тоа да го докаже на начинот предвиден во ст. 1 и 2 на овој член.

### Алтернативна обврска по избор на должникот

#### Член 24

Ако должникот по извршната исправа има право да избира помеѓу повеќе предмети на својата обврска, доверителот е должен во предлогот за извршување да го назначи предметот со кој обврската треба да биде исполнета.

Должникот има право на избор сè додека доверителот макар и делумно не го примил предметот што го барал во предлогот за извршување.

**Факултативно овластување на должникот****Член 25**

Должникот спрема кого со извршна исправа е изречена непарична обврска, со право да може да се ослободи од исполнување на таа обврска со плаќање на определен паричен износ определен во извршната исправа, може тој износ да го плати се додека доверителот макар и делумно не го примил исполнувањето на обврската.

**Поднесоци и рочишта****Член 26**

Во извршната постапка судот постапува врз основа на поднесок и други писмена.

Судот одржува рочиште кога тоа е определено со овој закон или кога смета дека одржувањето на рочиштето е целесообразно.

За рочиштето, наместо записник, судијата може да состави службена белешка.

Судот вон од рочиштето ќе ја сослушна странката или учесникот во постапката ако е тоа предвидено со овој закон или ако наоѓа дека е потребно заради разјаснување на одделни прашања или заради изјаснување по некој предлог на странката.

Изостанокот на една или на обете странки, како и на учесниците од рочиштето или нивно неодзивање на поканата на судот заради сослушување, не го спречува судот да постапува понатаму.

**Средства на извршување****Член 27**

Како средства на извршување заради остварување на парично побарување можат да се определат само: продажба на подвижни предмети, продажба на недвижности, пренос на парично побарување, претворање во пари на други имотни односно материјални права и пренос на средства што се водат на сметката кај Службата на општественото книговодство.

**Предмет на извршување****Член 28**

Предмет на извршување заради намиравање на парично побарување може да биде секој должников предмет или имотно односно материјално право, што со закон не се изземени од извршување, односно доколку извршувањето врз нив не е органичено со закон.

**Ограничување на средства и на предмети на извршување****Член 29**

Судот определува извршување заради остварување на парично побарување со она средство и врз овие предмети што се наведени во предлогот за извршување.

Кога доверителот предложил повеќе средства или повеќе предмети на извршување, судот, на предлог од должникот или по службена должност, ќе го ограничи извршувањето само на некои од тие средства, односно предмети, ако се доволни за остварување на побарувањето.

Судот може, на предлог од должникот, да определи друго средство на извршување, наместо она што го предложил доверителот, ако тоа средство е доволно за остварување на побарувањето.

**Браќање во поранешна состојба****Член 30**

Браќање во поранешна состојба е дозволено во постапката за извршување само поради пропуштање на рокот за жалба и приговор.

**Смрт на странка****Член 31**

За прекинот на извршната постапка што настапил поради смрт на странка или на нејзиниот законски застапник, судот ќе ги извести наследниците на таа странка, ако му се познати и ако му е познато нивното престојувалиште, како и противната странка.

Ако наследниците не се познати или не е познато нивното престојувалиште, судот без одлагање ќе им постави привремен старател.

**Трошоци на извршувањето****Член 32**

Трошоците на извршувањето претходно ги поднесува доверителот.

Доверителот е должен да ги авансира трошоците на извршувањето во рокот што ќе му го определи судот.

Ако доверителот не ги авансира трошоците на извршувањето во тој рок, судот ќе го запре извршувањето.

Ако постапката е поведена по службена должност, трошоците претходно ги поднесува органот што ја донел извршната исправа во прв степен.

Должникот е должен на доверителот по негово барање, да му ги надомести трошоците што биле потребни за извршувањето.

Доверителот е должен да му ги надомести на должникот, по негово барање, трошоците на извршувањето што му ги предизвикал неосновано.

Барањето за надомест на трошоците може да се поднесе најдоцна во рок од 30 дена од денот на завршувањето на постапката.

**Гаранција****Член 33**

Кога овој закон пропишува полагање гаранција износот на гаранцијата се полага во готови пари.

Општествено-политичките заедници и државните и други органи од член 2 став 3 на овој закон не полагаат гаранција.

**Глава втора****Предлог за извршување****Стварна надлежност****Член 34**

За одлучување за предлогот за извршување стварно е надлежен судот определен со републички, односно со покраински пропис.

**Содржина на предлогот****Член 35**

Во предлогот за извршување мораат да бидат назначени: доверителот и должникот, извршната или веродостојната исправа, обврската на должникот, средството и предметот на извршување и други по-

датоци што се потребни за спроведување на извршувањето.

Ако се бара извршување врз подвижни предмети, во предлогот за извршување не мораат да бидат поблиску назначени тие предмети.

#### Потврда за извршноста

##### Член 36

Ако предлогот за извршување се поднесува до суд кој за побарувањето не одлучувал во прв степен, кон предлогот се поднесува извршна исправа, во изворник или во заверен препис, на која е ставена потврда за извршноста, односно се поднесува веродостојна исправа.

Потврда за извршноста дава судот, односно органот кој одлучувал за побарувањето во прв степен.

Неоснованата потврда за извршноста ќе ја укине со решение истиот суд, односно орган, на предлог или по службена должност.

#### Повлекување и ограничување на предлогот

##### Член 37

Доверителот во текот на постапката може, без согласност на должникот, да го повлече предлогот за извршување во целост или делумно.

Во тој случај судот ќе ја запре постапката.

Доверителот по повлекување на предлогот може да поднесе нов предлог за извршување.

#### Решение за предлогот

##### Член 38

Во решението за извршување мораат да бидат назначени доверителот и должникот, извршната, односно веродостојната исправа, обврската на должникот, средството и предметот на извршување и други податоци што се потребни за спроведување на извршувањето.

Решението со кое наполно или делумно се одбива предлогот за извршување мора да биде образложено.

#### Доставување на решение за извршување

##### Член 39

Решението за извршување се доставува до доверителот и до должникот, а решението со кое се одбива предлогот за извршување се доставува само до доверителот.

Решението за извршување врз парично побарување се доставува и до должниковиот должник, а решението за извршување врз средствата на сметката на должникот се доставува и до единицата на Службата на општественото книговодство кај која се водат тие средства.

Решението за извршување, донесено врз основа на веродостојна исправа се доставува до соодветната единица на Службата на општественото книговодство дури откако ќе стане правосилно.

Решението за извршување врз подвижни предмети се доставува до должникот при преземањето на првото извршно дејствие, ако со овој закон не е определено поинаку (член 73).

Ако судот што го донел решението за извршување не е надлежен за спроведување на извршувањето, своето решение за извршување ќе го упати до надлежниот суд заради доставување на тоа решение и спроведување на извршувањето.

За поведување постапка за извршување на одлука на судот на здружениот труд или на друг самоуправен суд, ќе се извести надлежниот општествен правобранител на самоуправањето.

#### Глава трета

### Спроведување на извршувањето

#### Стварна надлежност

##### Член 40

За спроведување на извршувањето е надлежен судот определен со републички, односно покраински пропис.

#### Извршување врз основа на неправосилно решение за извршување

##### Член 41

Извршувањето се спроведува и пред правосилноста на решението за извршување, ако за одделни извршни дејствија со овој закон не е определено поинаку.

Пред правосилноста на решението за извршување доверителот не може да биде намирен, освен во случај на решение за извршување врз паричните средства на должникот на сметка кај Службата на општественото книговодство (член 199 став 3).

Одредбите на ст. 1 и 2 од овој член не се применуваат врз извршувањето определено врз основа на веродостојна исправа.

#### Граница на извршувањето

##### Член 42

Извршувањето се спроведува во границите определени во решението за извршување.

#### Време на извршувањето

##### Член 43

Извршувањето се спроведува во работен ден, и тоа дење.

Во другите денови или ноќе извршувањето може да се спроведе само ако постои опасност поради одлагање, за што одлучува судот со заклучок.

#### Постапување на службеното лице

##### Член 44

Службеното лице е должно при пребарување на должниковиот стан или на облеката што ја носи тој на себеси и при преземање на други извршни дејствија да постапува со должен обзир спрема личноста на должникот и членовите на неговото домаќинство.

На извршните дејствија во должниковиот стан кај кои не присуствува должникот, негов законски застапник, полномошник или возрасен член на неговото домаќинство, мораат да присуствуваат двајца полнолетни граѓани.

Кога извршното дејствие треба да се спроведе во просторија што е заклучена, а должникот не е присутен или не сака да ја отвори просторијата, службеното лице ќе ја отвори просторијата во присуство на двајца полнолетни граѓани.

**Извршување во просторија на општествено правно лице****Член 45**

Извршувањето во просторија на општествено правно лице се спроведува по претходно известување на органот на општественото правно лице и во присуство на лицето, определено од него.

Ако органот на општественото правно лице и на повторно барање не го определи тоа лице, извршното дејствие ќе се спроведе и без негово присуство.

**Пречење на службеното лице во работа****Член 46**

Службеното лице е овластено да го отстрани лицето што го пречи спроведувањето на извршувањето, а според околностите на случајот и да побара помош од надлежниот орган на внатрешните работи.

**Неправилности при спроведување на извршувањето****Член 47**

Странката или учесникот во постапката можат со поднесок да бараат од судот да се отстрани неправилноста што ја сториле службеното лице во спроведувањето на извршувањето.

Судот по тоа барање ќе донесе решение, ако подносителот на барањето го барал тоа.

**Глава четврта****Приговор од должникот против решението за извршување****Приговор како некаучив правен лек****Член 48**

Решението за извршување должникот може да го побива со приговор, освен ако ја побива само одлуката за трошоците.

**Надлежност****Член 49**

За приговорот одлучува судот што го донел решението за извршување.

**Причини за приговорот****Член 50**

Приговор против решението за извршување може да се поднесе од причини што го спречуваат извршувањето, а особено:

- 1) ако судот што го донел решението за извршување не е надлежен;
- 2) ако исправата врз основа на која е предложено извршување нема својство на извршна или всредостојна исправа;
- 3) ако одлуката врз основа на која е донесено решението за извршување не е извршна;
- 4) ако одлуката врз основа на која е донесено решението за извршување е укината, поништена или преиначена;
- 5) ако порамнувањето врз основа на кое е донесено решението за извршување е ставено со одлука вон од сила;
- 6) ако не истекол рокот за намирување на побарувањето или ако не настапил условот што е определен со порамнувањето;
- 7) ако извршувањето е определено врз предмети, парично побарување и други права што се изземени

од извршување, односно врз кои е ограничена можноста за извршување;

8) ако побарувањето престанало врз основа на фактот кој настапил по извршноста на одлуката или пред тоа, но во време кога должникот тоа не можел да го истакне во постапката од која потекува извршната исправа, односно ако побарувањето престанало врз основа на фактот кој настапил по склученото порамнување;

9) ако доверителот го одложил исполнувањето на обврските за времето кое уште не истекло;

10) ако истекол рокот во кој според закон може да се предложи извршување;

11) ако настапила застареност на побарувањето за кое е одлучено со извршна исправа;

12) ако побарувањето не преминало врз доверителот, односно ако обврската не преминала врз должникот;

13) ако претходно не е обидено извршување врз предметот за кој со овој закон е определено доверителот првенствено да се намирува од тој предмет.

**Приговор по истекот на рокот****Член 51**

Приговор заснован врз фактот кој настапил по настанувањето на извршната исправа, односно во времето кога повеќе не можел да се изнесе во постапката од која потекува извршната исправа, должникот може да поднесе и по истекот на рокот од осум дена (член 8) сè до завршувањето на извршната постапка.

**Одговор на приговорот****Член 52**

Приговорот се доставува до доверителот. Доверителот може во рок од осум дена од денот на доставувањето на приговорот да поднесе одговор на приговорот.

**Решение за приговор****Член 53**

По приемот на одговорот на приговор или по истекот на рокот за одговор судот, според околностите на случајот, ќе закаже рочиште за расправање по приговорот или ќе донесе решение без определување на рочиште, освен во случај од член 54 на овој закон.

Со решението донесено по приговорот, приговорот се усвојува или одбива или се отфрла како ненаправен, нецелосен или недозволен.

Ако го усвои приговорот за ненадлежност, судот ќе го стави вон од сила своето решение, ќе ги укине спроведените дејствија и ќе му го отстапи предлогот на надлежниот суд.

Ако усвои некој друг приговор, судот, според околностите на случајот, ќе го запре извршувањето во целост или делумно и ќе ги укине спроведените дејствија.

**Упатување на спор или друга постапка****Член 54**

Ако решението по приговорот зависи од некој факт кој се однесува на самото побарување, а меѓу странките е спорен судот ќе го упати должникот да поведе во определен рок спор или друга постапка заради прогласување дека извршувањето е недопуштено.

Должникот може да поведе спор или друга постапка во смисла на став 1 од овој член и по исте-

кот на рокот определен од страна на судот се до завршувањето на извршната постапка, но во тој случај ги поднесува трошоците предизвикани од пречекоривањето на тој рок.

Против решението донесено според став 1 на овој член не е дозволена жалба.

Ако со правосилна одлука на судот е утврдено дека извршувањето е недопуштено, судот на предлог од должникот ќе го запре извршувањето и ќе ги укине спроведените дејствија.

#### Приговор против решението врз основа на веродостојна исправа

##### Член 55

Решението за извршување донесено врз основа на веродостојна исправа судот ќе го стави вон од сила и ќе ги укине спроведените дејствија ако должникот против тоа решение поднесел приговор.

Приговорот против решението од став 1 на овој член не мора да биде образложен.

Доверителот може во предлогот за извршување, врз основа на веродостојната исправа, да бара, за случај должникот да поднесе приговор против решението за извршување, тој предлог да се смета како тужба.

Во тој случај судот до кој е поднесен предлогот за извршување ќе спроведе постапка по тужбата, а ако за тоа не е надлежен, ќе го достави предметот до надлежниот суд.

#### Глава петта

### Приговор од трето лице

#### Услови и рок за приговор

##### Член 56

Лицето кое тврди дека во поглед на предметот на извршување има такво право кое го спречува извршувањето, може да поднесе приговор против извршувањето со кој бара извршувањето врз тој предмет да се прогласи недопуштено.

Приговор може да се поднесе до завршувањето на извршната постапка.

Судот ќе го достави приговорот до доверителот и ќе го позвика да се изјасни за приговорот во рок од осум дена од денот на доставувањето на приговорот.

#### Упатување на спор

##### Член 57

Ако доверителот во пропишаниот рок не се изјасни за приговорот или му се спротиви на приговорот, судот ќе го упати подносителот на приговорот да поведе против доверителот во определен рок спор заради прогласување дека извршувањето врз тој предмет е недопуштено.

Подносителот на приговорот може да поведе спор и по истекот на рокот определен од страна на судот се до завршувањето на извршната постапка, но во тој случај ги поднесува трошоците предизвикани со пречекоривањето на тој рок.

Должникот кој го оспорува правото на трето лице може да биде опфатен со тужба од став 1 на овој член заради утврдување на тоа право.

Ако со правосилна судска одлука е прогласено за недопуштено извршувањето врз определен предмет, судот, на предлог од подносителот на приговорот, ќе го запре извршувањето врз тој предмет и ќе ги укине спроведените дејствија.

### Кога не може да се бара извршувањето да се прогласи за недопуштливо

#### Член 58

По исклучок од одредбата на член 56 став 1 од овој закон, лицето чијшто удел во сопственоста на подвижниот предмет, што е предмет на извршувањето не изнесува повеќе од половината вредност на тој предмет не може да бара извршувањето во поглед на неговиот удел да се прогласи за недопуштено, но има право да биде намирено од износот добиен со продажбата на предметот пред сите доверители и пред надоместот на трошоците на извршната постапка.

Лицето од став 1 на овој член има право да бара предметот што е предмет на извршувањето, да го отстапи, ако положи износ кој ѝ одговара на вредноста на должниковиот удел во тој предмет.

Лицето од став 1 на овој член на кое му е оспорен уделот во предметот што е предмет на извршувањето, судот ќе го упати на спор со тужба против доверителот да го утврди својот удел.

Одредбите на член 57 ст. 1 до 3 на овој закон согласно се применуваат и врз тужбата од став 3 на овој член.

#### Глава шеста

### Противизвршување

#### Причини за противизвршување

##### Член 59

Бидејќи извршувањето е веќе спроведено, должникот може да поднесе предлог до судот за противизвршување, барајќи доверителот да му го врати на она што добил со извршувањето:

- 1) ако извршната исправа е правосилно укината, преиначена, поништена или ставена вон од сила;
- 2) ако во текот на извршната постапка го намирил доверителовото побарување;
- 3) ако решението за извршување е правосилно укинато или преиначено;
- 4) ако извршувањето што е спроведено врз паричните средства кои се водат на сметката на должникот кај Службата на општествено книговодство или со исплата во готови пари (член 199), е прогласено недопуштено.

Предлогот за противизвршување може да се поднесе во рок од три месеци од денот кога должникот дознал за причината за противизвршување, а најдоцна во рок од една година од денот на завршувањето на извршната постапка.

Должникот не може пред истекот на тој рок да го остварува своето побарување во процесна постапка.

#### Постапка по предлогот за противизвршување

##### Член 60

Предлогот за противизвршување судот ќе го достави до доверителот и ќе го позвика да се изјасни за тој предлог во рок од осум дена од денот на доставувањето.

Ако во тој рок доверителот му се спротиви на предлогот, судот ќе одлучи за предлогот по одржаното рочиште.

Со решението со кое го усвојува предлогот судот ќе му наложи на доверителот, во рок од 15 дена да му го врати на должникот она што го добил со извршувањето.

Такво решение донесува судот и ако доверителот навремено не се изјасни или изјави дека не му се противи на предлогот.

#### Решение за противизвршување

##### Член 61

Врз основа на правосилно решение со кое се усвојува предлогот за противизвршување, судот, на предлог од должникот, со решение ќе определи противизвршување.

Во поглед на натамошната постапка согласно се применуваат одредбите што се однесуваат на извршувањето.

#### Невозможност на противизвршување

##### Член 62

Предлогот за противизвршување нема да се усвои ако се бара враќање на предмет во поглед на кој настапиле такви фактични или правни промени што враќањето не е веќе можно.

Во тој случај должникот може своето право да го остварува во процесна постапка и пред истекот на рокот од член 59 став 2 на овој закон.

#### Глава седма

### Одлагање и запирање на извршувањето

#### 1 Одлагање на извршувањето

##### На предлог од должникот

##### Член 63

На предлогот од должникот судот, ако должникот го стори веројатно дека со спроведување на извршувањето претрпел позначителна штета, во целост или делумно, ќе го одложи извршувањето:

1) ако против одлуката врз основа на која е определено извршување е изјавен вонреден правен лек или вонредно правно средство;

2) ако е поднесен предлог за враќање во поранешната состојба во постапката во која е донесена одлука врз основа на која е определено извршување;

3) ако е поднесена тужба за поништување на пресудата на избраниот суд врз основа на која е определено извршување;

4) ако против правосилното решение донесено во извршна постапка е подигнато барање за заштита на законитоста;

5) ако е поднесена тужба за ставање вој од сила на порамнувањето врз основа на кое е дозволено извршување;

6) ако должникот против решението за извршување поднел приговор, односно тужба;

7) ако должникот поднел предлог за укинување на потврдата за извршност;

8) ако извршувањето зависи од истовременото исполнување на некоја доверителова обврска, а должникот не го дозволил исполнувањето на својата обврска поради тоа што доверителот не ја исполнил својата обврска ниту покажал готовност истовремено да ја исполни;

9) ако должникот или учесникот во постапката барал да се отстранат неправилности сторени при спроведувањето на извршувањето.

Судот може на предлог од должникот, да го одложи извршувањето и во други случаи во кои за тоа постојат особено оправдани причини.

Судот може, спрема околностите на случајот, да го услови одлагањето на извршувањето со полагање на гаранција.

#### На предлог од доверителот

##### Член 64

На предлог од доверителот судот, на полно или делумно, ќе го одложи извршувањето ако спроведувањето на извршувањето не започнало.

Ако спроведувањето на извршувањето започнало, а должникот, во рокот што му го определил судот, се изјаснил против одлагањето, судот ќе го одбие предлогот за одлагање.

Ако со закон е предвидено дека извршувањето треба да се бара во определен рок, доверителот може да поднесе предлог за одлагање во тој рок.

#### На предлог од трето лице

##### Член 65

На предлог од лицето што барало извршувањето на определен предмет да се прогласи недопуштено, судот ќе го одложи извршувањето во поглед на тој предмет, ако наоѓа дека инаку тоа лице би претрпело позначителна штета.

Судот може, спрема околностите на случајот, да го услови одлагањето на извршувањето со полагање на гаранција.

#### Време за кое се одлага извршувањето

##### Член 66

Ако извршувањето е одложено поради тоа што должникот или трето лице изјавило правен лек односно правно средство (чл. 63 и 65), одлагањето трае до завршувањето на постапката по тоа средство.

Во другите случаи во кои должникот предложил одлагање, судот, според околностите на случајот, ќе го определи времето за кое се одлага извршувањето.

Кога доверителот поднел предлог за одлагање на извршувањето, судот ќе го одложи извршувањето за времето што го определил доверителот.

До правосилноста на решението за предлогот за одлагање на извршувањето, судот може да ги презема само оние извршни дејствија кои не би го сториле излишно одлагањето.

Ако доверителот поднел предлог за одлагање на извршувањето во случај во кој со закон е предвидено дека извршувањето треба да се бара во определен рок, извршувањето не може да се одложи за време подолго од тој рок.

#### Продолжување на одложеното извршување

##### Член 67

Одложеното извршување се продолжува по службена должност, по истекот на времето за кое е одложено.

На предлог од доверителот, судот може да го продолжи извршувањето и пред истекот на рокот за кој е одложено, ако доверителот го стори веројатно дека престанале причините за одлагање или ако положи гаранција.

#### 2. Запирање на извршувањето

##### Член 68

Покрај другите случаи предвидени во овој закон, извршувањето ќе се запре по службена должност и ако извршната исправа е правосилно укината, преиначена, поништена или ставена вој од сила, односно ако потврдата за извршност е укината.

Со решението за запирање на извршувањето ќе се укинат сите спроведени извршни дејствија, доколку со тоа не се засега во стекнатите права на трети лица.



## Раздел втори

ИЗВРШУВАЊЕ ЗАРАДИ НАПЛАТА НА ПАРИЧНО  
ПОБАРУВАЊЕ

## Глава осма

## Извршување врз подвижни предмети

## 1. Месна надлежност

Ако во предлогот е назначено местото каде што се наоѓаат предметите

## Член 69

За одлучување за предлогот за извршување врз подвижни предмети и за спроведување на тоа извршување месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓаат тие предмети.

Ако во предлогот не е назначено местото каде што се наоѓаат предметите

## Член 70

Доверителот може да предложи судот да донесе решение за извршување врз подвижни предмети, не назначувајќи го местото каде што се наоѓаат предметите.

За одлучување за тој предлог месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа живеалиштето или престојувалиштето односно седиштето на должникот.

Во тој случај доверителот може да го поднесе решението за извршување до секој стварно надлежен суд на чие подрачје се наоѓаат подвижните предмети на должникот, со предлог тој суд да го спроведе извршувањето.

## 2. Изземање од извршување

## Член 71

Не можат да бидат предмети на извршување:

1) облека, обувало, долна облека и други предмети за лична употреба, постелни работи, садови, мебел, шпорет, ладилник, машина за перење облека и други предмети што служат за задоволување на потребите за домаќинството, до колку му се потребни на должникот и на членовите на неговото домаќинство, со оглед на условите на средината во која живеат;

2) храна и огрев за потребите на должникот и на членовите на неговото домаќинство за шест месеци;

3) работен и расплоден добиток, земјоделски машини и други орудија за работа, што на должникот земјоделец му се неопходни за одржување на земјоделско стопанство, во мера во која е тоа потребно за неговото издржување и за издржување на членовите на неговото семејство, како и семето за употреба во тоа стопанство и храна за добиток за четири месеци;

4) алат, машини и други предмети што на должникот, кој самостојно врши занаетчиска дејност со личен труд со средства на трудот во сопственост на граѓани, му се неопходни за вршење на таа дејност, како и суровини и погонско гориво — за три месеци работа;

5) книги и други предмети што му се потребни на должникот кој самостојно во вид на занимање со личен труд врши научна, уметничка или друга професионална дејност;

6) готови пари на должникот што има постојани месечни примања — до месечниот износ кој според законот е изземен од извршување, сразмерно на времето до следното примање;

7) ордени, медали, воени споменици и други знаци на одликување и признание, венчален прстен, лични писма, ракописи и други лични списи на должникот, како и семејни слики;

8) помагала што на инвалидот или на друго лице со телесни недостатоци му се дадени врз основа на прописите или што ги набавил сам, а се неопходни за извршување на неговите животни функции.

Поштенска пратка или поштенска парична дознака упатена до должникот не може да биде предмет на извршување пред да му се врати.

Со закон може да се определи дека и други подвижни предмети не можат да бидат предмет на извршување.

## 3. Извршни дејствија

## Член 72

Извршување врз подвижни предмети се спроведува со попис и со процена на предметите, со продажба на предметите и со намирување на доверителот од износот добиен со продажбата.

Со предлогот за извршување може да се бара да се спроведе само попис и процена, но во тој случај доверителот е должен во рок од три месеци од денот на извршениот попис односно процена да поднесе предлог за продажба на предметите.

Ако доверителот во тој рок не поднесе предлог за продажба, извршувањето ќе се запре.

## 4. Попис и процена на предметите

## Известување за пописот

## Член 73

Службеното лице пред да пристапи кон пописот ќе му го предаде на должникот Решението за извршување и ќе го повика да го плати износот за кој е определено извршувањето заедно со каматата и трошоците.

Ако решението за извршување не можело да му се предаде на должникот при пописот, ќе му се достави дополнително.

За времето и местото на пописот се известува доверителот, ако го барал тоа.

Отсуството на доверителот или на должникот не спречува да се пристапи кон пописот.

За извршениот попис ќе се извести странката која не присуствувала на пописот.

## Предмет на пописот

## Член 74

Можат да се опишат предметите кои се наоѓаат во посед на должникот, како и неговите предмети што се наоѓаат во посед на доверителот.

Должниковите предмети што се наоѓаат во посед на трето лице можат да се опишат само со согласност од тоа лице.

Ако третото лице не се согласува да се изврши попис, судот ќе го пренесе врз доверителот, ако тој го предложи тоа, должниковото право на предавање на предметот (член 129).

## Обем на пописот

## Член 75

Ќе се опишат онолку предмети колку што е потребно за намирување на доверителовото побарување и на трошоците на извршувањето.

Првенствено се опишуваат предметите во поглед на кои нема забелешки за постоење на правото кое би го спречувало извршувањето и предметите кои најлесно можат да се претворат во пари, при што за тоа ќе се земе предвид и изјавата од присутните странки и од трети лица.

Судот може, на предлог од должникот, дополнително да определи извршување врз друг предмет, а не врз оној кој е попишан на предлог од доверителот, ако постои значителен несразмер помеѓу вредноста на тој предмет и износот на побарувањето.

#### Чување на попишаните предмети

##### Член 76

Службеното лице ќе ги остави попишаните предмети на чување кај должникот, ако судот, на предлог од доверителот, не определил попишаните предмети да му се предадат на чување на доверителот или на трето лице.

Опасноста од уништување или оштетување на предметите дадени на чување на доверителот или на трето лице ја поднесува доверителот, освен ако уништувањето или оштетувањето е последица од виша сила.

На попишаните предмети што му се оставени на должникот на чување, видно ќе се назначи дека се земени во попис.

Готови пари, хартии од вредност и скапоцености ќе се предадат во судски депозит.

Во судски депозит ќе се предадат и други предмети од поголема вредност, ако се погодни за таков начин на чување.

#### Забрана на располагање со попишаните предмети

##### Член 77

На должникот му е забрането да располага со попишаните предмети.

Во решението за извршување се внесува таа забрана како и предупредување на должникот за кривичноправните последици од постапување спротивно на забраната.

#### Стекнување на заложно право

##### Член 78

Со пописот доверителот стекнува заложно право врз попишаните предмети.

Кога пописот е извршен во корист на повеќе доверители, редот на првенство на заложното право стекнато со пописот или со забелешка во записникот за пописот (член 82) се определува според денот кога е извршен пописот односно според денот кога е ставена забелешката.

Кога попис на предмети се врши истовремено во корист на повеќе доверители, редот на првенство се определува според денот кога предлогот за извршување е примен во судот, а ако предлозите за извршување се примени истиот ден, нивните заложни права имаат ист ред на првенство.

Ако предлогот за извршување е упатен по пошта во препорачана пратка, денот на предавањето на пошта се смета како ден на приемот во судот.

#### Безуспешен обид за попис

##### Член 79

Ако при пописот не се најдат предмети кои можат да бидат предмет на извршување, судот за тоа ќе го известува доверителот кој не присуствувал на пописот.

Доверителот може во рок од три месеци од денот на приемот на тоа известување, односно од денот на пописот на кој присуствувал, да предложи повторно да се спроведе попис.

Ако доверителот во тој рок не предложи да се спроведе повторно попис или ако ни при повторниот попис не се најдат предмети што можат да бидат предмет на извршување, судот ќе го запре извршувањето.

#### Процена

##### Член 80

Истовремено со пописот на предметите ќе се изврши и нивна процена.

Процената ја врши службеното лице кое го спроведува пописот, ако судот не определил процената да ја изврши вештак.

Странката може да предложи процена да изврши вештак иако тоа судот не го определил, но, ако судот го усвои тој предлог, трошоците за вештачење ги поднесува таа странка, без оглед на исходот на извршената постапка.

Странката може во рок од осум дена од денот на извршената процена, да му предложи на судот да утврди повисока односно повисока вредност на попишаните предмети од процената или да определи нова процена.

Против решението за предлогот од став 4 на овој член не е дозволена жалба.

#### Записник за пописот и процената

##### Член 81

За пописот и процената се составува записник.

Во записникот, покрај другото, посебно се назначуваат поединечно попишаните предмети со нивната процената вредност и се внесуваат изјавите од странките и од учесниците во постапката, како и изјавите од трети лица за постоењето на права што го спречуваат извршувањето.

#### Забелешка наместо попис

##### Член 82

Ако по пописот се определи извршување врз попишаните предмети за наплата на друго побарување на ист доверител или за наплата на побарување на друг доверител, нема да се врши повторен попис и процена на тие предмети, туку во продолжение на записникот само ќе се забележат податоците од подоцнежното решение за извршување.

#### 5. Продажба на предмети

##### Време на продажбата

##### Член 83

Продажба на попишаните предмети може да се спроведе дури по правосилноста на решението за извршување, освен ако должникот се согласи продажбата да се изврши порано, или ако се во прашање предмети кои се подложни на брзо расипување, или ако постои опасност од значително паѓање на цените на попишаните предмети.

Меѓу денот на пописот и денот на продажбата мора да изминат најмалку 15 дена.

Продажбата може да се спроведе и пред истекот на тој рок од причините наведени во став 1 на овој член.

##### Начин на продажба

##### Член 84

Продажба на предмети се врши со усно јавно наддавање или со непосредна погодба меѓу купувачот, од една страна, и службеното лице или организацијата на здружен труд која врши комисиони работи од друга страна.

Начинот на продажба на предметите го определува судот, водејќи сметка за тоа да се постигне најповолно претворање на предметите во пари.

Продажба преку наддавање ќе се определи ако се во прашање предмети од поголема вредност, а

може да се очекува дека предметите ќе се продадат по цена поголема од проценетата вредност.

Продажбата на предметите ќе се објави навремено на судската табла, а може да се објави и на друг вообичаен начин.

Доверителот и должникот ќе се известат за местото, денот и часот на продажбата.

#### Продажна цена

##### Член 85

Попишаните предмети не можат да се продадат под проценетата вредност на првото наддавање, односно во рокот што судот го определил за продажба со непосредна погодба.

Ако на првото наддавање не е постигната цена во височина на проценетата вредност, судот, на предлог од странката, ќе определи ново наддавање на кое предметите можат да се продадат под проценетата вредност, но не под една третина на таа вредност.

Одредбата од став 2 на овој член согласно се применува и кога пропишаните предмети не можеле да се продадат во височина на проценетата вредност со непосредна погодба во рокот определен од судот.

Предлог за второ наддавање или за продажба преку непосредна погодба странката може да поднесе во рок од 30 дена од денот на првото наддавање, односно од денот на истекот на рокот што судот го определил за продажба со непосредна погодба.

#### Запирање на постапката

##### Член 86

Судот ќе ја запре постапката ако ниедна од странките не ставила предлог за второ наддавање во пропишаниот рок, односно предлог за повторна продажба со непосредна погодба, или ако предметите не можеле да се продадат ни на второто наддавање, односно со непосредна погодба во повторниот рок определен од страна на судот.

#### Обврски и права на купувачот

##### Член 87

Купувачот е должен цената да ја положи и предметите да ги преземе веднаш по заклучувањето на наддавањето, односно на непосредната продажба.

Службеното лице ќе му ги предаде предметите на купувачот и ако не ја положил цената, ако со тоа, на своја опасност, се согласи доверителот во границите на износот што би му припаднал од постигнатата цена.

Купувачот во секој случај станува сопственик, односно носител на правото на располагање со купениот предмет.

На купувачот не му припаѓаат правата по ослов на гаранција поради мана на предметите.

#### 6. Намирување на доверителот

##### Кога е еден доверител

##### Член 88

Ако од продажната цена се намирува само еден доверител, судот, без одржување на рочиште, со решение ќе определи од износот добиен со продажба на предметите и од одземените пари да се намират по ред: трошоците за извршната постапка, трошоците определени во извршната исправа, каматата до денот на претворањето на предметите во пари и главното побарување.

Вишокот на продажната цена кој ќе остане по намирувањето ќе му се предаде на должникот, ако за тоа не постојат пречки.

#### Кога има повеќе доверители

##### Член 89

Повеќе доверители се намируваат од продажната цена по овој ред по кој го стекнале заложното право, ако со закон за определени побарувања не е пропишано првенствено право на намирување.

Доверителите од ист ред кои не можат да се намират наполно од продажната цена, се намируваат сразмерно на износите на своите побарувања.

Трошоците за извршната постапка, трошоците определени со извршната исправа и каматата имаат ист ред на намирување, како и главното побарување.

При донесување на решението за намирување, судот ќе ги земе предвид само оние побарувања според кои решението за извршување станало правосилно до денот на продажбата на пропишаните предмети.

#### Примена на одредбите за извршување врз недвижности

##### Член 90

Одредбите на овој закон за извршување врз недвижности што се однесуваат на прашањето кој не може да биде купувач (член 162), на оспорувањето на побарување, на упатувањето на спор и на решението за намирување (чл. 176, 177 и 183), се применуваат согласно и во поглед на извршување врз подвижни предмети заради намирување на парично побарување.

#### Глава деветта

### Извршување врз парично побарување на должник

#### 1. Месна надлежност

##### Член 91

За одлучување за предлог за извршување врз парично побарување и за спроведување на тоа извршување месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа живеалиштето на должникот, а ако должникот нема живеалиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, надлежен е судот на чие подрачје се наоѓа престојувалиштето на должникот.

Ако должникот нема во Социјалистичка Федеративна Република Југославија ни престојувалиште, месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа живеалиштето на должниковиот должник, а ако овој нема живеалиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, надлежен е судот на чие подрачје се наоѓа престојувалиштето на должниковиот должник.

Одредбите од ст. 1 и 2 на овој член кои се однесуваат на живеалиштето и престојувалиштето, согласно се применуваат и врз седиштето на правното лице.

#### 2. Изземање од извршување и ограничување на извршувањето

##### Изземање од извршување

##### Член 92

Изземени се од извршување:

1) примање по основ на законско издржување, надомести на штета настаната поради нарушување на здравјето или намалување односно загубување на работната способност и надомести на штета за забугувано издржување поради смрт на давачот на издржувањето;

2) примање по основ на надомест поради телесно оштетување според прописите за инвалидското осигурување.

3) примање по основ на социјална помош;

4) примање по основ на привремена невработеност;

5) примање по основ на додаток на деца;

6) примање по основ на стипендија и помош на ученици и студенти;

7) примање на војници и питомци на воени училишта;

8) надомест за работа на осуден во казнено-поправен дом, освен за побарување по основ на законско издржување, како и за побарување на надомест на штета предизвикана со кривично дело на осудениот;

9) примање по основ на ордени, медали, воени споменици и други знаци на одликување и признање;

10) примање по основ на патни трошоци и дневници.

#### Ограничување на извршувањето

##### Член 93

Извршувањето врз личен доход и пензија, како и врз надомест наместо личен доход, за побарување по основ на законско издржување, надомест на штета настаната поради нарушување на здравјето или намалување односно загубување на работната способност и надомест на штета за загубено издржување поради смрт на давачот на издржувањето, може да се спроведе до износот од една половина, а за побарувања по друг основ — до износот од една третина на личниот доход или пензијата.

Ако должникот прима загарантиран личен доход, во согласност со општествениот договор и со закон, извршувањето за побарувањето од став 1 на овој член може да се спроведе до износот од една третина, односно до износот од една четвртина на тој личен доход.

Одредбата од став 1 на овој член се применува и врз платата на помлад офицер, офицер, воен службеник, како и врз примањата на лица во резервниот состав за време на воена служба.

Извршување врз примањето на воени и мирновременски воени инвалиди по основ на ипвалидница, ортопедски додаток и инвалидски додаток, може да се спроведе само за побарувања по основ на законско издржување, надомест на штета настаната поради нарушување на здравјето или намалување односно загубување на работната способност и надомест на штета за загубено издржување поради смрт на давачот на издржувањето, и тоа до износот од една половина на тоа примање.

Извршување врз примањето по основ на договор за доживотно издржување и доживотна рента, како и врз примањето по основ на договор за осигурување на животот, може да се спроведе само на делот кој го надминува износот на највисока постојана социјална помош која се исплатува на подрачјето на кое должникот има живеалиште.

### 3. Извршни дејствија

#### Начин на спроведување на извршувањето

##### Член 94

Извршувањето врз парично побарување се спроведува со забрана и со пренос, ако со овој закон за одделни случаи не е определено поинаку.

Со предлогот за извршување може да се бара да се определи само забрана на паричното побарување, но во тој случај доверителот е должен, во рок од три месеци од денот кога му е доставено решението

за забрана, односно од денот кога му е доставено известувањето за изјаснување на должникскиот должник (член 101 став 3), да поднесе предлог за пренос на побарувањето.

Ако доверителот во тој рок не поднесе таков предлог, извршувањето ќе се запре.

#### Обем на извршувањето

##### Член 95

Забрана и пренос на парично побарување може да се определи и спроведе само во износот кој е потребен за намиравање на доверителовото побарување, освен ако е во прашање неделиво побарување (член 106).

Ако повеќе доверители бараат извршување врз исто побарување кое е деливо, забрана и пренос се определува во соодветни износи, посебно во корист на секој доверител.

### 4. Забрана на побарување

#### Дејство

##### Член 96

Со решението со кое се определува забрана врз парично побарување (решение за забрана) му се забранува на должниковиот должник да му го намира тоа побарување на должникот, а на должникот му се забранува тоа побарување да го наплати или инаку да располага со него и со залогот што е даден за негово обезбедување.

Забраната е спроведена со денот кога решението за забрана е доставено до должниковиот должник.

Доверителот стекнува со забрана заложно право врз должниковото побарување, доколку по негов предлог ова е забрането.

Должниковиот должник нема право на жалба против решението за забрана.

#### Забрана на побарување врз хартии од вредност

##### Член 97

Забрана на побарување засновано врз хартија од вредност која се пренесува со индосамент или за чие остварување инаку е потребна таа хартија, се спроведува на тој начин што службеното лице таквата хартија ќе ја одземе од должникот и ќе ја предаде на судот.

Правните дејствија кои се потребни за зачувување или за вршење на правата од хартиите наведени во став 1 на овој член ги врши од името на должникот службеното лице по заклучок на судот.

#### Забрана на побарување врз штеден влог

##### Член 98

По исклучок од одредбите на член 97 од овој закон, забрана на побарување врз штеден влог кај банка или друга организација може да се спроведе и без претходно одземање на штедната книшка од должникот.

Во тој случај, ако доверителот во предлогот за извршување не ги навел потребните податоци за штедниот влог на должникот, судот ќе ги побара тие податоци од организацијата кај која се наоѓа влогот, а која доверителот е должен да ја назначи во својот предлог.

Организацијата е должна без одлагање да му ги даде на судот бараните податоци и не смее да го извести должникот дека тие податоци се барани.

Ако штедната книшка претходно не е одземена од должникот, забраната е спроведена со денот на

доставување на решението за забрана до организацијата кај која се води штедниот влог.

По исклучок од одредбата на член 39 ст. 1 и 2 на овој закон, судот ќе го достави решението за забрана до должникот дури кога организацијата кај која се води неговиот штеден влог ќе го извести судот дека е спроведена забраната.

#### Заложно право врз камати

##### Член 99

Заложното право стекнато врз побарување по кое тече камата, се однесува и на каматите кои втасуваат по забраната.

#### Ред на првенство

##### Член 100

Редот на првенство на заложни права на повеќе доверители се определува според денот на приемот на предлогот за извршување во судот.

Ако предлогот за извршување е упатен по пошта со препорачана пратка, денот на предавањето на поштата се смета како ден на предавање на судот.

Ако предлозите за извршување на повеќе доверители се примени во судот истиот ден, нивните заложни права имаат ист ред на првенство.

Во тој случај побарувањата се намираваат сразмерно, ако не можат да се намират во целост.

#### Изјаснување на должниковиот должник

##### Член 101

Судот, на предлог од доверителот, ќе побара од должниковиот должник во рокот што ќе го определи судот да се изјасни за тоа дали и во кој износ го признава забранетото побарување и дали е согласен да го намира, како и дали неговата обврска да го намира тоа побарување е условена со исполнување на некоја друга обврска.

Предлогот за изјаснување на должниковиот должник доверителот може да го спои со предлогот за извршување или да го даде со посебен поднесок по тој предлог, а најдоцна до извршениот пренос.

Изјаснувањето на должниковиот должник ќе се достави до доверителот без одлагање.

#### Одговорност на должниковиот должник

##### Член 102

Должниковиот должник одговара пред доверителот за штетата што му ја нанел со тоа што не се изјаснил, или што се изјаснил невистинито или нецелосно.

Судот ќе го предупреди должниковиот должник на таа негова одговорност.

#### Забрана на побарување обезбедено со заложно право запишано во јавна книга

##### Член 103

Забраната на побарување обезбедено со заложно право запишано во земјишна книга или друга јавна книга во која се запишуваат права на недвижности, се спроведува со запишување на забраната во таа книга.

Запишувањето се врши по службена должност, со назначување дека забраната, врз основа на која врз побарувањето е стекнато заложно право, е определена заради намиравање на доверителовото побарување.

Ако има повеќе доверители, редот на првенство на нивните побарувања се определува според времето на запишувањето.

## 5. Пренос на побарување

### 1) Општи одредби

#### Вид на пренос

##### Член 104

Забранетото побарување се пренесува врз доверителот, според неговиот предлог, заради наплата или наместо исплата.

#### Решение за пренос

##### Член 105

Решение за пренос на побарувањето може да се донесе дури откако решението за забрана ќе стане правосилно.

Ако доверителот предложил должниковиот должник да се изјасни за побарувањето врз кое се предлага извршување, судот ќе донесе решение за предлогот за пренос по истекот на осум дена од денот кога до доверителот е доставено изјаснувањето за изјаснување на должниковиот должник.

#### Посебни услови за пренос на неделиво побарување

##### Член 106

Побарување што се заснова на хартијата од вредност која се пренесува со индосамент или за чие остварување е потребно поднесување на таа хартија, или кое од други причини не може да се дели во поглед на преносот или остварувањето, може да се пренесе само во неговиот полн износ.

Ако тој износ го надминува износот на доверителовото побарување, забранетото побарување ќе се пренесе откако доверителот ќе положи гаранција дека тој вишок ќе му го предаде на судот.

Побарување што е делумно изземено од извршување или што е веќе забрането во корист на други лица, се пренесува откако доверителот ќе положи гаранција дека на судот ќе му го предаде делот кој е изземен од извршување.

Ако повеќе доверители поднеле предлог за пренос во различни денови, судот ќе го пренесе побарувањето на доверителот кој прв поднел предлог, а ако повеќе доверители поднеле предлог во ист ден, побарувањето ќе се пренесе врз доверителот чие побарување е најголемо.

#### Спроведување на преносот

##### Член 107

Пренос на побарувањето е спроведен кога решението со кое се определува преносот е доставено до должниковиот должник.

Пренос на побарување засновано врз хартија од вредност која се пренесуваат со индосамент или за чие остварување инаку е потребно да биде поднесена, е спроведен кога судот ќе стави на таа хартија изјава за преносот и хартијата снабдена со таа изјава ќе му ја предаде на доверителот.

#### Обврски на должникот и доверителот

##### Член 108

Должникот е должен во рокот што ќе го определи судот, а на барање од доверителот врз кого е пренесено побарувањето, да даде објасненија што му се потребни на доверителот заради остварување на тоа побарување и да му ги предаде исправите што се однесуваат на тоа побарување.

Доверителот врз кого е пренесен дел од побарувањето е должен, ако тоа го бара должникот, во рокот што ќе го определи судот, да положи гаранција дека, по остварувањето на тоа побарување, ќе ги врати исправите кои се однесуваат на побарувањето.

Судот, на предлог од доверителот, ќе спроведе извршување против должникот заради предавање на исправите, ако тој сам не ги предаде.

Предавање на исправите што се наоѓаат кај трето лице доверителот може да бара со тужба, ако тоа право би го имал должникот.

На исправата што му се предава на доверителот, судот ќе забележи дека е спроведен пренос на побарувањето за кое е определено извршување.

Полагање на побарување кај судот

#### Член 109

Ако во поглед на пренесено побарување, покрај доверителот, и други лица истакнуваат некое право, должниковиот должник може во корист на сите тие лица во судот да го положи целиот износ на тоа побарување, или само втасаниот износ.

Доверителот врз кого е пренесено побарувањето, во поглед на кое и други лица истакнуваат некое право, може преку судот да го повика должниковиот должник износот на пренесеното побарување да го положи кај тој суд.

#### б) Пренос заради наплата

Овластувања на доверителот

#### Член 110

Со пренос на побарувањето заради наплата доверителот се овластува да бара од должниковиот должник исплата на износот назначен во решението за пренос, ако тој износ втасал, да ги врши сите дејствија што се потребни заради зачувување и остварување на пренесеното побарување и да ги користи правата во врска со залогот што е даден за обезбедување на тоа побарување.

Со пренос на побарувањето заради наплата доверителот не е овластен врз товар на должникот да склучи порамнување, на должниковиот должник да му го опрости долгот или со пренесеното побарување да располага инаку, како ни со должниковиот должник да склучи договор одлуката за побарувањето, ако е тоа спорно, да ја донесе избраниот суд.

На доверителот врз кого е пренесено побарувањето заради наплата должниковиот должник може да му истакне само приговор, што би можел да му го истакне на должникот.

Отстапувањето на пренесено побарување извршено од страна на должникот по преносот нема правно дејство врз правата што доверителот ги стекнал со преносот.

Пренос заради наплата на побарување запишано во јавна книга

#### Член 111

Пренос заради наплата на побарување запишано во земјишна книга или во друга јавна книга во која се запишуваат правата на недвижности, ќе се забележи по службена должност.

Условеност на обврската на должниковиот должник со предавање на предметот

#### Член 112

Ако обврската на должниковиот должник да го исплати побарувањето зависи од обврската на дол-

жникот да му предаде определен предмет, што се наоѓа во посед на должникот, а таа обврска е утврдена со правосилна пресуда, судот, на предлог од доверителот врз кого е пренесено побарувањето заради наплата, ќе реши должникот да му го предаде тој предмет на судот, заради предавање на должниковиот должник.

На предлог од доверителот судот спрема должникот, кој не го предал предметот во определен рок, ќе спроведе извршување заради предавање на предметот.

Известување на должникот за тужбата за наплата на пренесено побарување

#### Член 113

Доверител што поднел тужба заради наплата на пренесено побарување е должен без одлагање да го извести должникот за поведениот спор, а во спротивно му одговара на должникот за штетата што му е нанесена со тој пропуст.

Задоцнување во наплатата на пренесено побарување

#### Член 114

Доверител кој не се грижи како што треба за наплата на пренесеното побарување, одговара за штетата што со тоа му е нанесена на друг доверител заради чие побарување е забрането должниковото побарување или на должникот.

Во тој случај судот може, на предлог од друг доверител, да го укине решението за пренос на побарувањето врз неуредниот доверител и побарувањето да го пренесе врз друг доверител.

Намирување на доверителот

#### Член 115

Доверителот врз кого е пренесено побарувањето заради наплата е намирен во височината во која го наплатил тоа побарување.

Наплата на износот над доверителовото побарување

#### Член 116

Доверител кој од пренесено побарување наплатил повеќе отколку што изнесува неговото побарување, е должен тој вишок да му положи на судот.

Судот ќе им го предаде тој вишок на други заложни доверители и на должникот, ако имаат право на тоа.

Доверителот што го положил вишокот на наплатениот износ судот ќе му ја врати положената гаранција.

в) Пренос наместо исплата

#### Член 117

Забрането побарување преминува со пренос наместо исплата врз доверителот до пренесениот износ, со дејство на отстапување на побарувањето со надомест.

Ако пренесеното побарување е обезбедено со заложно право запишано во земјишна книга или во друга јавна книга во која се запишуваат правата на недвижности, судот по службена должност ќе ги пренесе должниковите права врз доверителот, а ќе го брише заложното право запишано во корист на должникот.

Доверител врз кого е пренесено побарувањето наместо исплата се смета за намирен и со самиот пренос, во височината на тоа побарување.

Со одредбата на став 3 од овој член не се губа во правилата за одговорноста на должникот за вистинитоста и наплативоста на пренесеното побарување.

#### 6. Посебни одредби за извршување врз личен доход и врз други постојани парични примања

*Примена на одредбите од оваа глава*

##### Член 118

Во поглед на извршувањето врз личен доход се применуваат одредбите од оваа глава, ако со одредбите на овој закон не е определено поинаку.

*Решение за извршување*

##### Член 119

Со решението за извршување врз личен доход се определува забрана на определен дел од личниот доход и му се наложува на државниот орган, на организацијата на здружен труд, на работната заедница или на друга самоуправни организација или заедница која на должникот му го исплатува личниот доход паричниот износ за кој е определено тоа извршување да му го исплати, односно да му го исплатува на доверителот по правосилноста на тоа решение.

Во личниот доход, во смисла на овој закон, влегуваат сите примања на работникот по основ на тековниот и минатиот труд.

*Зголемување на личниот доход*

##### Член 120

Решението за извршување се однесува и на зголемувањето на личниот доход што ќе настане по доставувањето на решението за извршување.

*Кога право на издржување имаат повеќе лица*

##### Член 121

Ако право на законско издржување, односно право на рента за загубено издржување поради смрт на давачот на издржувањето, спрема ист должник имаат повеќе лица, а вкупниот износ на нивните побарувања го надминува делот од личниот доход кој може да биде предмет на извршување, извршување се определува и се спроведува во корист на секој од таквите доверители сразмерно на височината на нивните побарувања.

Ако по започнатото спроведување на извршување врз личен доход, односно врз друго постојано парично примање се поднесе нов предлог за извршување за побарувањата од став 1 на овој член, порано донесеното решение за извршување судот ќе го измени во смисла на став 1 од овој член и ќе го определи износот кој во иднина ќе им се исплатува на одделни доверители.

Во случајот од став 2 на овој член решението за извршување се доставува и до поранешниот доверител, кој против тоа решение може да издигне жалба.

*Место на исплата*

##### Член 122

Побарувањето за кое не е пропишано безготовинско плаќање, доверителот го наплатува непосредно на благајната на која на должникот му се исплатува личниот доход.

Доверителот има право да бара запрениот износ да му се исплатува по пошта на адреса што ќе ја назначи, а по одбивање на поштенските трошоци,

*Престанување на работниот однос*

##### Член 123

Кога на должникот му престанал работниот однос, решението за извршување дејствува и спрема друго општествено правно лице кај кое должникот потоа засновал работен однос, и тоа од денот кога до тоа општествено правно лице е доставено решението за извршување.

Општественото правно лице кај кое должникот повеќе не е во работен однос е должно без одлагање, со препорачана пратка, да го достави решението за извршување до општественото правно лице кај кое должникот засновал работен однос и за тоа да го извести судот.

Општественото правно лице кај кое должникот повеќе не е во работен однос без одлагање ќе го извести судот ако не му е познато кај кое општествено правно лице должникот засновал работен однос, а судот за тоа ќе го извести доверителот, оставајќи му рок во кој ќе го извести судот кај кое општествено правно лице должникот засновал работен однос.

Ако доверителот не постапи според став 3 од овој член, судот ќе го запре извршувањето.

*Одговорност за пропуштено запирање и за исплати на втасани рати*

##### Член 124

Доверителот има право со тужба да бара општественото правно лице да му ги намери сите рати што пропуштило да ги запре и исплати според решението за извршување.

Општественото правно лице кое не постапило според решението за извршување или пропуштило да постапи според ст. 2 и 3 од член 123 на овој закон, одговара и за штетата што ја претрпел доверителот поради тоа.

*Забрана по согласност од должникот*

##### Член 125

Забраната ставена на личниот доход на должникот по негова согласност (административна забрана) има правно дејство на решение за извршување врз личен доход.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, административна забрана нема влијание врз спроведувањето на извршувањето врз личниот доход заради намиравање на побарување по основ на законско издржување, за надомест на штета настаната по основ на нарушување на здравјето или намалување односно загубување на работната способност и надомест на штетата по основ на загубено издржување поради смрт на давачот на издржувањето.

*Примена на одредбите од овој оддел*

##### Член 126

Одредбите од овој оддел согласно се применуваат и на извршувањето врз примање по основ на работен однос со други лица, како и врз примањата по основ на социјално осигурување и други постојани парични примања.

#### 7. Извршување врз побарување по сметка кај банка

##### Член 127

Извршување врз парично побарување кое по жиросметка, девизна сметка и по други сметки кај

Банка му припаѓа на граѓанин, на општествена организација, на здружение на граѓани и на граѓанско правно лице, се определува така што со решение за извршување и се наложува на банката паричниот износ за кој е определено извршување да му го исплати на доверителот, по правосилноста на тоа решение.

Решението од став 1 на овој член има дејство на забрана, како и дејство на пренос заради наплата.

Одредбите на ст. 1 и 2 од овој член не се применуваат врз побарување по основ на штеден влог.

#### Глава десетта

**Извршување врз побарување да се предадат или испорачат подвижни предмети или да се предаде недвижност**

##### 1. Општи одредби

###### Месна надлежност

###### Член 128

За одлучување за предлог за извршување врз должниковото побарување да му се предаде определен подвижен или неподвижен предмет или да му се испорача определено количество подвижни предмети и за спроведување на тоа извршување, месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓаат тие предмети.

###### Начин на спроведување на извршувањето

###### Член 129

Извршување врз должниковото побарување од член 123 на овој закон се спроведува со забрана на тоа побарување, со негов пренос врз доверителот и со продажба на предмети.

###### Дејство на преносот

###### Член 130

Преносот на забрането должниково побарување има дејство на пренос на должниковото парично побарување заради наплата.

**Ветасаност на должниковото побарување и тужба спрема должниковиот должник**

###### Член 131

Ако должниковото побарување уште не ветасано, судот ќе наложи предметите да бидат предадени по ветасаноста.

Против должниковиот должник кој не сака да ги предаде предметите, доверителот може, по правосилноста на решението за пренос на побарувањето, со тужба да бара предавање ако за обврската за предавање нема извршна исправа.

**Примена на одредбите за извршување врз парично побарување**

###### Член 132

Одредбите за извршување врз парично побарување согласно се применуваат и врз извршувањето врз побарување да се предадат или испорачат подвижни предмети или да се предаде недвижност, ако одредбите на оваа глава не е определено нешто друго.

## 2. Подвижни предмети

### Предавање на предмети на чување

#### Член 133

Со решението со кое се определува пренос на должниковото побарување, судот ќе му наложи на должниковиот должник подвижните предмети, на кои се однесува тоа побарување, да му ги предаде на службеното лице или на друго лице на чување.

Во поглед на чувањето на предмети согласно се применуваат одредбите на член 76 од овој закон.

**Продажба на предмети и намирување на доверителот**

#### Член 134

Продажба на подвижни предмети, предадени на службено лице или на чувар во смисла на член 133 од овој закон, како и намирување на доверителот се врши според одредбите на овој закон за извршување врз подвижни предмети.

## Недвижност

### Предавање на доверителот

#### Член 135

Со решението со кое се определува пренос на должниковото побарување, судот ќе му наложи на должниковиот должник недвижноста на која се однесува тоа побарување да му ја предаде на доверителот.

Доверителот е должен да управува со недвижноста, од името и за сметка на должникот, како добар стопанственик и на судот, на негово барање, да му положи сметка за управувањето.

### Продажба

#### Член 136

Заради намирување на своето побарување, доверителот може, во рок кој не може да биде подолг 30 дена од денот кога недвижноста му е предадена, да му предложи на судот продажба на таа недвижност.

Ако доверителот навремено не предложи продажба, судот ќе го запре извршувањето.

**Примена на одредбите за извршување врз недвижности**

#### Член 137

Продажба на недвижности, како и намирување на доверителот се врши според одредбите на овој закон за извршување врз недвижности.

## Глава единаесетта

**Извршување врз други имотни односно материјални права**

### Месна надлежност

#### Член 138

За одлучување за предлог за извршување врз патент, техничко унапредување, плодотворност или врз некое слично должниково право и за спроведување на тоа извршување, месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа живеалиштето на должникот, а ако должникот нема живеалиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, надлежен е судот на чие подрачје се наоѓа престојувалиштето на должникот.



Одредбата на став 1 од овој член која се однесува на живеалиштето, се применува и врз седиштето на правното лице.

### Извршување врз недвижност

#### Член 139

Извршување врз право од член 138 на овој закон се спроведува со забрана на располагање со тоа право, како и со негово претворање во пари согласно со одредбите за продажба на подвижни предмети.

#### Глава дванаесетта

### Извршување врз недвижности

#### 1. Општи одредби

##### Месна надлежност

#### Член 140

За одлучување за предлог за извршување врз недвижности и за спроведување на тоа извршување месно е надлежен судот на чија подрачје се наоѓа недвижноста.

#### Извршни дејствија

#### Член 141

Извршување врз недвижности се спроведува со приклучка на решението за извршување во земјишната книга, со утврдување на вредноста на недвижноста, со продажба на недвижноста и со намиравање на доверителите од износот добиен со продажбата.

#### Доказ за сопственост на должникот

#### Член 142

Кон предлогот за извршување врз недвижност потребно е доверителот да поднесе извод од земјишната книга како доказ за тоа дека недвижноста е запишана како сопственост на должникот, односно дека должникот има право на располагање со недвижност во општествена сопственост.

Ако правото на недвижност од став 1 на овој член е запишано во земјишната книга на друго лице а не на должникот, доверителот треба да поднесе исправа која е подобна за запишување на должниковото право.

Во случајот од став 2 на овој член, запишување ќе изврши по службена должност судот до кој е поднесен предлогот за извршување, односно по негово барање, судот кај кого се води земјишната книга за таа недвижност.

Доверителот кој не располага ни со исправа подобна за запишување на должниковото право може со тужба да бара тоа право да се запише на должникот.

По правосилноста на решението за запишување, постапката на извршување ќе продолжи.

*Предлог на должникот извршување да се определи со други средства или врз друга недвижност*

#### Член 143

Должникот може во рок од осум дена од денот на доставувањето на решението за извршување да предложи да се определи друго средство на извршување или извршување да се спроведе врз друга недвижност.

Судот ќе го достави предлогот до доверителот кој може за него да се изјасни во рок од осум дена од денот на доставувањето.

По изјаснувањето на доверителот или по истекот на рокот за изјаснување, судот ќе донесе решение по предлогот.

Судот ќе го усвои предлогот ако должникот стори веројатно дека побарувањето ќе се намира со друго средство на извршување или со продажба на друга недвижност.

Ако должникот, како друго средство на извршување, предложи извршување врз личен доход, пензија, инвалидина или врз друго постојано парично примање, судот ќе го усвои предлогот под услов должникот да стори веројатно дека побарувањето ќе биде намирено во рок од една година од денот на донесувањето на решението за должниковиот предлог.

Ако е определено друго средство на извршување, приклучката на решението за извршување врз недвижност останува во сила сè до намирувањето на доверителовото побарување.

#### Приклучка за извршување

#### Член 144

Во земјишната книга ќе се изврши приклучка на решението за извршување врз недвижност.

Со таа приклучка доверителот стекнува право заедно побарување да го намира од недвижноста (право на намирување) и во случај трето лице подоцна врз истата недвижност да стекне право на сопственост или право на располагање.

Доверителот кој предложил извршување, а порано не стекнал заложно право, со приклучката на решението за извршување стекнува право од недвижноста да се намира пред лицето кое подоцна ќе стекне заложно право врз таа недвижност или право на намирување.

#### Пристапување кон извршување

#### Член 145

По запишувањето на приклучката на решението за извршување не може за намирување на друго побарување на истиот или на друг доверител да се спроведе посебна постапка на извршување врз истата недвижност.

Доверителот за чие побарување подоцна е определено извршување врз истата недвижност стапува во веќе поведената извршна постапка.

Кон поведената извршна постапка може да се пристапи до правосилноста на решението за досудување на недвижноста на купувачот.

За пристапувањето кон постапката судот ќе го извести доверителот во чија корист порано е извршена приклучка.

#### Намиравање на заложен доверител

#### Член 146

Во постапката за извршување врз недвижност се намирава и заложникот доверител кој не предложил извршување.

#### Престанување на заложното право

#### Член 147

Заложното право укинува врз недвижност се гаси со денот на правосилноста на решението за предавање на недвижноста (член 167), и ако заложните доверители не се наполно намирани.

Купувачот на недвижноста и заложникот доверител можат да се спогодат заложното право да остане врз недвижноста и по правосилноста на решението за предавање на недвижноста, а купувачот да го преземе должниковиот долг спрема тој доверител во износ што би му припаднал во извршената постапка.

Во тој случај куповната цена се намалува за износот на преземениот долг.

#### Службености и стварни товари

##### Член 148

Стварните службености врз недвижност не се гасат со продажба на недвижноста.

Со продажба на недвижноста не се гасат ни личните службености ни стварните товари што се запишани во земјишната книга пред правата на заложните доверители и правата на намирување на доверителот на чиј предлог е определено извршување.

Другите лични службености и стварни товари се гасат со продажба на недвижноста, ако помеѓу носителот на тие права и купувачот не е договорено нешто друго.

#### Станарско право

##### Член 149

Станарското право не престанува со продажба на станот, односно зградата во која се наоѓа станот, ако со закон не е определено поинаку.

Купувачот станува во права и обврски на давач на стан на користење.

#### Закуп на деловна зграда и просторија

##### Член 150

Со продажба на деловна зграда или деловна просторија не престанува закупот на таа зграда, односно деловна просторија.

Купувачот станува во права и обврски на закуподавец.

#### Разгледување на недвижности

##### Член 151

На лицето заинтересирано за купување на недвижност судот ќе му даде, на негово барање, дозвола да ја разгледа недвижноста.

#### 2. Изземање од извршување:

##### Член 152

Не можат да бидат предмет на извршување:

- 1) земјоделско земјиште и стопански згради на земјоделец во обем неопходен за негово издржување и за издржување на членовите на неговото потесно семејство и на други лица кои според законот е должен да ги издржува;
- 2) куќата за нивно домување со дворот.

#### 3. Утврдување на вредноста на недвижноста

##### Начин на утврдување на вредноста

##### Член 153

Судот ќе пристапи кон утврдување на вредноста на недвижноста откако решението за извршување ќе стане правосилно.

Кон утврдување на вредноста ќе се пристапи и пред правосилноста на решението за извршување ако доверителот тоа го бара и ако изјави дека ќе

ги поднесува трошоците за утврдување на вредноста за случај извршувањето да биде запрено.

Вредноста на недвижноста се утврдува врз основа на процена на вештак и други факти во височина на нејзината пазарна цена на денот на процената.

При утврдувањето на вредноста на недвижноста ќе се води сметка и за тоа колку недвижноста помалку вреди поради тоа што врз недвижноста остануваат определени права и по продажбата.

Судот, на предлог од странката, повторно ќе ја утврди вредноста на недвижноста ако таа вредност значително се изменила од денот на поранешното утврдување на вредноста до денот на продажбата.

#### Решение за утврдување на вредноста

##### Член 154

Вредноста на недвижноста судот ја утврдува со решение.

Против тоа решение жалба може да изјави, покрај должникот, и секое лице кое има право да се намири од продажната цена на недвижноста.

#### Запирање на извршување по предлог

##### Член 155

Секое лице кое има право да се намири од продажната цена на недвижноста, а кое по редот на првенство доаѓа пред доверителот кој предложил извршување, може да предложи извршувањето да се запре ако утврдената вредност на недвижноста не го покрива ни делумно износот на побарувањето на тој доверител.

Предлог за запирање на извршувањето може да се поднесе во рок од осум дена од денот на доставувањето на заклучокот за продажба.

Судот, според околностите на случајот, ќе цени дали продажбата е целесообразна со оглед на веројатната височина на износот за делумно намирување на доверителот кој предложил извршување.

#### 4. Продажба на недвижности

##### Заклучок за продажба

##### Член 156

По правосилноста на решението за утврдување на вредноста судот донесува заклучок за продажба на недвижноста со кој се определуваат начинот и условите на продажбата, како и времето и местото на продажбата ако продажба се врши со наддавање.

Заклучокот за продажба се објавува на судската табла и на друг вообичаен начин.

Од објавувањето на заклучокот за продажба на судската табла до денот на продажбата мораат да изминат најмалку 30 дена.

Заклучокот за продажба се доставува до странките, до заложните доверители, до учесниците во постапката, до лицата кои имаат укинување или законско право на првенствено купување и до надлежниот општински орган на управата.

#### Право на првенствено купување

##### Член 157

Лицето кое има законско право на првенствено купување на недвижност која е предмет на извршување со продажба има првенство пред најповолниот понудувач ако веднаш по заклучувањето на наддавањето изјави дека недвижноста ја купува под исти услови.

Ако недвижноста е продадена со непосредна погодба, судот ќе го повика носителот на законско

право на првенствено купување во записник кај судот да се изјасни дали сака да го користи тоа право.

#### Начин на продажба

##### Член 158

Продажба на недвижности се врши со усно јавно наддавање.

Рочиштето за продажба на недвижност се одржува во судската зграда, ако судот не определил поинаку.

Рочиштето за продажба се одржува пред судија поединец.

Странките и заложните доверители можат во секое време да се спогодат продажба на недвижноста да се изврши во определен рок со непосредна погодба преку организација на здружен труд за промет со недвижности или преку службено лице, или на друг начин.

Договорот за продажба со непосредна погодба се склучува во писмена форма.

Тој договор произведува дејство од денот на правосилноста на решението за досудување (член 165).

#### Услови на продажбата

##### Член 159

Условите на продажбата, покрај другите податоци, содржат:

- 1) доброзвучен опис на недвижноста со припадностите;
- 2) назначување на службеностите и на стварните товари што ги презема купувачот;
- 3) вредност на недвижноста утврдена со решение на судот;
- 4) цена по која недвижноста може да се продаде;
- 5) рок во кој купувачот е должен да ја положи цената;
- 6) начин на продажба;
- 7) износ на гаранцијата.

Рокот во кој купувачот е должен да ја положи цената не може да биде подолг од шест месеци од денот на продажбата, без оглед на тоа дали цената се исплагува наеднаш или во рати.

#### Полагање гаранција

##### Член 160

Во јавното наддавање можат да учествуваат само лица кои претходно положиле гаранција.

При продажба со непосредна погодба, купувачот му полага гаранција на лицето со кое склучен договор, и тоа непосредно пред склучувањето на договорот.

Од полагање гаранција се ослободени доверителот по чиј предлог е определено извршување и заложникот доверител, доколку нивните побарувања го достигнуваат износот на гаранцијата и ако, со оглед на нивниот ред на првенство и утврдената вредност на недвижноста, тој износ би можел да се намири од куповната цена.

Гаранцијата изнесува една десетина од утврдената вредност на недвижноста.

На понудувачите чија понуда не е прифатена гаранцијата ќе им се врати веднаш по заклучувањето на јавното наддавање.

#### Присуствување на еден понудувач на продажбата

##### Член 161

Рочиштето за продажба на недвижност ќе се одржи и кога присуствува само еден понудувач.

Судот може, на предлог од странката или од заложникот доверител да определи, според околностите на случајот, рочиштето за продажба да се одложи ако е присутен само еден понудувач.

#### Кој не може да биде купувач

##### Член 162

Купувач не може да биде, ниту врз основа на наддавање ниту врз основа на непосредна погодба, должникот, судијата или друго лице кое службено учествува во постапката на продажба, како ни лицето што според законот не може да ја стекне недвижноста која е предмет на извршување.

#### Продажна цена

##### Член 163

На првото рочиште за продажба, недвижноста не може да се продаде под утврдената вредност.

Ако недвижноста не можела да се продаде на првото рочиште, судот ќе закаже второ рочиште на кое недвижноста може да се продаде под утврдената вредност, но не под две третини од таа вредност.

Од првото до второто рочиште мораат да изминат најмалку 30 дена.

Странките и заложните доверители можат да се спогодат, со изјава дадена на записник кај судот пред кој тече извршната постапка или кај друг суд, дека недвижноста може да се продаде со наддавање и за цена пониска од утврдената вредност, односно пониска од две третини од таа вредност.

Одредбите на ст. 2 и 4 од овој член согласно се применуваат и за случај недвижноста да не можела да се продаде со непосредна погодба за утврдената вредност.

#### Рочиште за продажба и досудување

##### Член 164

Откако ќе утврди дека се исполнети условите за одржување на рочиште, судот објавува дека се пристапува кон наддавање.

Наддавањето се заклучува по истекот на десет минути непосредно по ставањето на најповолна понуда.

По заклученото наддавање, судот утврдува кој понудувач понудил најголема цена и објавува дека на тој понудувач му се досудува недвижноста.

За досудувањето на недвижноста судот донесува и писмено решение, кое се објавува на судската табла и се доставува до сите лица до кои се доставува заклучокот за продажбата, како и до сите учесници во наддавањето.

#### Досудување во случај на продажба со непосредна погодба

##### Член 165

Судот ќе донесе решение за досудување на недвижноста продадена со непосредна погодба, откако ќе утврди дека се исполнети условите за полнозакност на продажбата.

Решението за досудување се објавува на судската табла и се доставува до сите лица до кои се доставува заклучокот за продажбата, како и до купувачот.

#### Полагање на цената

##### Член 166

Купувачот е должен да ја положи цената во рокот определен во заклучокот за продажбата.

Ако купувачот во определниот рок не ја положи цената, судот со решение ќе ја огласи продажбата како неважечка и ќе определи нова продажба.

Од положената гаранција ќе се намират трошоците на новата продажба и ќе се надомести разликата помеѓу цената постигната на поранешната и на новата продажба.

#### Предавање на недвижноста на купувачот

##### Член 167

По положената цена и по правосилноста на решението за досудување, судот ќе донесе решение недвижноста да му се предаде на купувачот и по правосилноста на тоа решение во земјишната книга да се запише во негова корист правото на сопственост, односно соодветно право врз недвижност во општествена сопственост.

Решението за предавање на недвижноста се доставува до сите лица до кои се доставува заклучокот за продажбата.

Недвижноста му се предава на купувачот и пред правосилноста на решението за предавање.

#### Заштита на правата на купувачот

##### Член 168

Укинувањето или преиначувањето на решението за извршување по правосилноста на решението за предавање на недвижноста на купувачот нема влијание врз неговите права стекнати според член 167 од овој закон.

#### Запирање на извршувањето

##### Член 169

Ако недвижноста не можела да се продаде ни на второто рочиште, судот ќе определи нова продажба само на предлог од доверителот.

Предлог за определување на нова продажба доверителот не може да стави пред истекот на шест месеци од денот на второто рочиште, ниту по истекот на една година од тој ден.

Судот ќе го запре извршувањето ако доверителот не стави предлог во рокот определен во став 2 од овој член или ако недвижноста не можела да се продаде на првото рочиште во продолжената постапка ни за две третини од утврдената вредност.

Извршување со продажба со непосредна погодба, ќе се запре ако недвижноста не можела да се продаде во рокот определен со спогодбата на странките и заложните доверители (член 158 став 4).

### 5. Намирување на доверителите

#### Кога се пристапува кон намирување

##### Член 170

Судот пристапува кон намирување по правосилноста на решението за предавање на недвижноста на купувачот.

#### Лица кои се намируваат

##### Член 171

Од продажната цена се намируваат доверителите по чиј предлог е определено извршување, заложните доверители, и ако не ги пријавиле своите побарувања, лицата кои имаат право на надомест за лични службености и стварни товари, општествено-политичките заедници за побарувања на давачки, како и лицата кои ги имаат побарувањата наведени во член 172 став 1 точка 3 од овој закон.

### Првенствено намирување

##### Член 172

Од износот добиен со продажбата се намируваат првенствено, и тоа по овој ред:

- 1) трошоците на извршната постапка;
- 2) давачки втасани за последната година, кои ја товарат продадената недвижност;
- 3) побарување по основ на законско издржување, побарување по основ на надомест на штетата настаната поради нарушување на здравјето или намалување односно загубување на работната способност, побарување по основ на надомест на штета за загубено издржување поради смрт на давачот на издржувањето, побарување на работници од работен однос заснован помеѓу работни луѓе кои самостојно вршат дејност со личен труд со средствата во сопственост на граѓани односно кои самостојно во вид на занимање вршат професионална дејност и на работници и побарувања на придонес за социјално осигурување, втасани за последната година, и тоа без оглед дали тие побарувања се обезбедени со заложно право врз продадената недвижност.

Побарувањата од точ. 2 и 3 став 1 на овој член се намируваат ако се пријавени најдоцна на рочиштето за делба и ако се докажуваат со извршна исправа.

Времето определено во точ. 2 и 3 став 1 од овој член се смета до денот на поднесувањето на решението за предавање на недвижноста на купувачот.

#### Ред на намирување на други побарувања

##### Член 173

По намирувањето на побарувањата од член 172 на овој закон, се намируваат побарувањата обезбедени со заложно право, побарувањата на доверителите по чиј предлог е определено извршување и надомест за лични службености и стварни товари кои се гасат со продажбата.

Доверителите од став 1 на овој член се намируваат по редот на стекнувањето на заложно право и право на намирување на доверителите кои предложиле извршување, односно по редот на запишувањето во земјишната книга на личните службености и стварните товари.

Трошоците и каматите за последните три години до донесувањето на решението за предавање на недвижноста на купувачот, определени со извршната исправа, се намируваат по истиот ред како и главното побарување.

По намирувањето на побарувањата од став 1 на овој член се намируваат побарувањата наведени во член 172 став 1 точ. 2 и 3 на овој закон за времето за кое не се намируваат според тие одредби.

#### Височина на надоместот за лични службености и стварни товари

##### Член 174

Ако за височината на надоместот за личните службености или стварните товари, кои се гасат со продажбата, не се постигне спогодба помеѓу носителите на тие права и доверителите кои по редот за намирување доаѓаат по нив, височината на надоместот ја определува судот, при што го зема предвид особено времето за кое службеноста, односно товарот уште би траел, нивната вредност и годините на возраст на носителите на тие права.

Купувачот и носителот на правото на лична службеност или стварен товар можат да се спогодат купувачот да ја преземе службеноста, односно стварниот товар, а износот на надоместот, утврден според став 1 на овој член, да се одбие од куповната цена.

## Сразмерно намирување

## Член 175

Повеќе побарувања кои имаат ист ред на намирување се намируваат сразмерно на износите, ако износот добиен со продажбата не е доволен за наполно намирување.

## Оспорување на побарувања

## Член 176

Доверителот или друго лице кое се намирува од продажната цена, може доколку е тоа од влијание врз неговото намирување, да му оспори на друг побаруваче на побарувања, неговата височина и редот по кој има право да се намири.

Оспорувањето може да се стори најдоцна на рочиштето за делба.

## Упатување на спор

## Член 177

Лицето кое го оспорило побарувањето судот ќе го укажи во определен рок да поведе спор ако одлучава зависен од спорните факти, а во спротивно сам ќе одлучи за прашањето на кое се однесува оспорувањето.

Донесувањето на решение за намирување на лицето чие побарување е оспорено судот ќе го одложи до завршувањето на спорот.

Износот кој се однесува на оспореното побарување ќе се положи во судски депозит.

Ако спор не се поведе во определениот рок, судот ќе постапи како побарувањето да не е оспорено.

Со одредбата на став 4 од овој член не се губа во правото на лицето кое го оспорило побарувањето, и по завршувањето на постапката да поведе спор против лицето чие побарување го оспорило.

## 6. Посебни одредби за начинот на намирување на нектасано побарувања

## Невтасано побарување

## Член 178

Побарувањето на заложниот доверител кое не втасало до денот на донесувањето на решението за намирување, а за кое не е договорена камата, ќе се исплати, по одбивање на износот кој ѝ одговара на законската камата, од денот на донесувањето на решението за намирување до денот на втасаноста на тоа побарување.

Невтасаното побарување за кое е договорена камата ќе се исплати заедно со износот на договорената камата пресметана од денот на донесувањето на решението за намирување.

## Невтасано побарување на повремени примања

## Член 179

Побарувањата на повремени примања по основ на законско издржување, по основ на надомест на штета настаната поради нарушување на здравјето или намалување односно загубување на работната способност и по основ на надомест на штета за загубено издржување поради смрт на давачот на издржувањето, кои се обезбедени со залог, а втасуваат по денот на донесувањето на решението за намирување, се намируваат на изречно барање од доверителот.

Тие побарувања се пресметуваат согласно со начинот на кој се пресметува надоместот за лична службеност или стварен товар.

## Побарување под услов

## Член 180

Износот на побарувањето кое е обезбедено со заложно право, а зависи од услов, ќе се издвои и ќе се стави во судски депозит и ќе се исплати кога ќе настапи одложниот услов или кога ќе биде извесно дека нема да настапи раскинувачки услов.

Ако одложен услов не настапи или раскинувачки услов настапи, издвоениот износ служи за намирување на доверителите чии побарувања не се наполно или не се воопшто намирени, а ако такви доверители нема или целиот износ не е исцрпен со шивното намирување, тој износ, односно остатокот, ќе му се предаде на должникот.

## Пренотација на заложно право и прибелешка на спор

## Член 181

Ако во земјишната книга е запишана пренотација на заложно право, а лицето во чија корист е запишана пренотација докаже дека е во тек постапката за нејзино оправдување, односно дека уште не изминал рокот за пведување на таа постапка, побарувањето на кое се однесува пренотацијата се намирува на начинот на кој се намирува побарување под одложен услов.

Побарување за кое во земјишната книга е запишана прибелешка на спор заради бришење на заложно право или прибелешка за друг спор, се намирува на начинот на кој се намирува побарување под раскинувачки услов.

## 7. Рочиште за делба, решение за намирување и бришење на право и товар

## Рочиште за делба

## Член 182

По правосилноста на решението за предавање на недвижност на купувачот, судот определува рочиште за делба на износот постигнат со продажбата.

На рочиштето се повикуваат, покрај странките и лицата кои, според состојбата на списоците и според податоците од земјишната книга, полагаат право да се намират од тој износ.

Во поканата тие лица ќе се предупредат дека побарувањето на доверителот кој нема да дојде на рочиштето ќе се земе според состојбата која произлегува од земјишната книга и од списите, како и дека може, најдоцна на рочиштето за делба, на друг да му оспори постоење на побарување, неговата височина и редот по кој има право да се намири.

На рочиштето се расправа за намирување на доверителите и на други лица кои поставуваат барање за намирување.

## Решение за намирување

## Член 183

За намирувањето на доверителите и на други лица кои полагаат право на намирување, судот одлучува со решение по одржаното рочиште, земајќи ја предвид состојбата која произлегува од списите и од земјишната книга, како и состојбата утврдена на рочиштето.

При донесувањето на решението од став 1 на овој член ќе се земат предвид само оние побарувања по кои решението за извршување станало правосилно најдоцна на денот на рочиштето за делба.

Ако има побарувања по кои решението за извршување не станало правосилно најдоцна на денот

на рочиштето за делба, тие побарувања ќе се намират, по правосилноста на решението за извршување, од преостанатиот износ на продажната цена, доколку го има, а остатокот ќе му се врати на должникот.

Жалбата против решението за намирување го одложува извршувањето на решението, доколку решението со кое се усвојува жалбата би можело да има влијание врз намирувањето.

#### Бришење на права и на товари

##### Член 184

По правосилноста на решението за намирување, судот со решение ќе определи во земјишната книга да се бришат запишаните права и товари, освен оние кои остануваат врз недвижноста и по предавањето на недвижноста на купувачот или кои ги пресел купувачот.

#### Право на должникот врз продаден стан

##### Член 185

Должникот кој како сопственик домува во продадена семејна станбена зграда или стан го задржува правото да домува тука и натаму.

Во случај на продажба на семејна станбена зграда односно на стан во кој должникот домува, за односите помеѓу купувачот и должникот важат одредбите пропишани за односите помеѓу сопственикот и закупецот, ако со закон не е определено поинаку.

#### 9. Примена на одредбите на оваа глава на подрачје каде што не постојат земјишни книги

##### Член 186

На подрачјето за кое не се основани земјишни книги согласно ќе се применуваат правните правила кои на тоа подрачје важат за исправите што кон предлогот за извршување се поднесуваат за докажување на правото на сопственост врз недвижноста која е предмет на извршувањето, како и правните правила за тоа во кои јавни книги или на друг начин ќе се изврши запишување на решението за извршување врз недвижности.

Ако не е можно, од која и да е причина, да се прибави доказ за сопственоста согласно со правните правила кои важат на тоа подрачје, наместо доказ за сопственоста доверителот е должен во предлогот за извршување да го назначи местото на кое се наоѓа недвижноста, нејзиниот назив, границите и површината.

Во тој случај судот ќе изврши попис на недвижноста за која е предложено извршување, и на рочиштето за попис ќе го покани доверителот, должникот и лицата со чии недвижности се граничи таа недвижност.

Записникот за пописот има значење на приклучилка на извршување и се објавува на судската табла.

Одредбите на овој член ќе се применуваат и на подрачјето за кое се основани земјишни книги, ако соодветната земјишна книга е уништена или ако недвижноста не е запишана во земјишната книга.

Одредбите на овој член ќе се применуваат и кога недвижноста во катастарот се води на име на должникот, ако земјишно-книжниот сопственик односно неговите наследници со изјава заверена од надлежниот орган потврдат дека должникот е сопственик на недвижноста која е предмет на извршување.

#### Глава тринаесетта

#### Судски пенали

##### Член 187

За барањето на доверителот судот да го обврзе должникот на непарична обврска, утврдена со правосилна пресуда, на плаќање на судските пенали во смисла на правилото за облигационите односи, се одлучува во извршна постапка.

Врз основа на правосилно решение за плаќање на судски пенали судот, на предлог од доверителот, ќе донесе решение за извршување.

Плаќање на судските пенали може да се бара сè додека не е предложено извршување на судската одлука.

Правото на судските пенали не му припаѓа на доверителот од денот на поднесувањето предлог за извршување.

#### Глава четринаесетта

#### Извршување врз општествени средства заради наплата на парично побарување

##### 1. Изземање и ограничување

Предмети надвор од промет и природни богатства

##### Член 188

Предмет на извршување не можат да бидат предмети надвор од промет, како ни рудно благо и други природни богатства.

#### Средства на заедничка потрошувачка

##### Член 189

Средства на заедничката потрошувачка не можат да бидат предмет на извршување за обврски на организација на здружен труд и други корисници на општествени средства, освен за обврски што ќе настанат од работењето со тие средства, како и во врска со набавка, одржување и употреба на тие средства.

Како средства на заедничка потрошувачка, во смисла на став 1 од овој член, се сметаат и средствата за заеднички потреби на воените лица и граѓанските лица на служба во Југословенската народна армија.

Општествени средства потребни за народна одбрана, државна и јавна безбедност

##### Член 190

Предмет на извршување не можат да бидат објекти, вооружување и опрема наменети за народна одбрана, државна и јавна безбедност и општествена самозаштита, како ни средства, суровини и полупроизводи наменети за производство за потребите на вооружување и опрема на народната одбрана, државната и јавната безбедност и општествената самозаштита.

Земјоделско земјиште, шума и шумско земјиште и деловна зграда

##### Член 191

Земјоделско земјиште што го искористува организација на здружен труд за стопански цели или таа или друга организација го користи за научноистражувачки цели, може да биде предмет на извршување само доколку тоа не им е неопходно заради вршење на тие дејности.

Шума и шумско земјиште со кои стопанисува организација на здружен труд или таа или друга ор-

ганизација ги користи за научноистражувачки цели, можат да бидат предмет на извршување само доколку шумата или шумското земјиште не им е неопходно заради вршење на тие дејности.

Деловна зграда или деловна просторија не може да биде предмет на извршување доколку е неопходна за вршење на деловната дејност, односно за дачите на носителот на правото на располагање.

За приговор на должникот дека средствата од ст. 1 до 3 на овој член, врз кои е определено извршување, се неопходни за вршење на неговата дејност, одлучува судот во извршна постапка.

*Средства на сметка како првенствен предмет на извршување*

#### Член 192

Извршување врз општествени средства се определува првенствено врз парични средства кои се водат на сметката на должникот кај Службата на општественото книговодство и на девизната сметка кај банката.

Извршувањето врз други општествени средства може да се определи само ако доверителот поднесе потврда од Службата на општественото книговодство, издадена најрано осум дена пред денот на поднесувањето предлог за извршување, дека должникот нема парични средства на сметка.

Во тој случај извршувањето се спроведува првенствено врз подвижни предмети и права, а потоа врз недвижност.

### 2. Примена на овој закон

#### Член 193

Одредбите на овој закон за извршувањето заради наплата на парично побарување се применуваат согласно и врз извршувањето врз општествени средства, ако со одредбите на оваа глава не е определено нешто друго.

### 3. Извршување врз средства на сметка на должникот

#### *Месна надлежност*

#### Член 194

За одлучување за предлог за извршување и за спроведување на извршување врз парични средства што се водат на сметка на должникот кај Службата на општественото книговодство, месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа единцата на Службата кај која се води сметката на должникот.

*Обем на извршувањето спрема корисникот на општествени средства*

#### Член 195

Извршување заради остварување на парично побарување спрема организација на здружен труд може да се спроведе врз сите средства на нејзините сметки кај Службата на општественото книговодство, како и врз динарската вредност на девизните средства што ги има таа на девизна сметка кај банка.

Одредбите на став 1 од овој член се применуваат и врз други корисници на општествени средства, освен врз општествено-политичките заедници и нивните органи.

*Обем на извршувањето врз средства на општествено-политичка заедница и на нејзините органи*

#### Член 196

Извршување врз парични средства на сметката на општествено-политичка заедница кај Службата

на општественото книговодство, како и врз динарска вредност на девизните средства што ги има таа заедница на девизната сметка кај банка, не може да се определи доколку тие средства се неопходни за вршење на основните задачи на општествено-политичката заедница.

Одредбата на став 1 од овој член се применува и врз органот на општествено-политичката заедница.

Судот, по потреба, пред донесувањето на решение по предлог за извршување, ќе ги сослуша странките за околностите од кои зависи примената на ст. 1 и 2 на овој член.

#### *Редослед на наплатата*

#### Член 197

Службата на општественото книговодство врши наплата по ред, според времето на приемот на решенијата за извршување, ако со сојузен закон не е определено поинаку.

Службата на општественото книговодство води евиденција за редоследот на решенијата за извршување по денот и часот на приемот, и му издава на доверителот, по негово барање, потврда за местото на неговото побарување за тој редослед.

Службата на општественото книговодство не може да изврши налог на должникот пред исплатата на побарувањето по решението за извршување, ако со сојузен закон не е определено поинаку.

Со решението за извршување се издначува исплатата за која е тоа предвидено со сојузен закон,

Ако извршувањето е одложено на предлог од должникот, соодветен износ на средствата се издвојува заради задржување на редот на наплатата на побарувањето.

#### *Назначување на сметките*

#### Член 198

Доверителот е должен во предлогот за извршување, покрај другото, да ја назначи единцата на Службата на општественото книговодство кај која се водат неговите и должниковите парични средства, како и бројот на својата и должниковата жиро-сметка.

#### *Решение за извршување*

#### Член 199

Со решението за извршување врз парични средства што се водат на сметката на должникот кај Службата на општественото книговодство на Службата и се наложува паричниот износ за кој е определено извршување да го пренесе од сметката на должникот на сметката на доверителот.

Ако извршување се бара врз средства на заедничка потрошувачка (член 189), во решението за извршување ќе се назначи основот за настапување на обврската.

Пренос според одредбата на став 1 од овој член се врши и пред пратосилноста на решението за извршување, освен ако е тоа решение донесено врз основа на веродостојна исправа.

Побарување за кое не е пропишана наплата преку сметката кај Службата на општественото книговодство, се исплатува преку сметката на доверителот кај банката односно во готови пари, а по правосилноста на решението за извршување.

*Повремени давања*

## Член 200

Ако со решението за извршување на должникот му се наложува плаќање на повремени давања што втасуваат по определени временски интервали (парична рента поради губење или намалување на животната или работната способност или поради лишување од живот на давачот на издржувањето и др.), Службата на општественото книговодство, без повторно барање, ќе врши исплата на тие давања по нивната втасаност.

Во случајот од став 1 на овој член редоследот на наплатата на сите идни рати се смета според времето на приемот на решението за извршување.

Службата на општественото книговодство води посебна евиденција за решенијата за извршување за наплатата на идни повремени давања.

*Застанување со извршување*

## Член 201

Единицата на Службата на општественото книговодство до која е доставено решение за извршување врз средства на сметката на должникот ќе застане со извршувањето на барање од доверителот кој ќе поднесе доказ дека пред судот изјавил дека се откажува од натамошно извршување.

Во случај на застој според став 1 на овој член нема да се врши издвојување на парични средства.

*Случај кога нема средства на сметката*

## Член 202

Ако во времето кога Службата на општественото книговодство го примила решението за извршување, нема средства на сметката на должникот, судот нема да го запре извршувањето, а Службата ќе го држи тоа решение во евиденција и според него ќе изврши пренос кога ќе пристигнат средства на сметката.

Во тој случај доверителот може да предложи извршување и врз друг должников имот, но продажбата на подвижни предмети или недвижности, односно пренос на побарувањата не може да се спроведе пред да поднесе доверителот до судот потврда од Службата дека нема парични средства на сметката на должникот.

*Извршување спрема солидарен должник*

## Член 203

Против два или повеќе должници кои солидарно одговараат според извршната исправа, судот ќе донесе едно решение за извршување.

Доверителот може во предлогот за извршување да го определи редоследот на должниците според кој ќе се врши наплата, а ако тоа не го сторил, наплатата ќе се врши по оној ред по кој должниците се наведени во предлогот за извршување.

Ако сметките на солидарните должници се водат кај разни единици на Службата на општественото книговодство, судот решението за извршување ќе го достави до онаа единица на Службата на општественото книговодство кај која се води сметката на должникот кој доверителот во предлогот за извршување го определил како прв солидарен должник, односно кој во предлогот е означен на прво место.

Ако во случајот од став 3 на овој член на жиро-сметката на должникот нема средства, единицата на Службата на општественото книговодство, на барање од доверителот, ќе достави решение за извршување до онаа единица на Службата кај која се води жиро-сметка на еден од другите солидарни должници.

*Редослед на намирувањето од одделни сметки на организација на здружен труд*

## Член 204

Побарувањето спрема организацијата на здружен труд се намирува првенствено од средствата на нејзината жиро-сметка.

Ако на жиро-сметката нема средства, Службата на општественото книговодство ќе изврши во корист на жиро-сметката на должникот пренос на неговите средства во соодветен износ од други сметки, а според редоследот пропишан со сојузен закон.

Организацијата на здружен труд може однапред да определи и поинаков редослед на средствата.

*Редослед на намирувањето спрема други корисници на општествени средства*

## Член 205

Намирување на парично побарување спрема корисник на општествени средства кој не е организација на здружен труд, Службата на општественото книговодство ќе изврши според редоследот што корисникот го доставил до Службата.

Ако корисникот не доставил редослед, Службата ќе изврши наплата од неговите средства според редоследот пропишан со сојузен закон.

*Пренос на средства од девизна сметка*

## Член 206

Пренос на средства од девизна сметка на должникот кај банка, пресметани во динари во корист на жиро-сметката на должникот, врши банката кај која се води таа сметка, на барање од Службата на општественото книговодство.

Банката е должна барањето на Службата да го изврши истиот ден кога го примила, а ако на девизната сметка нема средства, банката ќе постапи по барањето кога ќе пристигнат девизни средства, освен ако од Службата прими известување дека престанала потребата од пренесување на средства од девизната сметка.

Додека не ќе го изврши барањето на Службата, односно додека од Службата не ќе добие известување во смисла на став 2 од овој член, банката не може да ги извршува Налозите на должникот што се однесуваат на располагањето со средствата на неговата девизна сметка.

**4. Извршување врз парично побарување на должникот***Начин на извршување*

## Член 207

Во поглед на извршување врз парично побарување на должникот спрема неговиот должник-корисник на општествени средства на жиро-сметката кај Службата на општественото книговодство согласно се применуваат одредбите од овој закон за извршување врз парично побарување.

Во тој случај должниковист должник, ако сака да ја памири својата обврска, ја намирува така што ѝ дава налог на Службата да го пренесе износот за кој е определено извршување на жиро-сметката на доверителот.

Во случаите од ст. 1 и 2 од овој член се применуваат одредбите на став 4 од член 199 на овој закон.



*Извршување врз побарување по девизна сметка за наплата на побарувања во странска валута*

#### Член 208

Ако обврската по извршната исправа гласи на странска валута, извршувањето ќе се определи, на предлог од доверителот, и врз побарување што во таа валута должникот го има спрема банката по девизната сметка.

Исплатата на побарувањето во странска валута банката ќе ја изврши на начинот определен со девизните прописи.

Извршување врз побарување во странска валута на општествено-политичка заедница и на нејзини органи, не може да се определи, ако тие средства се неопходни за извршување на нивните основни задачи.

Во тој случај судот пред донесувањето на решение за предлогот за извршување ќе ги сослуша странките.

*Изземање на давачки од извршување*

#### Член 209

Предмет на извршување не можат да бидат побарувања на општествено-политички заедници и на самоуправни интересни заедници по основ на придонеси, даноци и други давачки.

### 5. Извршување врз подвижни предмети и права

*Спрема организација на здружен труд која врши стопанска дејност*

#### Член 210

Извршување спрема организација на здружен труд која врши стопанска дејност може да се определи врз следните подвижни предмети и права:

- 1) готови пари и хартии од вредност;
- 2) готови производи и полупроизводи наменети за продажба;
- 3) сировини, полупроизводи, наменети за преработка и погонски материјали (гориво, мазиво и др.), над количеството што му е потребно на должникот за едномесечно просечно производство;
- 4) други предмети што спаѓаат во обртни средства, доколку не се неопходни за вршење на дејноста на должникот;
- 5) патенти и технички унапредувања, и други права;
- 6) предмети што спаѓаат во основните средства на должникот, доколку не се неопходни за вршење на дејноста на должникот.

Извршување врз подвижни предмети и права се спроведува според редоследот определен во став 1 на овој член.

Кое количество на сировини, полупроизводи и погонски материјал му е потребно на должникот за едномесечно просечно производство и кои предмети и права се неопходни за вршење на неговата дејност, ќе определи судот, ако, во текот на спроведувањето на извршувањето, странките за тоа прашање не се согласат или инаку се укаже тоа како потребно.

*Спрема друг корисник на општествени средства*

#### Член 211

Извршување спрема корисник на општествени средства кој не е опфатен со одредбата на член 210 од овој закон може да се определи врз подвижни предмети и права, доколку не се неопходни за вршење на неговата дејност, односно задачи.

Кои предмети и права се неопходни за вршење на дејноста и задачите на должникот ќе определи судот, ако, во текот на спроведувањето на извршувањето, странките за тоа прашање не се согласат или инаку се укаже тоа како потребно.

## Раздел трет

### ИЗВРШУВАЊЕ ЗАРАДИ ОСТВАРУВАЊЕ НА НЕПАРИЧНО ПОВАРУВАЊЕ

#### Извршување заради остварување на непарично побарување

##### Глава петнаесетта

#### Предавање и испорака на подвижни предмети

##### 1. Месна надлежност

#### Член 212

За одлучување по предлог за извршување заради предавање на еден или повеќе определени предмети или заради испорака на определено количество замениви предмети и спроведување на извршување месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓаат предметите.

*Кога предметите се наоѓаат кај должникот или кај трето лице*

#### Член 213

Извршување заради предавање на еден или повеќе определени предмети што се наоѓаат кај должникот, се спроведува така што службеното лице ги одзема тие предмети од должникот и со потврда му ги предава на доверителот.

Според одредбата на став 1 од овој член, извршување се спроведува и кога предметите се наоѓаат кај трето лице кое сака да му ги предаде на службеното лице.

Ако третото лице не сака да ги предаде предметите, доверителот може да му предложи на судот врз него да го пренесе должниковото побарување спрема трето лице на предавање на предметите.

Врз постапката по предлогот од став 3 на овој член се применуваат одредбите за извршување врз побарување да се предадат или испорачат подвижни предмети (чл. 128 до 132).

*Кога предметите не се најдени ни кај должникот, ни кај трето лице*

#### Член 214

Кога предметите не се најдени ни кај должникот ни кај трето лице, судот на предлог од доверителот, ќе ја процени вредноста на предметите и со решение ќе определи должникот во определен рок да му го исплати износот на таа вредност.

Доверителот може да стави предлог во смисла на став 1 од овој член во рок од осум дена од денот на известувањето дека предметите не се најдени.

Врз основа на тоа решение доверителот може да предложи извршување против должникот.

Ако доверителот во определен рок не стави предлог должникот да му ја исплати вредноста на предметите, судот ќе го запре извршувањето.

##### 3. Испорака на замениви предмети

*Кога предметите се наоѓаат кај должникот или кај трето лице*

#### Член 215

Кога извршната исправа гласи на испорака на определено количество на замениви предмети што се наоѓаат кај должникот или кај трето лице, извр-

чувањето се спроведува на начинот пропишан за предавање на определени предмети.

Кога предметите не се најдени ни кај должникот ни кај трето лице

#### Член 216

Кога предметите не се најдени ни кај должникот ни кај трето лице, доверителот може да предложи извршувањето да се спроведе така што судот ќе го овласти, во определен рок, на должников трошок да ги набави тие предмети на друга страна.

Судот, на предлог од доверителот, со решение ќе му наложи на должникот однапред да му го положи на судот износот потребен за набавка на предметите.

Врз основа на тоа решение, доверителот може да предложи извршување против должникот.

Предлог да ги набави предметите на друга страна доверителот може да стави во рок од осум дена од денот кога судот го известил дека извршувањето не можело да се спроведе.

Ако доверителот во тој рок не ставил предлог за набавка на предмети на друга страна, судот ќе го запре извршувањето, освен кога доверителот најде предметите на друга страна и ги испорача.

Кога предметите не можеле да се набават ни на друга страна

#### Член 217

Ако доверителот не можел, во рокот што го определил судот, предметите да ги набави на друга страна или ако доверителот сторил веројатно дека предметите не можат да се набават ни на друга страна, судот, на негов предлог, ќе ја процени вредноста на предметите и со решение ќе определи должникот во определен рок да му го исплати износот на таа вредност.

Врз основа на тоа решение, доверителот може да предложи извршување против должникот.

Предлог должникот да му ја исплати вредноста на предметите, доверителот може да стави во рок од осум дена од денот на истекот на рокот за набавка на предметите на друга страна, односно во рокот што судот ќе му го определи кога доверителот сторил веројатно дека предметите не можат да се набават на друга страна.

Ако доверителот во тој рок не стави предлог, судот ќе го запре извршувањето.

### 4. Право на надомест на штета

#### Член 218

Со одредбите на овој закон за набавка на замениви предмети на друга страна и за исплата на вредноста на определени или замениви предмети не се губа во правото на доверителот во спор да бара од должникот надомест на штетата која му е нанесена со тоа што предавањето, односно испораката на предметите не му е извршена.

### Глава шеснаесетта

## Испразнување и предавање на недвижности

### Месна надлежност

#### Член 219

За одлучување за предлог за извршување заради испразнување и предавање на недвижности и за спроведување на тоа извршување месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа недвижноста.

## Начин на спроведување на извршувањето

### Член 220

Извршување заради испразнување и предавање на недвижности од член 219 на овој закон се спроведува така што службеното лице, откако ќе ги отстрани лицата и предметите од таа недвижност, му ја предава недвижноста во посед на доверителот.

Кон испразнување и предавање на недвижности може да се пристапи по истекот на осум дена од денот на доставувањето до должникот на решението за извршување.

## Отстранување на подвижни предмети

### Член 221

Подвижните предмети што треба да се отстранат му се предаваат на должникот, а ако овој не е присутен, на возрасен член на неговото домаќинство или на негов полномошник.

Ако при преземањето на извршните дејствија не е присутно ниедно од лицата на кои можат да им се предадат предметите или тие лица не сакаат да ги примат, предметите ќе му се предадат на чување на друго лице, на трошок на должникот.

За ова предавање и за трошоците за чување судот го известува должникот, оставајќи му примерен рок во кој може да бара предметите да му се предадат, откако ќе ги надомести трошоците за чување.

Покрај ова известување, судот ќе го предупреди должникот дека, по истекот на тој рок, предметите ќе бидат продадени и од продажната цена намирени трошоците за чување и продажба на предметите.

## Продажба на подвижни предмети

### Член 222

Судот, пр службена должност, ќе определи продажба на предметите за сметка на должникот, ако овој во оставениот рок не бара предавање на предметите и не ги надомести трошоците за чување.

Дел од цената постигната со продажбата, што ќе престане по намирувањето на трошоците за чување и продажба на предметите, се полага кај судот во корист на должникот.

Продажбата на предметите се врши според одредбите на овој закон за извршување врз подвижни предмети.

### Глава седумнаесетта

## Обврска на дејствие, трпење или несторување

### Месна надлежност

#### Член 223

Ако должникот според извршната исправа е должен да стори определено дејствие или да трпи преземање на определено дејствие, или да се воздржи од определено дејствие, за одлучување за предлогот за извршување и за спроведување на извршувањето месно е надлежен судот на чие подрачје должникот треба да ја изврши обврската по извршената исправа.

## Дејствие што може да изврши и друго лице

### Член 224

Според извршната исправа по која должникот е должен да стори определено дејствие што може да го стори друго лице, извршувањето се спрове-

дува така што судот го овластува доверителот на трошок на должникот да му довери на друго лице да го стори тоа дејствие или да го стори тој сам.

Во предлогот за извршување доверителот може да предложи судот со решение да му наложи на должникот однапред да го положи износот потребен за намирување на трошоците што ќе настанат со извршувањето на дејствието од страна на друго лице или од доверителот.

Конечно решение за височината на трошоците од став 2 на овој член донесува судот, на предлог од доверителот, односно должникот.

Врз основа на решението донесено според став 2 на овој член може да се предложи извршување пред неговата правосилност, а врз основа на решението донесено според став 3 на овој член врз неговата правосилност.

#### Дејствие што може да изврши само должник

##### Член 225

Ако според извршната исправа должникот е должен да стори определено дејствие кое наместо него не може да го стори друго лице, судот со решението за извршување ќе му остави на должникот примерен рок за исполнување на обврската.

Со решението за извршување судот истовремено, ако должникот во определениот рок не ја исполни обврската, ќе изрече парична казна, и тоа на поединец до 10.000 динари, а на правно лице до 20.000 динари.

Ако должникот во тој рок не ја исполни обврската, судот по службена должност ќе спроведе извршување на решението за изречената парична казна.

Во тој случај истовремено ќе донесе ново решение, со кое на должникот ќе му остави нов рок за исполнување на обврската и ќе изрече нова парична казна во поголем износ отколку со претходното решение, ако ни во тој рок не ја исполни обврската.

Против должникот кој и покрај таа казна не ќе ја исполни својата обврска, судот и натаму ќе постапи на начинот определен во ст. 2, 3 и 4 од овој член, се додека вкупниот збир на паричните казни по одделни решенија не ќе достигне десеткратен износ на првата изречена казна.

При одмерувањето на височината на паричната казна во пропишаните граници, судот ќе води сметка за значењето на дејствието што должникот бил должен да го изврши, како и за другите околности на случајот.

#### Трпење и несторување

##### Член 226

На начинот предвиден во член 225 на овој закон извршување се спроведува и кога должникот се однесува спротивно на обврската да трпи преземање на определено дејствие или да не стори определено дејствие.

Судот, на предлог од доверителот, со решение ќе му наложи на должникот да положи гаранција за штетата, ако доверителот стори веројатно дека би претрпел штета со тоа што должникот и натаму би се однесувал спротивно на својата обврска.

Времето на траењето на гаранцијата, според околностите на случајот, го определува судот.

Врз основа на решението за полагање гаранција, извршувањето се спроведува на предлог од доверителот.

#### Воспоставување на поранешната состојба

##### Член 227

Ако поради должниковото однесување спротивно на обврската од извршната исправа настанала

промена која не е во согласност со доверителовото право, судот ќе го овласти доверителот, на негов предлог, сам, а по потреба и со помош на службено лице, да ја воспостави поранешната состојба на должников трошок и опасност.

Во поглед на полагањето на износот потребен за намирување на трошоците за воспоставување на поранешната состојба и за определување на конечната височина на тие трошоци се применуваат одредбите за трошоците за извршување на дејствие што може, покрај должникот, да го изврши и друго лице.

#### Повторно смеќавање на посед

##### Член 228

Ако врз основа на извршната исправа, донесена во постапката по тужба поради смеќавање на посед, извршувањето е спроведено, или должникот доброволно ја исполнил својата обврска, па потоа повторно стори смеќавање на посед, кое всушност не се разликува од поранешното, судот, на предлог од доверителот, врз основа на истата извршена исправа ќе донесе ново решение за извршување со кое се определува враќање на предметите во посед, односно решение за извршување со кое се изрекуваат казни за неизвршување на дејствието што може да го изврши само должникот.

Предлог за извршување според став 1 на овој член доверителот може да го стави во рок од 30 дена од денот на дознавањето за повторното смеќавање на посед, а најдоцна во рок од една година по повторното смеќавање.

#### Глава осумнаесетта

### Враќање на работник на работа

#### Месна надлежност

##### Член 229

За одлучување за предлогот за извршување и за спроведување на извршувањето по извршната исправа според која организацијата на здружен труд е должна работникот да го врати на работа или одново да му ги довери работите односно работните задачи што ги вршел порано, месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на таа организација.

#### Рок за поднесување предлог за извршување

##### Член 230

Предлог за извршување според член 229 од овој закон може да се поднесе во рок од шест месеци од денот кога работникот стекнал право да го поднесе тој предлог.

#### Начин на спроведување на извршувањето

##### Член 231

Извршувањето според извршна исправа по која организацијата на здружен труд е должна работникот повторно да го врати на работа или одново да му ги довери работите, односно работните задачи што ги вршел порано, се спроведува со изрекување на парична казна спрема организацијата на здружен труд.

Парична казна се изрекува според одредбите на овој закон за извршување на дејствие што може да го изврши само должникот.

**Надомест на личниот доход во случај на враќање на работник во организација на здружен труд****Член 232**

Работник кој поднел предлог да биде вратен на работа во организацијата на здружен труд може да предложи судот да донесе решение со кое се определува дека организацијата на здружен труд е должна да му ги исплати на име личен доход месечните износи стасани од правосилноста на пресудата додека не ќе биде повторно вратен на работа.

Предлог за надомест може да се спои со предлогот за извршување или може да биде поднесен доголвително до завршувањето на извршната постапка.

Решението со кое предлогот за надомест се усвојува има дејство на решение за извршување.

Организацијата на здружен труд може да му предложи на судот да го стави вон од сила тоа решение, ако, по донесувањето на решението, се измениле околностите врз основа на кои е тоа донесено.

Надоместот на месечниот личен доход се определува во износот што работникот би го остварил да бил на работа.

Со одредбите на овој член не се губа во правото на работникот своето побарување за надомест на месечниот личен доход да го остварува во постапка пред надлежниот суд.

Ако судот делумно го усвоил барањето за исплата на надомест на личниот доход, ќе го упати работникот да го остварува остатокот во постапка пред надлежниот суд.

**Примена на одредбите од оваа глава врз други лица****Член 233**

Одредбите од оваа глава се применуваат и кога според извршната исправа друго лице, а не организацијата на здружен труд, е должно работникот да го прими на работа, односно повторно да му ги довери работите, односно работните задачи што ги вршел порано.

**Глава деветнаесетта****Запишување на права во јавна книга****Месна надлежност****Член 234**

За одлучување за предлогот за извршување заради засновање право на недвижност со укнижување во јавна книга, како и заради пренос, ограничување или укинување на правото запишано во јавна книга, месно е надлежен судот кој ја води јавната книга во која треба да се изврши запишувањето, односно друг суд определен со републички односно со покраински закон на чие подрачје се наоѓа судот што ја води земјишната книга.

За спроведување на извршувањето е надлежен судот што ја води јавната книга за таа недвижност.

**Начин на спроведување на извршувањето****Член 235**

Извршување според член 234 од овој закон се спроведува така што судот определува во јавната книга да се изврши соодветно запишување.

**Запишување на право на сопственост кога должникот не е запишан како сопственик****Член 236**

Кога должникот не е запишан како сопственик на недвижност, запишување на доверителовото

право на сопственост на таа недвижност може да се изврши ако доверителот, заедно со предлогот за извршување поднесе доказ, согласно со земјишно-книжните правила, дека правен претходник на должникот е лицето што е запишано како сопственик.

**Запишување на друго право кога должникот не е запишан како сопственик****Член 237**

Кога според извршната исправа доверителот е овластен спрема должникот да бара запишување на заложно или некое друго право на недвижност, освен правото на сопственост, а должникот не е запишан како сопственик на таа недвижност, доверителот може во предлогот за извршување да бара правото на сопственост да се запише на должникот, а потоа да се изврши запишување на доверителовото право, ако поднесе доказ, во согласност со земјишно-книжните правила, дека должникот стекнал право на сопственост врз таа недвижност.

**Глава дваесетта****Делба на предмети****Месна надлежност****Член 238**

За одлучување за предлогот за извршување со делба на заедничка недвижност, заоставштина или друг заеднички предмет и за спроведување на тоа извршување, месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа предметот.

**Физичка делба****Член 239**

Физичка делба на заеднички предмет судот ќе определи ако таквата делба е предвидена со извршната исправа.

Одделни дејствија на спроведување физичка делба ги презема, според околностите на случајот, судијата или службеното лице.

Судот ќе ги повика учесниците да присуствуваат на спроведувањето на делбата.

**Делба со продажба****Член 240**

Ако врз основа на извршната исправа заедничкиот предмет треба да се продаде заради негова делба, продажбата ќе се спроведе на начинот пропишан со овој закон за извршувањето врз подвижен односно неподвижен предмет, доколку странките за одделни прашања не се спогодат поинаку.

**Определување на начинот на делба со решение на судот****Член 241**

Судот пред кој тече извршната постапка одлучува, според правилата на имотното право, дали делбата ќе се изврши физички или со продажба, ако со извршната исправа начинот на делба не е определен ниту странките се спогодиле за тоа.

Делбата ќе се изврши со продажба ако во извршната постапка се утврди дека физичката делба, определена со извршната исправа, не е можна.

**Трошоци на постапката****Член 242**

Трошоци за спроведување на извршувањето според одредбите на оваа глава ги поднесуваат сите

сопственици односно носители на правото на располагање сразмерно на вредноста на своите делови во заедничкиот предмет.

Сопственикот односно носителот на правото на располагање што предизвикал посебни трошоци е должен да им ги надомести на оние сопственици односно носители на правото на располагање што ги имале.

#### Глава дваесет и прва

### Давање изјава на волја

#### Член 243

Обврска за давање на изјава на волја, содржана во одлуката што има својство на извршна исправа, се смета како исполнета со правосилноста на таа одлука.

Обврската за давање изјава на волја, содржана во порамнување (член 19), ќе се смета како исполнета со денот на нејзината втасаност.

Кога исполнувањето на обврската за давање изјава на волја зависи од исполнувањето на некоја обврска на доверителот, ќе се смета дека должникот дал изјава кога доверителот ја исполнил својата обврска.

#### Дел трет

### ПОСТАПКА ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ

#### Примена на одредбите за постапката за извршување

#### Член 244

Одредбите на овој закон за постапката за извршувањето согласно се применуваат и врз постапката за обезбедување, ако со одредбите на овој дел од законот не е определено поинаку.

#### Средства на обезбедување

#### Член 245

Како средства на обезбедување можат да се определат само заложно право на недвижност, претходни мерки и приземени мерки.

#### Недопустливост на обезбедување

#### Член 246

Обезбедување не е дозволено врз предмет и права што според овој или друг закон не можат да бидат предмет на извршување.

#### Глава дваесет и втора

### Заложно право врз недвижност

#### Месна надлежност

#### Член 247

За одлучување за предлогот за обезбедување на парично побарување со засновање заложно право врз недвижности е надлежен судот кој ја води јавната книга во која треба да се изврши запишувањето.

За спроведување на обезбедувањето е надлежен судот кој ја води јавната книга за таа недвижност.

#### Услови за засновање

#### Член 248

Врз основа на извршната исправа што гласи на парично побарување доверителот има право да бара обезбедување на тоа побарување со засновање заложно право врз недвижност на должникот.

### Начин на засновање врз недвижност запишана во земјишна книга

#### Член 249

Врз недвижност запишана во земјишна книга заложно право се заснова со укнижување.

При укнижувањето на заложно право, во земјишната книга ќе се назначи извршливоста на побарувањето за кое е дозволено заложно право.

Ако доверителот, пред да станало побарувањето извршило, веќе стекнал врз основа на договор заложно право за тоа побарување врз иста недвижност или заложното право е забележано, судот, на предлог од доверителот, ќе определи во земјишната книга да се забележи извршливоста на побарувањето.

### Начин на засновање врз недвижност на подрачјето за кое не се води земјишна книга

#### Член 250

Заложно право врз недвижност на подрачје за кое не се води земјишна книга се заснова со запишување во интитулациона или друга книга во која се запишува заложно право врз недвижност.

### Дејство на укнижувањето и прибележката

#### Член 251

Укнижувањето на заложно право и прибележката на извршливоста на побарувањето го имаат тоа дејство што извршување врз таа недвижност не може да се спроведе и спрема трето лице кое таа недвижност ја стекнало подоцна.

#### Глава дваесет и трета

### Претходни мерки

#### Месна надлежност

#### Член 252

За одлучување за предлог за обезбедување со претходна мерка и за спроведување на таква мерка, месно е надлежен судот кој би бил надлежен за извршувањето врз предметот на кој е и предложно обезбедување.

### Услови за определување на претходна мерка

#### Член 253

Претходна мерка се определува врз основа на домашна одлука која гласи на парично побарување, а не станала правосилна или станала извршна, ако доверителот ја стори веројатна опасност дека без такво обезбедување би се осуетило или значително отежнато остварување на побарувањето.

Одредбата на став 1 од овој член се применува и во поглед на порамнувањето склучено пред суд или орган на управата, според кое побарувањето не втасало.

Претходна мерка може да се определи врз основа на издат налог што е издаден врз основа на меница или чек.

### Претпоставена опасност

#### Член 254

Се смета дека опасност, во смисла на член 253 од овој закон, постои ако предлогот за обезбедување е заснован врз една од следните одлуки:

1) врз платен налог издаден врз основа на меница или чек против кој навремено е поднесен приговор;

2) врз пресуда донесена во кривичен предмет, со која е усвоено имотноправно барање, а против која е дозволено повторување на кривичната постапка;

3) врз одлука според која извршување би требало да се спроведе во странство;

4) врз пресуда врз основа на признание, против која е изјавена жалба;

5) врз порамнување склучено пред суд или орган на управата, што се побива на начин предвиден со закон.

Во случаите од точ. 4 и 5 став 1 на овој член судот може, на предлог од должникот, обезбедувањето со примена на претходна мерка да го услови со полагање гаранција од страна на доверителот за штетата што должникот би можел да ја претрпи со определувањето на претходна мерка.

#### Обезбедување на побарување чии рати не втасале

##### Член 255

Обезбедување со претходна мерка за невтасани рати на побарување по основ на законско издржување, побарување по основ на надомест на штетата за загубено издржување поради смрт на давачот на издржувањето и побарувањето по основ на надомест на штетата поради нарушување на здравјето или намалување односно загубување на работната способност, се определува само за рати што ќе втасаат во една година.

Во случаите од став 1 на овој член се претпоставува дека опасност постои ако против должникот веќе морало да се води извршување заради наплата на втасана рата или такво извршување е предложено.

#### Видови на претходни мерки

##### Член 256

Како претходни мерки судот определува:

- 1) попис на подвижни предмети;
- 2) забрана на должниковиот должник да му исплати на должникот побарување или да му предаде предмети, како и забрана на должникот да наплати побарување, да ги прими предметите и со нив да располага;
- 3) забрана на Службата на општественото книговодство на должникот или на трето лице, по налог од должникот, да му го исплати од неговата сметка паричниот износ за кој е определена претходна мерка;
- 4) пренотација на заложно право врз недвижност на должникот или врз право укинато врз недвижност.

Судот може, на предлог од доверителот, да определи, со оглед на околностите на случајот, две или повеќе претходни мерки, ако е тоа потребно.

#### Забрана на исплата на парични средства на должникот

##### Член 257

Износот на паричните средства на должникот на сметка кај Службата на општественото книговодство, за кој е определена забрана на исплата, додека трае забраната, не може да се пренесе од таа сметка, освен заради намирување на обезбедено побарување.

#### Продажба на попишани предмети и пренос на должничково побарување

##### Член 258

Судот ќе определи продажбата на попишани подвижни предмети што се подложни на брзо раси-

пување или ако постои опасност од значителен пад на цената на тие предмети.

Продажбата на попишаните предмети ќе се изврши според одредбите на овој закон за извршување врз подвижни предмети.

Ако претходната мерка е определена со забрана на исплата на побарувањето, судот може, на предлог од доверителот или должникот, да определи на доверителот да се пренесе забранетото побарување, заради наплата, во случај кога постои опасност дека тоа побарување, поради задоцнување во неговото остварување, не ќе може да се наплати или дека ќе се загуби правото на регрес спрема трето лице.

Износот што се добива со продажба на предмети или со наплата на побарување се чува кај судот додека не ќе се запре претходната мерка или додека доверителот не ќе предложи извршување, а најмногу 30 дена од денот на извршливоста на побарувањето.

#### Решение за определување на претходна мерка

##### Член 259

Во решението со кое се определува претходна мерка, покрај другото, мораат да бидат назначени износот на побарувањето што се обезбедува, со каматата и трошоците, мерката за обезбедување и времето за кое таа се определува.

Тоа време може да трае најдолго до истекот на осум дена по настапувањето на условите за присилно извршување.

Ако времето од став 1 на овој член истекне пред да стане правосилна одлуката врз основа на која е определена претходна мерка, судот, на предлог од доверителот, ќе го продолжи тоа време, под услов да не се промениле околностите под кои е определена мерката.

#### Укинување на претходна мерка

##### Член 260

Судот, на предлог од должникот, ќе ја запре постапката и ќе ги укине спроведените дејствија:

- 1) ако должникот го положи кај судот износот на побарувањето што се обезбедува, со каматата и трошоците;
- 2) ако должникот стори веројатно дека побарувањето во времето на донесувањето решение за определување на претходна мерка веќе било наплатено или доволно обезбедено;
- 3) ако е правосилно утврдено дека побарувањето, не настанало или дека престанало.

Судот ќе ја запре постапката и ќе ги укине спроведените дејствија ако во рок од 15 дена од денот на истекот на времето за кое е определена претходна мерка нема да бидат исполнети условите за присилно извршување.

Во случаите од став 1 точ. 2 и 3 и став 2 на овој член трошоците предизвикани со определувањето и спроведувањето на претходна мерка доверителот е должен да му ги надомести на должникот. Во тие случаи должникот има спрема доверителот и право на надомест на причинетата штета.

Постоенето и височината на штетата ги утврдува судот со решение, на предлог од должникот.

Жалбата против решението од став 5 на овој член го задржува неговото извршување.

#### Запирање во случај доверителот да не бара извршување

##### Член 261

Во случај условите за присилно извршување да не бидат исполнети пред истекот на времето за кое

е определена претходна мерка, судот, на предлог од должникот, ќе ја запре постапката и ќе ги укине спроведените дејствија, ако доверителот не поднесе предлог за извршување во рок од 15 дена од настапувањето на тие услови.

## ГЛАВА ДВАЕСЕТ И ЧЕТВРТА

### Привремени мерки

#### 1. Општи одредби

##### Месна надлежност

##### Член 262

Во случај кога процесна или друга судска постапка не е поведена, за одлучување по предлог за обезбедување со привремена мерка и за спроведување на привремена мерка, месно е надлежен судот што би бил надлежен за одлучување по предлогот за извршување.

Ако постапка е поведена, за тоа одлучување е надлежен судот пред кој е поведена постапката.

Судот што би бил надлежен за одлучување по предлогот за извршување според извршна исправа донесена во управната постапка, е надлежен и за одлучување по предлогот за определување на привремена мерка по завршувањето на таа постапка.

##### Кога може да се определи привремена мерка

##### Член 263

Привремена мерка може да се определи пред поведувањето и во текот на судската или управната постапка, како и по завршувањето на тие постапки, сè додека извршувањето не ќе биде спроведено.

##### Недопустливост на привремена мерка

##### Член 264

Привремена мерка не е допуштена ако постојат услови за определување на претходна мерка со која може да се постигне истата цел (член 253).

#### 2. Привремени мерки за обезбедување на парично побарување

##### Услови за определување на привремена мерка

##### Член 265

Привремена мерка за обезбедување на парично побарување може да се определи ако доверителот го сторил веројатно постоењето на побарување и опасноста дека без таква мерка должникот ќе ја осуети или значително отежне исплатата на побарувањето, со тоа што својот имот односно своите средства ќе ги отуѓи, прикрие или на друг начин ќе располага со нив.

Доверителот не мора да ја докажува опасноста ако стори веројатно дека со предложената мерка должникот би претрпел само незначителна штета.

Се смета дека опасност постои ако побарувањето би требало да се оствари во странство.

##### Видови на привремени мерки

##### Член 266

Заради обезбедување на парично побарување може да се определи секоја мерка со која се постигнува целта на таквото обезбедување, а особено:

1) забрана на должникот да располага со подвижни предмети, како и чување на тие предмети;

2) забрана на должникот да ги отуѓи или оптовари своите недвижности или стварни права кои врз недвижноста се укижени во негова корист, со прибелешка на таа забрана во земјишната книга;

3) забрана на должниковиот должник да му исплати на должникот побарување или да му предаде предмети, како и забрана на должникот да прими предмети, да наплати побарување и да располага со нив;

4) налог на Службата на општественото книговодство на должникот или на трето лице, по налог од должникот, да не дозволи од должниковата сметка исплата на паричниот износ за кој е определена привремена мерка.

Со привремена мерка не се стекнува заложно право.

#### 3. Привремени мерки за обезбедување на непарично побарување

##### Услови за определување на привремена мерка

##### Член 267

Заради обезбедување на непарично побарување може да се определи привремена мерка ако доверителот го сторил веројатно постоењето на побарување и опасност дека инаку остварувањето на побарувањето ќе се осуети или значително отежне.

Привремена мерка може да се определи и кога доверителот стори веројатно дека мерката е потребна за да се спречи употребата на имот или настанувањето на надоместлив штета.

Одредбите од член 265 ст. 2 и 3 на овој закон се применуваат и во поглед на привремената мерка за обезбедување на непарично побарување.

##### Видови на привремени мерки

##### Член 268

Заради обезбедување на непарично побарување може да се определи секоја мерка со која се постигнува целта на таквото обезбедување, а особено:

1) забрана на отуѓување и оптоварување на подвижни предмети кон кои е насочено побарувањето, како и чување на тие предмети;

2) забрана на отуѓување и оптоварување на недвижност кон која е насочено побарувањето, со прибелешка на забраната во земјишната книга;

3) забрана на должникот да презема дејствија што можат да му нанесат штета на доверителот, како и забрана да се извршат промени на предметите кон кои е насочено побарувањето;

4) забрана на должниковиот должник на должникот да му ги предаде предметите кон кои е насочено побарувањето;

5) плаќање на надомест на личниот доход на работникот за време на спор за незаконитост на одлуката за престанување на работниот однос, ако е тоа неопходно за негово поддржување и поддржување на лицата што според законот е должен да ги издржува.

#### 4. Заложнички одредби

##### Гаранција наместо привремена мерка

##### Член 269

Доверителот може по предлогот за определување на привремена мерка или дополнително да изјави дека, наместо привремена мерка, се задоволува со полагање од страна на должникот на определен износ на име гаранција.

Пологање на гаранција, наместо привремена мерка, може да се определи и на предлог од должникот.

Ако должникот положи гаранција, судот ќе ја запре постапката и ќе ги укине веќе спроведените дејствија.

*Гаранција како услов за определување на привремена мерка*

#### Член 270

Судот може, на предлог од доверителот, да определи привремена мерка и кога не го стори веројатно постоењето на побарување и опасност, ако претходно го положи, во рокот што му е оставен, износот што судот ќе го определи како гаранција за штетата што на должникот би можела да му биде нанесена со определувањето и спроведувањето на привремена мерка.

Судот може, на предлог од должникот, според околностите на случајот, да постави според одредбата од став 1 на овој член и кога доверителот го стори веројатно постоењето на побарување и опасност.

*Определување на повеќе привремени мерки*

#### Член 271

Судот може, со оглед на околностите на случајот, на предлог од доверителот, да определи и повеќе привремени мерки, ако е тоа потребно.

*Време за кое се определува привремена мерка*

#### Член 272

Во решението со кое се определува привремена мерка ќе се определи времето на траење на таа мерка, а ако мерката е определена пред поднесување тужба или поведување на друга постапка — и рокот во кој доверителот мора да поднесе тужба, односно предлог за поведување на друга постапка, заради оправдување на мерката.

Судот, на предлог од доверителот, ќе го продолжи времето на траење на привремената мерка, под услов да не се промениле околностите под кои е определена таа мерка.

Предлогот од став 2 на овој член може да се поднесе само пред да помине времето за кое е определена привремена мерка.

*Укинување на привремена мерка*

#### Член 273

Ако доверителот во определениот рок не поднел тужба, односно не повел друга постапка заради оправдување на привремената мерка или времето за кое е определена привремената мерка поминало, судот, на предлог од должникот, ќе ја запре постапката и ќе ги укине спроведените дејствија.

На предлог од должникот, постапката ќе се запре и ќе се укинат спроведените дејствија ако околностите поради кои е определена мерката подоцна се промениле така што повеќе не е потребна.

Постапката ќе се запре и ќе се укинат спроведените дејствија во случаите наведени во член 260 став 1 од овој закон.

*Надомест на штета на должникот*

#### Член 274

Должникот има спрема доверителот право на надомест на штетата што му е нанесена со привремената мерка за која е утврдено дека била неоснована или која доверителот не ја оправдал.

Во тој случај согласно се применуваат одредбите од член 260 ст. 5 и 6 на овој закон.

Глава дваесет и петта

**Сообразна примена на одредбите од овој закон врз други самоуправни организации и заедници**

#### Член 275

Ако со овој закон не е определено поинаку, одредбите за организациите на здружен труд сообразно се применуваат и врз другите самоуправни организации и заедници.

#### Член 276

Постапката за извршување и обезбедување заповишата до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се доврши според досегашните прописи и правни правила за извршување.

Дел четврти

**ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ**

#### Член 277

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат Законот за извршување заради намирување на парични побарувања на корисникот на општествени средства („Службен лист на СФРЈ“, бр. 52/71) и Уредбата за постапката поради извршување над имотот на странските држави во Федеративна Народна Република Југославија („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 39/52).

#### Член 278

Овој закон влегува во сила на 1 октомври 1978 година.

347.

Врз основа на член 65 став 9 од Законот за прометот на стоки и услуги со странство („Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/77), на предлог од Стопанската комора на Југославија, Сојузниот извршен совет донесува

**УРЕДБА**

**ЗА РАБОТИТЕ НА ЗАСТАПУВАЊЕ НА СТРАНСКИ ФИРМИ ВО ЈУГОСЛАВИЈА ВО ОБЛАСТА НА ПРОМЕТОТ НА СТОКИ**

**I. ОПШТИ ОДРЕДБИ**

#### Член 1

Работите на застапување на странски фирми во Југославија ги вршат организациите на здружен труд од член 7 на Законот за прометот на стоки и услуги со странство (во натамошниот текст: организациите на здружен труд) запишани во судскиот регистар за вршење работи на застапување на странски фирми — како вид стопански услуги во надворешнотрговскиот промет, во согласност со сојузниот закон и со одредбите од оваа уредба.

#### Член 2

Како работи на застапување на странски фирми во Југославија се подразбираат, во смисла на оваа уредба, вршењето од името и за сметка на странска фирма работи што му претходат на склучувањето на договори за купување и продажба на стоки, доведување во врска странска фирма со организациите на здружен труд заради склучување на тие договори, вршењето на работи што се однесуваат на



извршувањето на тие договори, склучување договори за купување или продажба на стоки од името и за сметка на странска фирма, држењето на контигнационен склад на странски стоки заради продажба, вршењето на сервисна служба за одржување на увезената опрема и трајните добра за лична потрошувачка и давањето на технички и други услуги предвидени со оваа уредба.

### Член 3

Организациите на здружен труд што се занимаваат со работи на застапување на странски фирми ги поврзуваат странските фирми што ги застапуваат со домашните производствени организации на здружен труд и учествуваат во работите на организирање на долгорочна производствена кооперација, заедничко вложување средства и деловно-техничка соработка и со свои средства учествуваат во тие работи, во согласност со сојузен закон и со прописите донесени врз основа на сојузен закон.

Под средства од став 1 на овој член се подразбираат средствата на организациите на здружен труд што се занимаваат со застапување на странски фирми, остварени врз основа на застапничка провизија во смисла на член 11 од оваа уредба, од работите со определена странска фирма со која домашна производствена организација на здружен труд склучила договор за долгорочна производствена кооперација, заедничко вложување средства и деловно-техничка соработка.

Организациите на здружен труд од став 1 на овој член меѓусебно ги уредуваат односите со самоуправна спогодба.

## II. НАЧИН НА РЕГУЛИРАЊЕ НА ДЕЛОВНИТЕ ОДНОСИ СО СТРАНСКА ФИРМА

### 1. Склучување договор

#### Член 4

Организациите на здружен труд можат да застапуваат странска фирма во Југославија ако претходно склучиле договор во писмена форма со странска фирма за работите на застапување, а држење контигнационен склад на странски стоки заради продажба и вршење сервисна служба за одржување на увезената опрема и трајните добра за лична потрошувачка, како и давање на технички и други услуги можат да вршат ако претходно склучиле, покрај договор за застапување на странската фирма, и договор во писмена форма за тие работи (член 65 од Законот за прометот на стоки и услуги со странство).

Договорот од став 1 на овој член може да се склучи за секоја од работите од член 65 на Законот за прометот на стоки и услуги со странство поединечно или за сите тие работи заедно.

Договорите од став 1 на овој член можат да се склучуваат ако за нивното склучување донел одлука надлежниот орган на управување со трудот и работењето на организацијата на здружен труд, кој е овластен со нормативниот акт од работната организација.

### 2. Основни елементи на договорот

#### Застапништво

#### Член 5

Договорот за застапување странска фирма треба да ги содржи особено следните елементи:

- 1) назив на договорот;
- 2) полн назив, адреса, правно својство — статус на странската фирма и др.;
- 3) полн назив и адреса на организацијата на здружен труд што склучува договор со странската фирма;

4) предмет на договорот со јасно означени производи, поединечно или во група видови на производи;

5) височина на провизијата и основ за пресметување на провизијата (паритет);

6) права и обврски на странската фирма;

7) права и обврски на организацијата на здружен труд што ја застапува странската фирма;

8) решавање на споровите (арбитражна клаузула и сл.);

9) рок на кој се склучува договорот и датум на неговото влегување во сила;

10) датум на склучувањето на договорот и потписи на овластените лица на договорните страни.

#### Член 6

Организацијата на здружен труд може, по правило, да склучи договор за работи на застапување на странска производствена фирма.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, организација на здружен труд може да склучи договор за работи на застапување на странска производствена фирма, ако е во прашање:

1) сопствена провизија организација на странската фирма — производител, ако е тоа единствен начин на кој странската фирма — производител врши продажба на сопствените производи;

2) специјализирана трговска организација на странска фирма со повеќе производители, ако таквиот начин на вршење на прометот со странство е провишан во односната земја;

3) трговска организација која е исклучив застапник на одделни производители од други континенти за Европа.

Организацијата на здружен труд е должна во договорот за работите на застапување на странската фирма да наведе дали договорот е склучен со странска производствена фирма или со странска фирма од точ. 1 до 3 на став 2 од овој член.

#### Член 7

Договорите за работи на застапување на странска фирма се договори за генерално застапување за целата производствена програма на странската фирма и за исклучиво застапување за целата територија на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, освен ако со закон или со други прописи не е определено поинаку.

#### Член 8

По исклучок од одредбата на член 7 на оваа уредба, организација на здружен труд може да склучи договор за работи на застапување на странска фирма со кој не е преземено застапување на целата производствена програма на странската фирма:

1) ако странската фирма има повеќе фабрики со различни производствени програми — за производствената програма на една или повеќе фабрики, ако производствената програма претставува заокружена технолошка целина во производството на финалниот производ за пазарот;

2) ако се врши застапување на специјализирана организација која според прописите во односната земја исклучиво е овластена за вршење надворешнотрговски промет и преку која се обединува извозот на поголем број различни производители за една или повеќе производствени организации чија програма претставува заокружена технолошка целина во производството на финалниот производ.

Организацијата на здружен труд е должна во договорот за работите на застапување на странска фирма да наведе дали договорот е склучен со странска фирма од точ. 1 или 2 на став 1 од овој член.

## Член 9

Со договорот за работи на застапување на странска фирма се утврдуваат производите што претставуваат предмет на договорот.

Предмет на договорот за работи на застапување на странска фирма можат да бидат и производи што им се конкурентни на производите од другата фирма што ја застапува таа организација на здружен труд, ако со тоа изречно се согласат тие странски фирми (конкурентна клаузула).

## Член 10

Предмет на договорот за работите на застапување на странска фирма не можат да бидат:

- 1) берзански производи, освен благородни метали и скапоцени камења преку овластените организации што се занимаваат со тој промет;
- 2) право на патент, лиценца, модел, жиг и слично, ако за односите производи не е склучен договор за застапување;
- 3) употребувани, рекондиционирани и генерално поправени производи;
- 4) резервни делови, ако основниот производ не е предмет на договорот за застапување.

Под резервни делови, во смисла на оваа точка, се подразбираат деловите што ги произведува странската фирма со која е склучен договор за работите на застапување или деловите што странската фирма ги обезбедува во кооперација со други фирми.

По исклучок од одредбата на точка 4 став 1 на овој член, резервните делови можат да бидат предмет на договорот за работите на застапување ако договорот е склучен со странска производствена фирма, чија основна дејност е производство на тие делови под услов деловите да се оригинални, што се потврдува со атест од производителот за тоа, дека деловите имаат универзален карактер, односно дека деловите не носат ознаки на типот на машините и опремата во кои се вградуваат.

## Член 11

Организацијата на здружен труд е должна во договорот за работите на застапување на странска фирма да го утврди и обезбеди правото на провизија, која претставува калкулативен елемент на продажната цена на производот кој е предмет на договорот.

При утврдувањето на височината на провизијата организацијата на здружен труд е должна да води сметка за вообичаената провизија за пласман на тие производи на други (странски) пазари.

Во договорот за работите на застапување организацијата на здружен труд е должна да го обезбеди правото на провизија за сите директни и индиректни работи за време на траењето на договорот, како и за определен период време по престанувањето на договорот за работите што се склучени или ќе започнат од застапникот во време на важењето на договорот.

Организацијата на здружен труд ја утврдува височината на провизијата во договорот за работите на застапување, така што за исти производи, односно исти видови работи изречно да го утврди правото на иста височина на провизијата, без оглед дали до работата дошло со посредство на застапник (индиректни работи) или без негово посредување (директни работи).

Организацијата на здружен труд која застапува странска фирма го утврдува во договорот за работите на застапување рокот за внесување на девизните средства од провизија, во согласност со важечките прописи.

## Член 12

За височината на провизијата, пред склучувањето на договорот за работите на застапување и измената на височината на провизијата во текот на траењето на договорот, одлука донесува надлежни-

от орган на управување со трудот и работењето на организацијата на здружен труд.

## Член 13

Договорот за работи на застапување на странска фирма се склучува на рок кој не може да биде пократок од една година од денот на неговото влегување во сила.

## Член 14

Ако предмет на договорот за застапување се опрема или трајни добра за лична потрошувачка, кои според своето технолошко својство имаат подолг технички век на траење, организацијата на здружен труд што ја застапува странската фирма е должна да се грижи за исправното функционирање односно техничко одржување на тие производи како во гарантниот рок, така и по истекот на гарантниот рок во смисла на прописите на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Ако предмет на договорот за застапување е репродукционен материјал, организацијата на здружен труд што ја застапува странската фирма, е должна да даде техничка помош во примената на тие материјали во процесот на производството (следене на технолошкиот процес на производството, изработка на рецептури, вршење лабораториски анализи и сл.). Организацијата на здружен труд за застапување треба да овозможи и нормално снабдување на производителите со репродукционен материјал, како и голем број корисници со потребни количества на тој материјал, преку консигнационен склад.

## Член 15

Организацијата на здружен труд може во исклучителни и оправдани случаи да склучи со странска фирма договор за работите на пробно застапување на рок кој не може да биде пократок од шест месеци ниту подолг од една година од денот на влегувањето на договорот во сила.

По истекот на овие рокови договорот престанува да важи.

Договорот за пробно застапување, кој се склучува во писмена форма и се доставува до Стопанската комора на Југославија заради евидентирање во рок од 30 дена од денот на потпишувањето на договорот, ги содржи сите елементи од член 5 на оваа Уредба.

## Држење консигнационен склад

## Член 16

Консигнационен склад на странски стоки заради продажба може да отвори организација на здружен труд која за вршење работи на застапување на странски фирми во Југославија е запишана во судскиот регистар и која има склучен договор во смисла на член 4 од оваа уредба.

Договорот за работите на држење консигнационен склад на странски стоки заради продажба треба да ги содржи посебно следните елементи:

- 1) назив на договорот;
- 2) полн назив и адреса на странската фирма со која се склучува договорот;
- 3) полн назив и адреса на организацијата на здружен труд што го склучува договорот;
- 4) предмет на договорот — назив на производите што се држат на консигнација, од рамките на договорот за застапување;
- 5) вредност на стоките на консигнација, истражана во странска валута;
- 6) височина на провизијата и паритет;
- 7) права и обврски на странската фирма;
- 8) права и обврски на организацијата на здружен труд што ја застапува странската фирма;

9) трошоци за транспорт и осигурување, како и осигурување на стоките на консигнација и податоци за тоа кој ги поднесува трошоците за транспорт и осигурување;

10) поднесување на трошоците за складирање и одржување на консигнацијата;

11) решавање на споровите (арбитражна клаузула и сл.);

12) рок на кој се склучува договорот и датум на неговото влегување во сила;

13) датум на склучувањето на договорот и потписи на овластените лица на договорните страни.

#### Член 17

Консигнациониот склад е наменет за сместување и продажба на странски стоки, кои се сопственост на странска фирма.

Држателот на консигнационен склад мора да располага со сопствен или со издашен складниот простор за држење консигнациони стоки, во смисла на царинските прописи.

Стоките што се држат на консигнационен склад мораат да бидат испорачани од странската фирма, со која организацијата на здружен труд склучила договор за работите на застапување и договор за работите на држење консигнационен склад на странски стоки, заради продажба.

Ако странската фирма има афилијации во поголем број земји, доставувањето на стоките на консигнационен склад може да се врши од седиштата на тие афилијации, кога таква можност е предвидена во договорот за работите на застапување и договорот за работите на држење консигнационен склад на странски стоки заради продажба или ако со таа афилијација е склучен посебен директен договор за работите на застапување и договор за работите на држење консигнационен склад на странски стоки заради продажба.

#### Член 18

Стоките на консигнационен склад можат да се држат само во рамките на вредноста предвидена со договор, а врз основа на спецификацијата што се води по трговските називи и шифри на номенклатурата од царинската тарифа.

За продажба на странски стоки од консигнационен склад со договор се утврдува посебна провизија во височината која не може да биде помала од височината на провизијата за продажба на такви производи врз основа на договорот за работите на застапување.

Продажбата на странски стоки од консигнационен склад, пресметката на извршените продажби и плаќањата на странската фирма се вршат во странска валута ако со посебни прописи не е предвидено поинаку.

Договорот за работите на држење консигнационен склад на странски стоки заради продажба се склучува на рок кој не може да биде пократок од една година од денот на неговото влегување во сила. Договорот од став 1 на овој член организацијата на здружен труд го склучува само за она време за кое е во сила договорот за работите на застапување склучен со односната странска фирма.

**Вршење сервисна служба за одржување на увезената опрема и трајни добра за лична потрошувачка и давање технички и други услуги**

#### Член 19

Договорот за работите на вршење сервисна служба за одржување на опремата и трајни добра за лична потрошувачка и давање технички и други услуги (во натамошниот текст: договорот за работите на вршење сервисни услуги) треба да ги содржи особено следните елементи:

- 1) назив на договорот;
- 2) полн назив и адреса на странската фирма со која се склучува договор;
- 3) полн назив и адреса на организацијата на здружен труд што ја застапува странската фирма;
- 4) предмет на договорот — за кои производи од договорот за застапување се даваат сервисни услуги;
- 5) височина на провизијата или посебен надомест за вршење на такви услуги;
- 6) начин на снабдување на сервисот со резервни делови во гарантниот рок и по истекот на гаранцијата а во смисла на прописите на Социјалистичка Федеративна Република Југославија;
- 7) обврска на странската фирма за опременување на сервисот (специјални машини, алати и сл.);
- 8) права и обврски на странската фирма;
- 9) права и обврски на организацијата на здружен труд — организатор на сервисната служба;
- 10) решавање на споровите (арбитражна клаузула и сл.) од рамките на застапничкиот договор;
- 11) рок на кој се склучува договорот и датум на неговото влегување во сила;
- 12) датум на склучувањето на договорот и потписи од овластените лица на договорните страни.

#### Член 20

Организацијата на здружен труд со склучувањето на договорот за работите на вршење на сервисни услуги со странска фирма, презема обврска за организирање на давањето на сервисни услуги.

За сите производи, кои според своето технолошко својство имаат подолг рок на траење, застапникот е должен да се грижи за исправно функционирање, односно техничко одржување на тие производи и да обезбеди сервисна служба и давање технички и други услуги во смисла на прописите на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

#### Член 21

Организацијата на здружен труд која застапува странска фирма обезбедува резервни делови за технолошко одржување во гарантниот рок и по истекот на гарантниот рок.

Организацијата на здружен труд која застапува странска фирма е должна да обезбеди потребен број стручни кадри со определена квалификациона структура за организирање на сервисна служба и давање технички услуги.

#### Член 22

Давањето на сервисни услуги организацијата на здружен труд која застапува странска фирма, по правило, го врши преку сопствени сервиси.

Ако организацијата на здружен труд не може да обезбеди сервисни услуги преку сопствени сервиси, може да обезбеди давање сервисни услуги преку договорните сервиси — на специјализирани организации на здружен труд, или на занаетчиски дуќани со кои задолжително склучува посебни договори за давање определени сервисни услуги.

Договорите, што ги склучува организацијата на здружен труд која застапува странска фирма со сервисните организации или занаетчиски дуќани, задолжително треба да содржат обострани права и обврски.

Организацијата на здружен труд која застапува странска фирма не може да ги пренесе своите права и обврски од договорот за работите на застапување и договорот за работите на вршење сервисни услуги, склучени со странска фирма, врз специјализирани организации или занаетчиски дуќани. Носител на правата и обврските, организирањето и давањето на сервисни услуги во однос на странската фирма и домашните корисници е организацијата на здружен труд која има склучен договор за работите на застапување и договор за работите на давање сервисни услуги со односната странска фирма.

Кога организација на здружен труд ќе склучи договор со странска фирма, која дотогаш ја застапувала друга организација на здружен труд, е должна истовремено да преземе обврска за организирање сервис и давање технички услуги во гарантниот рок за сите производи што се наоѓаат на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

#### Член 23

Договорот за работите на вршење сервисни услуги се склучува на рок кој не може да биде пократок од една година од денот на неговото влегување во сила.

Договорот од став 1 на овој член, организацијата на здружен труд го склучува само за она време за кое е во сила договорот за работите на застапување склучен со односната странска фирма.

### III. ЕВИДЕНТИРАЊЕ НА ДОГОВОРИТЕ

#### Член 24

Организацијата на здружен труд е должна договорите за работите на застапување, работите на држење консигнационен склад и работите на вршење сервисни услуги, склучени со странска фирма, да ги достави до Стопанската комора на Југославија во рок од 30 дена од денот на нивното потпишување, заради евидентирање.

Организацијата на здружен труд ги доставува сите измени и дополненија на договорите од став 1 на овој член во рок од 30 дена од денот на потпишувањето на договорите, заради евидентирање.

Договорите од ст. 1 и 2 на овој член се доставуваат во заверен препис и превод.

Заверката на преписите и преводите на договорите ја врши овластеното лице на организацијата на здружен труд.

Ако организација на здружен труд им доверува давање на сервисни услуги на специјализирани организации, односно на занаетчиски дуќани, до Стопанската комора на Југославија доставува список на тие организации или занаетчиски дуќани со кои склучила договори за работите на вршење сервисни услуги за определени производи од предметите на договорите за застапување странска фирма, заради евидентирање.

Списокот од став 1 на овој член ги содржи следните податоци: назив на специјализираната организација, односно занаетчиски дуќан и нивна адреса, производи на странската фирма за кои сервисот е овластен да врши сервисирање, рок до кој се доверува вршењето на сервисот и давањето на техничките услуги и сл.

Списокот се доставува на крајот на секоја година за наредната година.

#### Член 25

Стопанската комора на Југославија ќе ги евидентира договорите за работите на застапување, работите на држење консигнационен склад и работите на вршење сервисни услуги, склучени со странска фирма, како и нивните измени и дополненија во рок од 60 дена од денот на приемот на договорот.

Ако во рокот од став 1 на овој член Стопанската комора на Југославија, односно надлежното тело на Стопанската комора на Југославија утврдено со општ акт на Стопанската комора на Југославија, не срази забелешки на договорот, ќе се смета дека договорот е евидентиран.

Забелешките што ќе ги стави според одредбата од став 2 на овој член Стопанската комора на Југославија, односно надлежното тело, ги доставува до организацијата на здружен труд, која го поднела договорот на евидентирање. Ако организацијата на

здружен труд не постапи според ставените забелешки во рок од 60 дена од денот на доставувањето на забелешките, Стопанската комора на Југославија, односно надлежното тело што ја ставило забелешката, ќе го извести за тоа координациониот одбор при надлежниот орган во републиката, односно автономната покраина за организациите на здружен труд што вршат работи на надворешнотрговски промет.

#### Член 26

Стопанската комора на Југославија ќе ги евидентира само оние договори од член 24 на оваа уредба кои се во согласност со одредбите од оваа уредба и прописите на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

#### Член 27

Стопанската комора на Југославија евидентирањето договорите за работите на застапување, работите на држење консигнационен склад и работите на вршење сервисни услуги, ги објавува во „Гласник“ на Стопанската комора на Југославија.

#### Член 28

Содржината на договорите за работите на застапување, работите на држење консигнационен склад и работите на вршење сервисни услуги, претставува службена и деловна тајна.

### IV. РАСКИН И ДРУГ НАЧИН НА ПРЕСТАНУВАЊЕ НА ДОГОВОРИТЕ

#### Член 29

Договорите за работите на застапување странска фирма, работите на држење консигнациони складови и работите на вршење сервисни услуги, не можат да се раскинат во рок од една година од денот на нивното влегување во сила, освен ако настанат околности независно од волјата на договорните страни (виша сила и сл.).

По престанувањето на важноста на договорите за работите на застапување, работите на држење консигнационен склад и работите на вршење сервисни услуги, друга организација на здружен труд може со истата странска фирма да склучи договор за работите на застапување само ако новиот договор за застапување за исти производи не е понеповолен од договорот што престанал да важи.

Организацијата на здружен труд која склучува нов договор за работите на застапување, работите на држење консигнационен склад и работите на вршење сервисни услуги со странската фирма, што била застапена во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, има право на увид во договорите што престанале да важат, кога постапката за евидентирање на отказот на договорот е спроведена во Стопанската комора на Југославија.

Организацијата на здружен труд чии договори со странската фирма од став 1 на овој член престанале да важат, има право на увид во текстот на договорот што друга организација на здружен труд го склучила со странската фирма и има право на ставање забелешки на текстот на новосклучениот договор.

#### Член 30

За решавање на споровите што ќе проистечат од договорите за работите на застапување, работите на држење консигнационен склад и работите на вршење сервисни услуги склучени со странски фирми, организацијата на здружениот труд договара првенствено надлежност на Надворешнотрговската арбитража при Стопанската комора на Југославија.

Ако странскиот партнер не го прифати тоа, може да се договори надлежност на арбитражниот суд на Меѓународната трговска комора во Париз или некоја друга институционална арбитража, или надлежност на арбитража ad hoc — за која со договор треба да се утврди начинот на нејзиното формирање и местото на нејзиното заседание.

Ако за решавање на споровите не може да се договори надлежност на арбитражата, со договор може да се предвиди надлежност на редовен суд, по можност, спрема местото на седиштето на тужената страна.

#### Член 31

Организацијата на здружен труд е должна писмено да ѝ го пријави на Стопанската комора на Југославија престанувањето на важноста на договорите за работите на застапување, работите на држење консигнационен склад и работите на вршење сервисни услуги, најдоцна во рок од 30 дена од денот на престанувањето на важноста на договорот, заради евидентирање.

Стопанската комора на Југославија објавува во „Гласник“ на Стопанската комора на Југославија кои договори престанале да важат.

### V. РАБОТА НА СТРУЧНО-ТЕХНИЧКИТЕ ЛИЦА ВО ОРГАНИЗАЦИЈИТЕ НА ЗДРУЖЕН ТРУД КОИ ЗАСТАПУВААТ СТРАНСКИ ФИРМИ

#### Член 32

Организација на здружен труд не може со странска фирма со договорот за застапување да предвиди право на постојан престој на комерцијалниот претставник на странската фирма во своите деловни простории.

По исклучок од став 1 на овој член, ако е тоа потребно за вршење на конкретна работа, со договорот за работите на застапување може да се предвиди странската фирма повремено, а на покана од организацијата на здружен труд, да уплати свој стручњак заради вршење определени стручно-технички работи, согласно со важечките прописи.

Организацијата на здружен труд која застапува странска фирма, е должна да обезбеди стручњакот од странската фирма да ги посетува купувачите само со претставниците од организацијата на здружен труд што ја застапува таа фирма.

### VI. ЗАСТАПУВАЊЕ СТРАНСКИ ФИРМИ ВО ЈУГОСЛАВИЈА ЗА ПРЕДМЕТИ НА ВООРУЖУВАЊЕ И ВОЕНА ОПРЕМА

#### Член 33

Работите на застапување на странски фирми во Социјалистичка Федеративна Република Југославија за предметите на вооружување и воена опрема ги врши, по овластувањето од член 7 став 5 на Законот за прометот на стоки и услуги со странство, Сојузната дирекција за промет и резерви на производи со посебна намена, која со странската фирма склучува договор за тоа.

Организациите на здружен труд можат, кога тоа посебно го наложуваат интересите на народната одбрана, да вршат работи од став 1 на овој член, што цени и исклучително одобрува сојузниот секретар за народна одбрана.

Договорите од ст. 1 и 2 на овој член се евидентираат во Сојузниот секретаријат за народна одбрана, на начинот што ќе го определи сојузниот секретар за народна одбрана и не се објавуваат.

### VII. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

#### Член 34

Со парична казна од 30.000 до 1.000.000 динари ќе се казни за стопански престап организација на здружен труд:

1) ако склучи договор за работите на застапување странска фирма противно на одредбата од член 6 на оваа уредба;

2) ако во договорот за работите на застапување странска фирма не утврди и не го обезбеди правото на провизија во смисла на одредбата од член 11 на оваа уредба;

3) ако договорот за работите на застапување не го достави во пропишаниот рок до Стопанската комора на Југославија заради евидентирање (член 24);

4) ако склучи договор за застапување под неповолни услови (член 29 став 2);

5) ако договори право на постојан престој на комерцијален претставник од странската фирма во своите деловни простории (член 32 став 1);

За дејствие од став 1 на овој член, ќе се казни со парична казна од 1.500 до 30.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружен труд.

#### Член 35

Со парична казна од 10.000 до 500.000 динари ќе се казни за стопански престап организација на здружен труд:

1) ако договорот за држење консигнационен склад и договорот за вршење сервисни услуги го склучи во писмена форма, а претходно да не склучила договор за работи на застапување странска фирма (член 4);

2) ако склучи договор за работите на застапување странска фирма противно на одредбата од член 10 на оваа уредба;

3) ако договорот за држење консигнационен склад и договорот за вршење сервисни услуги не го достави во пропишаниот рок до Стопанската комора на Југославија заради евидентирање (член 24);

4) ако не го пријави престанувањето на важноста на договорот за работите на застапување, работите на држење консигнационен склад и работите на вршење сервисни услуги во пропишаниот рок на Стопанската комора на Југославија (член 31 став 1).

За дејствие од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 1.000 до 20.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружен труд.

### VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

#### Член 36

Одредбите од оваа уредба се однесуваат на договорите за работите на застапување странска фирма, работите на држење консигнационен склад и работите на вршење сервисни услуги што ќе се достават на евидентирање до Стопанската комора на Југославија од денот на влегувањето во сила на оваа уредба.

#### Член 37

Оваа уредба влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Е. п. бр. 228  
13 април 1978 година  
Белград

Сојузен извршен совет

Потпретседател,  
Доброслав Кулафик, с. р.

348.

Врз основа на точка 1 од Олуката за условите за купување на непреработено злато, („Службен лист на СФРЈ“, бр. 32/77) Сојузниот извршен совет донесува

**РЕШЕНИЕ****ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА СТОКОВНИОТ КОНТИНГЕНТ ЗА ЗЛАТО ВО 1978 ГОДИНА**

1. Стоковниот контингент до кој корисниците на злато можат во 1978 година да купуваат непреработено злато од производителите во Југославија или во странство, се определува во количество, и тоа:

	во килограми
1) за ордени и медали	2
2) за заботехнички цели	1.055
3) за научни потреби	0,3
4) за потреби на индустријата	657,7
5) за потреби на преработки на злато во накит и други предмети од злато	4.283
6) за други потреби	1.960

Организациите на здружен труд — производители на злато во Југославија можат за потребите на преработката на злато во своите организации, покрај количествата на злато од најмалку 1971 килограм од стокониот контингент определен во одредбите под 4 и 5 став 1 на оваа точка да користат уште и 50% од количеството на зголеменото производство на злато во 1978 година во однос на производството на злато во 1977 година.

2. Ова решение влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Е. п. бр. 229  
13 април 1978 година  
Белград

Сојузен извршен совет

Потпретседател,  
Доброслав Кулафиќ, с. р.

349.

Врз основа на член 59 став 1, во врска со член 13 од Законот за внесувањето и растурањето на странски средства за масовно комуницирање и за странската информативна дејност во Југославија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 39/74), сојузниот секретар за внатрешни работи донесува

**РЕШЕНИЕ****ЗА ЗАБРАНА НА ВНЕСУВАЊЕТО И РАСТУРАЊЕТО НА ВЕСНИКОТ „THE DAILY TELEGRAPH“**

Се забранува внесувањето и растурањето во Југославија на весникот „The Daily Telegraph“, број 38128 од 31 декември 1977 година, што излегува на англиски јазик во Лондон и Манчестер, Велика Британија.

Бр. 650-1-32/382  
17 февруари 1978 година  
Белград

Заменик-сојузен секретар  
за внатрешни работи,  
Драшко Јуришиќ, с. р.

350.

Врз основа на член 59 став 1, во врска со член 13 од Законот за внесувањето и растурањето на странски средства за масовно комуницирање и за странската информативна дејност во Југославија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 39/74), сојузниот секретар за внатрешни работи донесува

**РЕШЕНИЕ****ЗА ЗАБРАНА НА ВНЕСУВАЊЕТО И РАСТУРАЊЕТО НА ВЕСНИКОТ „DIE WELT“**

Се забранува внесувањето и растурањето во Југославија на весникот „Die Welt“, број 290 од 13 декември 1977 година, што излегува на германски јазик во Хамбург, Сојузна Република Германија.

Бр. 650-1-22/623  
17 февруари 1978 година  
Белград

Заменик-сојузен секретар  
за внатрешни работи,  
Драшко Јуришиќ, с. р.

351.

Врз основа на член 59 став 1, во врска со член 13 од Законот за внесувањето и растурањето на странски средства за масовно комуницирање и за странската информативна дејност во Југославија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 39/74), сојузниот секретар за внатрешни работи донесува

**РЕШЕНИЕ****ЗА ЗАБРАНА НА ВНЕСУВАЊЕТО И РАСТУРАЊЕТО НА СПИСАНИЕТО „PRALINE“**

Се забранува внесувањето и растурањето во Југославија на списанието „Praline“, број 53 од 22 декември 1977 година, што излегува на германски јазик во Хамбург, Сојузна Република Германија.

Бр. 650-1-22/635  
28 февруари 1978 година  
Белград

Заменик-сојузен секретар  
за внатрешни работи,  
Драшко Јуришиќ, с. р.

352.

Врз основа на член 59 став 1, во врска со член 13 од Законот за внесувањето и растурањето на странски средства за масовно комуницирање и за странската информативна дејност во Југославија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 39/74), сојузниот секретар за внатрешни работи донесува

**РЕШЕНИЕ****ЗА ЗАБРАНА НА ВНЕСУВАЊЕТО И РАСТУРАЊЕТО НА СПИСАНИЕТО „DER SPIEGEL“**

Се забранува внесувањето и растурањето во Југославија на списанието „Der Spiegel“, број 5 од 30

јануари 1978 година, што излегува на германски јазик во Хамбург, Сојузна Република Германија.

Бр. 650-1-22/670

28 февруари 1978 година  
Белград

Заменик-сојузен секретар  
за внатрешни работи,  
Драшко Јуришиќ, с. р.

353.

Врз основа на член 59 став 1. во врска со член 13 од Законот за внесувањето и растурањето на странски средства за масовно комуницирање и за странската информативна дејност во Југославија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 39/74), сојузниот секретар за внатрешни работи донесува

### РЕШЕНИЕ

#### ЗА ЗАБРАНА НА ВНЕСУВАЊЕТО И РАСТУРАЊЕТО НА КНИГАТА „ЛЕКЦИОН СРПСКЕ ИСТОРИЈЕ“

Се забранува внесувањето и растурањето во Југославија на книгата „Лекцион српске историје“ од Светозар Нинавиќ, што е печатена на српскохрватски јазик во Париз, Франција.

Бр. 650-1-5/480

28 февруари 1978 година  
Белград

Заменик-сојузен секретар  
за внатрешни работи,  
Драшко Јуришиќ, с. р.

354.

Врз основа на член 59 став 1. во врска со член 13 од Законот за внесувањето и растурањето на странски средства за масовно комуницирање и за странската информативна дејност во Југославија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 39/74), сојузниот секретар за внатрешни работи донесува

### РЕШЕНИЕ

#### ЗА ЗАБРАНА НА ВНЕСУВАЊЕТО И РАСТУРАЊЕТО НА ВЕСНИКОТ „IL PICCOLO“

Се забранува внесувањето и растурањето во Југославија на весникот „Il Piccolo“, број 9536 од 1 февруари 1978 година, што излегува на италијански јазик во Трст, Италија.

Бр. 650-1-12/388

28 февруари 1978 година  
Белград

Заменик-сојузен секретар  
за внатрешни работи,  
Драшко Јуришиќ, с. р.

355.

Врз основа на член 220 алинеја 2 од Законот за основите на безбедноста на сообраќајот на патиштата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 17/74), во спогодба со сојузниот секретар за внатрешни работи и со претседателот на Сојузниот комитет за енергетика и индустрија, претседателот на Сојузниот комитет за сообраќај и вреќи пропишува

### П РА В И Л Н И К

#### ЗА УРЕДИТЕ, ОПРЕМАТА, ДИМЕНЗИИТЕ И ВКУПНИТЕ ТЕЖИНИ НА ВОЗИЛАТА ВО СООБРАЌАЈОТ НА ПАТИШТАТА

##### I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

###### Член 1

Со овој правилник се пропишуваат димензиите на возилата, опремата за возилата, вкупната тежина на возилата и уредите на возилата, што се од значење за безбедноста на сообраќајот, а кои служат за управување со возилото, за запирање на возилото, за осветлување на патот, за означување на возилото и за давање знаци на другите учесници во сообраќајот, и уредите, справите, приборот и ознаките, што возилата мораат да ги имаат во сообраќајот на патиштата, и се утврдуваат (и други) технички услови на кои мораат да им одговараат одделни уреди на возилата што се од значење за безбедноста на сообраќајот и највисоките граници на дозволената бука што ја произведуваат одделни видови возила во сообраќајот.

###### Член 2

Под димензии на возило, во смисла на овој правилник, се подразбираат габаритните димензии на возилата и на групи возила и димензиите на возило што се од посебно значење за безбедноста на сообраќајот на патиштата.

Под тежина на возило, во смисла на овој правилник, се подразбираат најголемата дозволена и сопствената тежина на возилото, носивоста на возилото и тежината со која возилото притиска врз подлогата.

###### Член 3

Како уреди на моторни возила и на приклучни возила во сообраќајот на патиштата, во смисла на овој правилник се сметаат:

- 1) уредите за управување;
- 2) уредите за запирање;
- 3) уредите за осветлување и за светлосна сигнализација;
- 4) уредите што овозможуваат нормална видливост;
- 5) уредите за давање звучни сигнали;
- 6) уредите за движење на возилото на назад;
- 7) контролните и сигналните уреди;
- 8) уредите за одвод на издувните гасови;
- 9) приклучниот уред за спојување на влечното и приклучното возило;
- 10) другите уреди од посебно значење за безбедноста на сообраќајот (каросеријата, кабината за возачот и просторот за патници, пневматиците, калниците, браниците, приклучоците за сигурносните појаси, уредите за обезбедување на возилото од неовластена употреба, уредот за погон со течен гас, и уредот од кој зависи составот и бојосаноста на издувните гасови).

###### Член 4

Како опрема за возила во сообраќајот на патиштата, во смисла на овој правилник, се сметаат:

- 1) апаратот за гасење пожар;
- 2) знакот за обезбедување на возилото запрено на коловозот на патот;

- 3) опремата за укажување прва помош;
- 4) резервни сијалици;
- 5) сигурносните појаси;
- 6) другата опрема.

## II. ДИМЕНЗИИ НА ВОЗИЛОТО И ВКУПНА ТЕЖИНА НА ВОЗИЛОТО

### Член 5

Најголема должина на возилото е растојанието помеѓу најиздадениот преден дел и најиздадениот заден дел на возилото, со товар или без товар.

Најголема широчина на возилото е растојанието помеѓу најиздадените бочни делови на возилото, со товар или без товар.

Најголема височина на возилото е растојанието помеѓу хоризонталната подлога и највисокиот дел на возилото во неоптоварена состојба.

### Член 6

Најголемата дозволена должина на возилото изнесува, и тоа:

- 1) на патнички автомобил — 6 m;
- 2) на автобус, товарно моторно возило, специјално возило и работно возило — 12 m;
- 3) на автобус, специјално патничко возило и специјално товарно моторно возило, со зглобен конструктивен состав — 17 m, а на автобус и трелејбус за градски сообраќај, со зглобен конструктивен состав — 18 m;
- 4) на приклучно возило (со руда):
  - а) со една оска — 6 m;
  - б) со две оски — 10 m;
  - в) со три и повеќе оски — 12 m;
- 5) на група возила:
  - а) на влекач со полуприколка — 16,5 m;
  - б) на влечно возило со едно или две приклучни возила, освен возила за превоз на лица во градскиот сообраќај — 18 m;
  - в) на автобус со приколка за градски сообраќај — 20 m;
  - г) на патнички автомобил со приколка — 15 m;
  - б) на запрежно возило, вклучувајќи ја и запрегата — 10 m;

### Член 7

Најголемата дозволена широчина на возилото изнесува 2,5 m.

### Член 8

Најголемата дозволена височина на возилото изнесува 4,0 m.

### Член 9

Моторните возила и приклучните возила, како и групи на возила, мораат да имаат такви уреди што при возењето во круг од 360° пребришаната површина на кругот, со надворешен пречник од 24 m, да не биде поширока од 6,7 m. При тоа најиздадената точка на возилата мора да биде водена по круг со пречник од 24 m.

### Член 10

Препустот на моторните возила и на приклучните возила може да изнесува најмногу 50% од растојанието помеѓу оските.

По исклучок, на двоосните моторни возила со кабина над моторот и на автобусите, препустот може да изнесува најмногу 60% од растојанието на оските, а на специјалните и работните возила за превоз на товар и на автобусите со мотор зад задната оска најмногу 63% од растојанието на оските.

Одредбите на ст. 1 и 2 од овој член не се однесуваат на возилата со вградени уреди за вршење на определени дејствија.

Под растојание на оските на возилото на моторен погон и приколка, во смисла на овој правилник,

се подразбира растојанието помеѓу предната и задната оска.

Ако предната или задната оска на возилото е изведена како еднократна, двојна или тројна, под растојание на оските се подразбира растојанието помеѓу симетралите на двојните, односно тројните оски и крајната (предната или задната) оска на возилото.

За полуприколките наместо растојанието на оските се зема растојанието помеѓу вертикалната оска на обрвниот постамент и симетралата на оските, односно на задната оска на полуприколката.

### Член 11

Најголемата дозволена тежина на возилото на моторен погон или на група возила изнесува 40 t, со тоа што основното оптоварување на тоа возило, односно на групата возила — во состојба на мирување, на хоризонтална подлога, не смее да преминува, и тоа:

1) оптоварување на еднократната оска или на повеќе оски со меѓусебно растојание помало од 1 m — 10 t;

2) оптоварување на двојната оска со меѓусебно растојание од 1 до 2 m — 16 t, при што ниедна оска не смее да биде оптоварена над 10 t;

3) оптоварување на тројната оска со меѓусебно растојание на соседните оски од 1 до 2 m — 24 t, при што ниедна оска не смее да биде оптоварена над 10 t.

Притисокот во пневматиците не смее да го преминува притисокот од 8 атмосфери при температурата на околината.

### Член 12

Најголемата дозволена тежина на возилото со тркала без пневматици изнесува за возило што има тркала со наплатки од метал, полна гума, пластика или сличен материјал, и тоа со:

- 1) една оска — 1,2 t;
- 2) две оски — 3,0 t.

Наплатките од метал, полна гума, пластика или сличен материјал мораат да бидат рамни. Брукето со кои наплатките се заковани мораат да имаат рамна глава и не смеат да стрчат надвор од рамнината на наплатката.

### Член 13

Односот на бруто силата на моторот изразена во киловати, односно во коњски сили, според југословенскиот стандард, и најголемата дозволена тежина на возилото изразена во тони, мора да биде, и тоа за:

1) патничките автомобили, комбинирани возила (комби) и мотоциклите — најмалку 14,5 kW/t (20 KS/t);

2) автобусите — најмалку 8,3 kW/t (12 KS/t);

3) товарните возила — најмалку 7,4 kW/t (10 KS/t);

4) товарните возила, влечните возила и автобусите, со приклучно возило, најмалку 4,4 kW/t (6 KS/t);

5) возилата со електропогон:

а) со напојување од мрежата — се применуваат одредбите од точ. 2 до 4 од овој став;

б) со напојување од сопствен извор на електрична енергија:

— за возилата наменети за превоз на патници — најмалку 5 kW/t, освен за велосипеди со електромотор;

— за возилата наменети за превоз на товар — најмалку 3 kW/t.

На погонските тркала на патничките автомобили, автобусите, трелејбусите и мотоциклите, ако возилото е оптоварено и во мирување на хоризонтална рамнина, мора да стапа најмалку една третина од најголемата дозволена тежина на возилото, односно на влечниот состав, а на погонските тркала на товарните моторни возила и на влечните возила — најмалку една четвртина од најголемата дозволена тежина на возилото, односно на влечниот состав.



Вкупната тежина на приколката не смее да биде поголема од вкупната тежина на влечното возило за повеќе од 50%.

### III. УРЕДИ НА МОТОРНИ ВОЗИЛА И НА ПРИКЛУЧНИ ВОЗИЛА

#### 1. Уреди за управување со возило

##### Член 14

Секое моторно возило мора да има сигурен уред за управување со возилото со помош на кој возачот може лесно, брзо и на сигурен начин да го менува правецот на движењето на возилото.

Уредот за управување со возилото од став 1 на овој член мора да биде такв што предните тркала на возилото што се наоѓаат во положба на свртување, при движењето на возилото по хоризонтална рамка површина, по ослободувањето на тркалото на управувачот, сами се враќаат кон положбата за праволиниско движење.

Слободниот од на тркалото на управувачот на возилото не смее да биде поголемо од 30°.

#### 2. Уреди за запирање на возило

##### Член 15

Моторните возила и приклучните возила мораат да имаат соодветни уреди за запирање (во натамошниот текст: систем за кочење) со помош на кои возачот може возилото на сигурен, брз и ефикасен начин да го запре без оглед на степенот на оптоварувањето на возилото и наклонот на патот по кој се движи возилото, како и да го осигури возилото во неподвижна положба на пат со наклон.

Под системот за кочење од став 1 на овој член се подразбираат:

- 1) работната кочница;
- 2) помошната кочница;
- 3) паркирната кочница.

Работната кочница мора да биде таква што да му овозможи на возачот возилото да го запре на сигурен, брз и ефикасен начин без оглед на брзината на движењето на возилото, оптоварувањето на возилото и наклонот на патот. Таа кочница треба да овозможи регулирање од возачкото место на интензитетот на кочењето, а при тоа возачот да не го испушта управувачот од раце, и таа треба да дејствува еднакво врз тркалата што се наоѓаат на истата оска.

Помошната кочница мора да биде таква што да му овозможи на возачот возилото да го кочи, односно да го запре на соодветното растојание ако откаже работната кочница. Помошната кочница мора да биде поставена така што возачот да може лесно и брзо да ја употреби од возачкото место, при што едната рака на возачот мора да му биде слободна заради управување со возилото.

При употребата на работната кочница и на помошната кочница разликата на силата на кочењето на тркалата на иста оска не смее да биде поголема од 20%, при што за основа на пресметувањето се зема процентот од поголемата сила.

Паркирната кочница мора да биде таква што со помош на неа паркираното возило да може да се осигури во закочена положба со помош на соодветен механички уред. Таа кочница мора да биде поставена во моторното возило, така што возачот да може да ја употреби од возачкото место а во приклучното возило така што да може да ја активира лицето што е надвор од возилото.

##### Член 16

Моторните возила и приклучните возила наменети за превоз на лица, односно товари, освен мо-

тоциклите, мораат да имаат работна кочница, помошна кочница и паркирна кочница.

Работната кочница, помошната кочница и паркирната кочница на моторните возила од став 1 на овој член можат да бидат комбинирани така што:

1) да постојат најмалку две команди независно една од друга и командата на работната кочница да биде независна и одвоена од командата на паркирната кочница;

2) командата на помошна кочница да биде независна од командата на паркирната кочница, ако паркирната кочница, е од таква конструкција што да не може да се стави во дејство при движењето на возилото.

Работната кочница на моторните возила од став 1 на овој член мора да дејствува врз сите тркала.

Работната кочница и паркирната кочница мораат да произведуваат дејство на кочење врз површната што со тркалата е нестојано поврзана со доволно цврсти делови.

Ако откаже кочницата на која и да било оска на приклучното возило споена со моторно возило од став 1 на овој член како со влечно возило, мора да биде обезбедено непречено кочење со кочниците поставени во тоа влечно возило.

Во моторните и приклучните возила, освен во автобусите за градскиот сообраќај, што на која и да било задна оска имаат промена на оптоварувањето „полно-празно“ поголема од 40% од најголемото оптоварување, мораат да бидат вградени уреди што обезбедуваат непрекинато приспособување на интензитетот на кочењето сразмерно со промената на оптоварувањето.

Моторните возила чија најголема дозволена тежина е над 7 t мораат да имаат забавач за долготрајно забавување на возилото.

Структурата на кочниот преносен механизам на работната кочница на моторните возила со најголема дозволена тежина над 10 t, мора да биде таква, што во случај на откажување на дејство во еден дел на преносниот механизам, да постои можност на непречено кочење со дејството на другиот дел од тој механизам. Остатокот на ефикасноста на кочниот уред за работното кочење може да биде најмалку 30% од пропишаниот норматив за работната кочница.

Структурата на системот за кочење за работното кочење на моторните возила што мораат да ги исполнуваат условите од став 8 на овој член, а се предвидени за влечење на приклучни возила, мора да биде таква што секогаш да е во состојба да ги стави во дејство кочниците на приклучното возило.

Кај моторните и приклучните возила, како и кај група возила дејството на кочниците врз одделните оски мора да биде синхронизирано.

Системот за кочење за работното кочење на група возила мора да биде такв што да обезбедува кочење на приклучно возило истовремено или пред кочењето на влечното возило.

##### Член 17

Мотоциклите со бочна приколка или без неа мораат да имаат два независна система за кочење со посебни уреди за нивно активирање на предното и задното тркало односно само на предното или само на задното тркало на мотоциклот.

##### Член 18

Моторните трицикли чии тркала се симетрично распоредени во однос на надолжната средишна рамнина на возилото и чија најголема дозволена тежина не преминува 1 t, мораат да имаат два независна система за кочење, од кои едниот дејствува врз предното тркало, односно врз предните тркала, а вториот врз задното тркало, односно врз задните тркала.

Моторните трицикли од став 1 на овој член мораат да имаат и паркирна кочница.

На моторните трицикли чија најголема дозволена тежина преминува 1 t сообразно се применуваат одредбите на член 16 ст. 1 до 4 од овој правилник

#### Член 19

Приклучното возило чија најголема дозволена тежина не преминува 0,75 t не мора да има систем за кочење, ако тежината на влечното возило со возачот е најмалку два пати поголема од вкупната тежина на приклучното возило.

Приклучното возило чија најголема дозволена тежина преминува 0,75 t, а прв пат е регистрирано по 1 јануари 1972 година, мора да има работна кочница и паркирна кочница што дејствуваат врз сите тркала на приколката, односно полуприколката.

По исклучок, ако приклучното возило има повеќе од две оски, тркалата на една оска не мораат да бидат кочени.

Работната кочница на приклучното возило мора да биде така што возачот да може во текот на возењето да ја стави во дејство од возачкото место со помош на командата со која ја става во дејство работната кочница на влечното возило. На приклучното возило чија најголема дозволена тежина не преминува 1,5 t, работната кочница може да биде изведена со инерционна команда.

Инерционна команда можат да имаат и приклучните возила чија најголема дозволена тежина е до 3,5 t, ако нивната брзина на движењето не преминува 30 km/час.

Приклучното возило чија најголема дозволена тежина е над 0,75 t и со чие кочење се командува од влечното возило, мора да има автоматска команда на системот за кочење што го запира приклучното возило во случај на кинење на уредот за кочење за спојување. На приклучното возило со инерционна команда мора да постои и помошна накрсна приклучна врска (синдир, јаже и сл.) што во случај на кинење на главната врска спречува рудата, односно возилото да скршне на страна.

Приколка за домување, односно кампинг-приколка и друга едноосна приколка чија најголема дозволена тежина не преминува 1,5 t а на рудата има вградено трето слободно тркало, мораат да имаат помошна накрсна приклучна врска.

Едноосна приколка чија оска е оптоварена над 1,5 t и која со влечното возило е споена преку крут товар потпрен истовремено на влечното возило и на приколката (стебла, цевки, шини и тн) мора да има работна кочница, а ако најголемата дозволена тежина на приколката од 0,75 до 1,5 t е два пати помала од тежината на влечното возило, не мора да има работна кочница.

Приклучното возило чија најголема дозволена тежина преминува 7 t мора да има двоводен пневматски преносен механизам на системот за кочење и да биде способно за функција на долготрајно забавување со помош на забавачот на моторното возило.

### 3. Уреди за осветлување на патот и за светлосна сигнализација

#### Член 20

Под уреди за осветлување на патот и за светлосна сигнализација на моторни возила и на приклучни возила, во смисла на овој правилник, се подразбираат:

- 1) уредите за осветлување на патот;
- 2) уредите за означување на возилото;
- 3) уредите за давање светлосни знаци.

Под изразот „светло“, во смисла на овој правилник, се подразбира уредот на возилото што дава светлина.

#### Член 21

Моторните возила и приклучните возила не смеат да имаат уреди за осветлување на патот и за светлосна сигнализација, поставени на предната страна на возилото што даваат светлина во црвена боја видлива од предната страна на возилото ниту светла и рефлектирачки материји во бела боја поставени на задната страна на возилото, односно видливи од задната страна.

Одредбата на став 1 од овој член не се однесува на светлата за осветлување на патот при возење на назад, на подзижното светло за истражување (рефлектор), на светлата за осветлување на задната регистарска таблица и регистарската таблица обложена со бела рефлектирачка материја, како и на црвеното трепкаво светло на посебните моторни возила што следат возила под придружба.

#### Член 22

Идентични уреди за осветлување на патот и за светлосна сигнализација што се удвоени на моторното возило со три или повеќе тркала, мораат да бидат поставени во иста хоризонтална рамнина и симетрично во однос на надолжната вертикална рамнина на возилото и мораат да бидат од иста големина и боја и да дејствуваат истовремено со еднаков светлосен интензитет.

По исклучок, светлосно-сигналните уреди за означување на правецот на движењето на возилото (покажувачи на правецот) и паркирните светла не мораат истовремено да дејствуваат.

Уредите од став 1 на овој член ако се изведени комбинирани, мораат да ги исполнуваат условите пропишани за секој одделен уред.

#### Член 23

Уредите за осветлување на патот на предната страна на возилото мораат да бидат поврзани така што да не можат да се вклучат додека не се вклучени задните и предните позициони светла и светлата за осветлување на задната регистарска таблица, освен кога се користат за давање светлосен сигнал

### Уреди за осветлување на патот

#### Член 24

Уреди за осветлување на патот на моторните возила и на приклучните возила, во смисла на овој правилник, се:

- 1) главните фарови;
- 2) фаровите за магла;
- 3) фаровите и светлата за осветлување на работното место;
- 4) светлата за возење на назад.

Главните фарови можат да бидат изведени така што да имаат:

- 1) големо светло;
- 2) соборено светло;
- 3) големо и соборено светло.

#### Член 25

Моторните возила со четири или повеќе тркала и моторните возила со три тркала што се пошироки од 1,3 m, мораат да имаат два или четири главни фарови, при што два со соборено светло. Моторните возила со две тркала и моторните возила со три тркала ако не се пошироки од 1,3 m, како и инвалидските моторни колички, мораат да имаат еден главен фар или два главни фара од кои еден за соборено светло.

Моторните возила што на рамен пат не можат да развијат брзина на движењето поголемо од 30 km/час, можат да имаат само соборени светла за осветлување на патот.

Светлината на главните фарови мора да биде во бела или во жолта боја.

Внатрешните рабови на светлечките површини на фаровите на собореното светло мораат да бидат

оддалечени еден од друг најмалку 0,6 m, а надворешните рабови најмногу — 0,4 m — од бочно најиздадената точка на возилото.

Оддалеченоста на горниот раб на ефикасната светлечка површина на фаровите на собореното светло не смее да биде поголема од 1,2 m, а оддалеченоста на долниот раб на ефикасната светлечка површина не смее да биде помала од 0,5 m — од површината на патот.

Фарот на големото светло не смее да биде поставен поблиску од надворешниот габарит на возилото од фарот на собореното светло.

Во главните фарови можат да бидат вградени предни позициони светла.

Кога ќе се вклучат големите светла за осветлување на патот, мора автоматски да се запали контролната сина ламба на контролната табла во кабината на возачот.

Главните фарови мораат да бидат поврзани така што преминувањето од светлина на големото светло на светлина на собореното светло и обратно да биде истовремено и преку иста команда.

#### Член 26

На возилото можат да се вградат едно или две светла за возење наназад, што даваат светлина во бела боја.

Оддалеченоста на горниот раб на ефикасната светлечка површина на светлата за возење наназад може да изнесува најмногу 1,2 m, а оддалеченоста од долниот раб на ефикасната светлечка површина на таквото светло може да изнесува најмалку 0,25 m — од површината на патот.

Светлото за возење наназад мора да има прекинувач што се вклучува само преку рачката на менувачот кога таа ќе се стави во положба за возење наназад, и тоа кога е вклучен системот за пуштање на моторот во работа.

#### Член 27

Моторните возила со четири или повеќе тркала и моторните возила со три тркала пошироки од 1,3 m, можат да имаат вградени два фара за магла. На мотоцикл може да се вгради еден фар за магла. Светлината на фаровите за магла мора да биде во бела или во жолта боја.

Фаровите за магла не смеат да се поставуваат на височина поголема од онаа на која се поставени фаровите на собореното светло.

Оддалеченоста на долниот раб на светлечката површина на фарот за магла од површината на патот не смее да биде помала од 0,25 m. Надворешниот раб на светлечката површина на фарот за магла не смее да биде оддалечен повеќе од 0,4 m од бочно најиздадената точка на возилото.

Фарот за магла мора да биде поврзан така што да може да се вклучи само кога се вклучени позиционите светла.

Фарот за магла мора да има посебен прекинувач.

#### Член 28

На работните возила можат да бидат изведени фарови што имаат светла во бела боја за осветлување на работното место. Тие светла мораат да бидат изведени така што да не ги попречуваат другите учесници во сообраќајот.

#### Член 29

Подвижниот фар (рефлектор) што дава светлина во бела или во жолта боја, смее да се постави само на возило на органите за внатрешни работи, возило на службата за брза помош, возило на сообраќајната инспекција, возило на противпожарната служба, возило за одржување на пат и инсталации, како и возило за помош на пат. Тој фар може да биде вклучен само ако се вклучени и позиционите светла.

### Уреди за означување на возила

#### Член 30

Уреди за означување на моторните возила и на приклучните возила во смисла на овој правилник, се:

- 1) предните позициони светла;
- 2) задните позициони светла;
- 3) задното светло за магла;
- 4) паркирните светла;
- 5) габаритните светла;
- 6) светлата на задната регистарска таблица;
- 7) ротационите и трепкавите светла;
- 8) катадиоптерите.

#### Член 31

Моторните возила со четири или повеќе тркала и моторните возила со три тркала пошироки од 1,3 m, мораат да имаат две предни позициони светла. Приклучните возила широки над 1,6 m мораат да имаат вградено две предни позициони светла.

Моторните возила со две тркала и моторните возила со три тркала што не се пошироки од 1,3 m мораат да имаат едно предно позиционо светло.

Светлината на предните позициони светла мора да биде во бела боја.

Ако е вградено едно предно позиционо светло, тоа мора да биде поставено во надолжната средна рамнина на возилото.

Ако се вградени две предни позициони светла, оддалеченоста на надворешниот раб на ефикасната светлечка површина од бочно најиздадената точка на возилото, не смее да биде поголема од 0,4 m кај моторните возила, односно од 0,15 m кај приклучните возила.

Оддалеченоста на ефикасната светлечка површина на предното позиционо светло од површината на патот не смее да биде помала од 0,35 m, ниту поголема од 1,5 m, а за полуприколките не поголема од 1,8 m.

Предните позициони светла можат да бидат вградени во главните фарови.

#### Член 32

Моторните возила со четири или повеќе тркала, моторните возила со три тркала пошироки од 1,3 m, и приклучните возила, мораат да имаат две задни позициони светла.

Моторните возила со две тркала и моторните возила со три тркала што не се пошироки од 1,3 m, мораат да имаат едно задно позиционо светло.

Светлината на задните позициони светла мора да биде во црвена боја.

Ако е вградено едно задно позиционо светло, тоа мора да биде поставено во надолжната средна рамнина на возилото.

Ако се вградени две задни позициони светла, оддалеченоста на надворешниот раб на ефикасната светлечка површина не смее да биде поголема од 0,4 m од бочно најиздадената точка на возилото.

Оддалеченоста на ефикасната светлечка површина на задното позиционо светло од површината на патот не смее да биде помала од 0,35 m, ниту поголема од 1,5 m. По исклучок, на работните машини и на специјалните возила, најголемата дозволена оддалеченост на ефикасната светлечка површина на задното позиционо светло, од површината на патот, може да изнесува 2,1 m.

#### Член 33

Моторните возила со четири или повеќе тркала, моторните возила со три тркала пошироки од 1,3 m и приклучните возила ако имаат задни светла за магла, мораат да имаат две такви светла.

Моторните возила со две тркала и моторните возила со три тркала што не се пошироки од 1,3 m можат да имаат едно задно светло за магла.

Светлината на задното светло за магла мора да биде во црвена боја.

Оддалеченоста на ефикасната светлечка површина на задното светло за магла од површината на патот не смее да биде помала од 0,25 m ниту поголема од 1,2 m.

Задното светло за магла може да се вклучува само преку посебен прекинувач.

Задното светло за магла мора да биде поврзано така што да може да се вклучи само ако се вклучени позиционите светла и барем едно светло за осветлување на патот.

Контролата на вклученоста на задното светло за магла мора да биде обезбедена преку контролната ламба во жолта боја.

#### Член 34

На моторните возила и на приклучните возила можат да се поставуваат паркирни светла што се вградуваат на следниот начин, и тоа:

1) на бочната страна на возилото — во вид на посебно светло што спрема предната страна на возилото дава светлина во бела боја, а спрема задната страна на возилото светлина во црвена боја;

2) на предната и на задната страна на возилото — во вид на светла, што даваат, и тоа: предните светла — светлина во бела боја насочена напред, а задните светла — светлина во црвена боја насочена наназад, со тоа што предното светло да може да биде вградено заедно со предното позиционно светло или со главниот фар, а задното светло заедно со задното позиционно светло и со стоп-светло, или само со стоп-светлото, или само со задното позиционно светло.

Оддалеченоста на ефикасната светлечка површина на паркирното светло од површината на патот не смее да биде помала од 0,35 m, ниту поголема од 1,9 m.

#### Член 35

Автобусите, тролејбусите, возилата-ладилници, возилата-цистерни и другите моторни возила и приклучните возила, изградени со постојана затворена надградба, чија височина преминува 2,8 m, мораат да имаат габаритни светла, и тоа:

1) на предниот горни дел на возилото — две светла што даваат светлина во бела боја насочена напред;

2) на задниот горни дел на возилото — две светла што даваат светлина во црвена боја насочена наназад.

Габаритните светла се поставуваат над или под највисокиот дел на возилото, со тоа што растојанието на ефикасните светлечки површини на тие светла од највисокиот дел на возилото, не смее да биде поголемо од 0,15 m. Надворешниот раб на ефикасната светлечка површина на габаритното светло не смее да биде повисоко од 0,4 m оддалечен од бочно најиздадената точка на возилото.

#### Член 36

Моторните возила и приклучните возила мораат да имаат светло на задната регистарска таблица, зависно од пропишаниот тип на таблицата.

Светлината што ја осветлува задната регистарска таблица мора да биде во бела боја и да се распростира по таблицата рамномерно и без темни или изразито светли места.

Светлината што се одбива од регистарска таблица не смее да блескоти, а изворот на светлината не смее да биде директно видлив за учесниците во сообраќајот што се движат зад возилото.

Светлината што ја осветлува задната регистарска таблица мора да биде таква што ноќе, при добар видливост да е можно да се читаат ознаките и броевите на таблицата од оддалеченост од најмалку 20 m.

Светлото на задната регистарска таблица мора да биде поврзано на истиот прекинувач со кој се вклучуваат и позиционите светла.

#### Член 37

Ротационите и трепкавите светла на возилата можат да даваат само светлина во жолта и во сина боја и мораат да бидат поставени на највисокото место на возилото и видливи од сите страни.

Возилата за одржување на пат и на инсталации и возилата за помош на пат мораат да имаат најмалку едно ротационо или трепкаво светло што дава светлина во жолта боја. Тоа светло можат да го имаат и возила за придружба на организирани колони, за придружба на возила со кои се преземаат предимензионираните товари и опасни материји, како и возила за испитување на патот.

Ротационото или трепкаво светло во сина боја може да се поставува само на возила на службата за брза помош, на возила на противпожарната служба, на возила на органите за внатрешни работи или на возила на Југословенската народна армија.

По исклучок, на посебните моторни возила од член 112 на Законот за основите на безбедноста на сообраќајот на патиштата, можат да се поставуваат трепкави светла во црвена и во сина боја.

#### Член 38

Моторните возила со четири или повеќе тркала и моторните возила со три тркала пошироки од 1,3 m, мораат да имаат два задни црвени катадиоптера. Тие катадиоптери не смеат да бидат во триаголен облик.

Моторните возила со две тркала и моторните возила со три тркала што не се пошироки од 1,3 m, мораат да имаат еден заден црвен катадиоптер. Тој катадиоптер не смее да биде во триаголен облик.

Приклучните возила мораат да имаат два предни бели катадиоптери, што не смеат да бидат во триаголен облик и два задни црвени катадиоптери во облик на рамностран триаголник, со врвот свртен нагоре и со страна голема најмалку 0,15 m.

Ако на возилото се вградени повеќе од два катадиоптери, тие мораат да бидат во чифт.

Катадиоптерот мора да има ефикасна светлечка површина од најмалку 20 cm<sup>2</sup> квадратни.

Катадиоптерите на возилото мораат да бидат поставени вертикално врз површината на патот.

Оддалеченост на ефикасната светлечка површина на катадиоптерите од површината на патот, не смее да биде поголема од 0,9 m, ниту помала од 0,35 m, освен кај возилата со две или три тркала, кај кои најмалата оддалеченост од површината на патот може да биде 0,25 m.

Ако е вграден само еден преден или само еден заден катадиоптер, тој мора да биде поставен во надолжната средна рамнина на возилото.

Ако се вградени два предни или два задни катадиоптера од ист тип, оддалеченоста на надворешните рабови на ефикасните светлечки површини на тие катадиоптери не смее да биде поголема од 0,4 m од бочно најиздадените точки на возилото, а оддалеченоста помеѓу внатрешните рабови мора да изнесува најмалку 0,6 m.

Предните и задните катадиоптери освен триаголните, можат да бидат вградени заедно со соодветните предни или задни светла.

Уреди за давање светлосни знаци

#### Член 39

Уреди за давање светлосни знаци, во смисла на овој правилник се:

- 1) стоп-светлата;
- 2) покажувачите на правецот.

## Член 40

Моторните возила со четири или повеќе тркала, моторните возила со три тркала пошироки од 1,3 m и приклучните возила, мораат да имаат на својата задна страна по две стоп-светла.

Моторните возила со две тркала и моторните возила со три тркала, што не се пошироки од 1,3 m, мораат да имаат на задната страна по едно стоп-светло.

Моторните возила што на рамси пат не можат да развијат брзина на движењето поголема од 20 km/час, не мораат да имаат стоп-светло.

Светлината на стоп-светло мора да биде во црвена боја.

Ако на возилото е вградено само едно стоп-светло, тоа мора да биде поставено во надолжната средна рамнина на возилото.

Ако на возилото се вградени две стоп-светла, оддалеченоста помеѓу внатрешните рабови на ефикасните светлечки површини не смее да биде помала од 0,6 m.

Оддалеченоста на ефикасната светлечка површина на стоп-светлото од површината на патот, не смее да биде помала од 0,35 m, ниту поголема од 1,5 m. Само во исклучителен случај најголемата дозволена оддалеченост на ефикасната светлечка површина на стоп-светлото од површината на патот може да изнесува 2,1 m.

Стоп-светлата можат да бидат вградени заедно со другите задни светла.

Стоп светлата мораат да бидат поврзани така што да се вклучуваат при употреба на работната кочница на возилото.

## Член 41

Моторните возила со три, четири или повеќе тркала и приклучните возила мораат да имаат покажувачи на правецот и тоа:

- 1) моторните возила што не се подолги од 6 m:
  - а) два предно-бочни и два задни покажувача на правецот, или
  - б) два предни, два задни и два бочни покажувача на правецот или,
  - в) два предни и два задни покажувача на правецот;

2) моторните возила што се подолги од 6 m и влечните моторни возила:

- а) два предно-бочни и два задни покажувача на правецот; или
- б) два предни, два бочни и два задни покажувача на правецот;
- 3) приклучните возила — два задни покажувача на правецот.

Моторните возила со две тркала можат да имаат покажувачи на правецот, и тоа:

- 1) два предни и два задни покажувача на правецот, или
- 2) два покажувача на правецот на управувачот, видливи однапред и одназад.

Светлината на покажувачите на правецот мора да биде во жолта боја.

Зачестеноста на трепкањето на покажувачите на правецот треба, по правило, да изнесува 90 периоди во минута со тоа што се дозволени отстапувања така што зачестеноста на трепкањето да изнесува најмалку 60, односно најмногу 120 периоди во минута (90 ± 30 периоди во минута).

Од моментот на вклучувањето на покажувачите на правецот, палењето на светлината мора да настапи најдоцна за една секунда, а првото гаснење на светлината мора да настапи најдоцна за 1,5 секунди.

Оддалеченоста на надворешниот раб на ефикасната светлечка површина на покажувачот на правецот од бочно најиздадената точка на возилото не смее да биде поголема од 0,4 m.

На возилата од став 1 на овој член оддалеченоста на долните рабови на ефикасните светлечки површини на покажувачот на правецот од површината на патот не смее да биде помала од 0,35 m ниту поголема од 1,5 m. Само во исклучителен случај, кога од конструктивни причини не е можно поинаку да се постави, најголема дозволена оддалеченост на ефикасната светлечка површина на покажувачот на правецот од површината на патот може да изнесува 2,1 m.

Вклучувањето на покажувачот на правецот мора да биде независно од вклучувањето на кое и да било друго светло на возилото.

Сите покажувачи на правецот поставени на иста страна на возилото, мораат да се вклучуваат и исклучуваат преку иста команда.

Контролата на функционирањето на покажувачот на правецот мора да биде обезбедена преку оптичка или звучна контролна направа.

На возилата од став 1 на овој член мора да биде вграден уред за истовремено вклучување на сите покажувачи на правецот.

Уредот од став 1 на овој член се вклучува со посебен прекинувач, а контролата на функционирањето се обезбедува преку црвената контролна светилка на самиот прекинувач.

## 4. Уреди што овозможуваат нормална видливост

## Член 42

Под уреди на возило што овозможуваат нормална видливост во сообраќајот на патот се подразбираат:

- 1) ветробранот и надворешните прозорски окна на кабината и на каросеријата;
- 2) уредот за бришење на ветробранот (во натамошниот текст: бришач на ветробранот);
- 3) уредот за квасење на надворешната страна на ветробранот (во натамошниот текст: перач на ветробранот);
- 4) огледалото што на возачот му овозможува набљудување на патот и сообраќајот (во натамошниот текст: возачко огледало).

## Член 43

Ветробранот и сите окна на моторното возило или на приклучното возило мораат да бидат изработени така што во случај на лом опасноста од телесна повреда на возачот, на патниците и на минувачите да е сведена на најмала мера. Ветробранот и таквите окна мораат да бидат отпорни на атмосферски и топлотни влијанија.

Ветробранот мора, покрај условите од став 1 на овој член, да ги исполнува и следните услови:

- 1) да е изработен од материја доволно просирна чија прозирност не се менува;
- 2) да не покажува никаква позначителна деформација на предметите што се гледаат низ него;
- 3) во случај на прскање да ја задржи прозирноста што на возачот му е потребна за да го продолжи сигурното возење до запирањето на возилото.

Под ветробран, во смисла на овој правилник, се подразбира окното на челната страна на моторното возило.

## Член 44

Моторното возило што има ветробран мора да има и бришачи на ветробранот. По исклучок, бришачи на ветробранот не мора да има мотоцикл на кој ветробранот е од такви димензии и облик што возачот да може да го набљудува патот пред возилото и не гледајќи низ ветробранот.

Бришачите на ветробранот мораат да бидат сигурни и мораат да овозможуваат под сите временски услови бришење на што поголема површина и

неопходна видливост низ ветробранот. Работата на вклучените бришачи на ветробранот не смее да го ангажира возачот трајно.

#### Член 45

Моторното возило што има бришачи на ветробранот, мора да има и перач на ветробранот.

#### Член 46

Моторните возила мораат да имаат возачко огледало, и тоа:

1) патнички автомобил до 4 седишта (места) и мотоцикл — најмалку едно возачко огледало;

2) патнички автомобил со 5 или повеќе седишта — најмалку две возачки огледала, од кои едно сместено внатре во каросеријата, а другото надвор од каросеријата на левата страна на возилото;

3) автобус и тролејбус — најмалку две возачки огледала од двете надворешни страни на предниот дел на возилото и едно возачко огледало внатре во каросеријата;

4) моторно возило, за превоз на товар — најмалку две возачки огледала од двете надворешни страни на предниот дел на возилото.

Возачкото огледало мора да биде поставено така што на возачот да му овозможува набљудување на патот и на сообраќајот зад возилото и кога во возилото се наоѓа најголемиот дозволен број лица, односно и кога возилото е натоварено. Возачкото огледало мора да биде зглобно врзано за лежиштето на својот носач така што да може да се постави во која и да било положба заради набљудување на патот и на сообраќајот зад возилото и во заземаната положба да остане и при нормални потреси за време на движењето на возилото. Возачкото огледало поставено внатре во каросеријата на патничкиот автомобил мора да се наоѓа на место на кое возачот може од своето седиште да го приспособува со рака.

Површината на возачкото огледало мора да има такви оптички карактеристики што да не предизвикува позначителна деформација на сликата и бојата на предметите и да не е подложна на штетно дејство на атмосферските прилики.

Површината на возачкото огледало што рефлектира слика може да биде рамна или благо издадена (конвексна) или комбинирана. Радиусот на издаденоста на конвексната површина на возачкото огледало не смее да биде помал од 80 cm.

Големината на ефикасната површина на возачкото огледало мора да изнесува, и тоа:

1) на огледалото сместено внатре во каросеријата и надвор од каросеријата на патнички автомобил — најмалку 60 cm<sup>2</sup>;

2) на огледалата сместени надвор од каросеријата на други моторни возила, најмалку 150 cm<sup>2</sup> ако површината им е нападена, односно најмалку 300 cm<sup>2</sup> ако површината им е рамна;

3) на огледалата на мотоцикли, најмалку 50 cm<sup>2</sup>.

Ако на патнички автомобил постои само едно возачко огледало, тоа се поставува на соодветно место внатре во каросеријата на возилото, а ако е тоа со оглед на конструкцијата на каросеријата неизводливо — се поставува од левата страна на возилото.

Ако возачкото огледало сместено надвор од каросеријата на возилото ја преминува најголемата дозволена ширина на моторното возило (2,5 m) тоа мора да биде поставено на носач со зглоб кој овозможува со притисок врз носачот на огледалото тоа да се врати во дозволената ширина на возилото.

### 5. Уред за давање звучни сигнали

#### Член 47

Моторното возило мора да има најмалку еден уред за давање звучни сигнали. Уредот за давање

звучни сигнали мора да дава еднолични звуци со непроменлив интензитет.

Определени моторни возила на службата за брза помош, противпожарната служба, органите за внатрешни работи и Југословенската народна армија, можат, покрај уредите за давање звучни сигнали од став 1 на овој член да имаат и посебни уреди за давање сигнали од низа тонови на разни височини.

Командата на уредите за давање звучни сигнали мора да биде поставена така што да е достапна за возачот од неговото место.

### 6. Уред за движење на возилото наназад

#### Член 48

Секое моторно возило, освен мотоциклот, мора да има покрај уред за движење на возилото нанапред и уред што овозможува движење на возилото наназад. По исклучок, тоа не се однесува на моторните возила со три тркала што се симетрично распоредени во однос на надолжната оска на возилото, ако вивната најголема дозволена тежина не преминува 600 kg.

### 7. Контролни и сигнални уреди

#### Член 49

Моторните возила мораат да ги имаат вградени следните контролни и сигнални уреди:

1) патничките автомобили:

а) брзиномер со патомер и со светилка за осветлување;

б) контролна сина светилка за големо светло;

в) светлосен или звучен сигнализатор за контрола на работата на покажувачот на правецот;

2) автобусите, освен автобусите за градскиот сообраќај:

а) брзиномер со патомер и со светилка за осветлување, ако не е вграден во тахограф;

б) контролна сина светилка за големо светло;

в) светлосен или звучен сигнализатор за контрола за работата на покажувачот на правецот;

г) тахограф што ја регистрира брзината, времето и минатиот пат;

д) покажувач на расположивиот притисок на пневматскиот уред на работната кочница, ако тој уред е постојано под притисок;

3) автобусите во градскиот сообраќај:

а) сите уреди предвидени за автобусите во точка 2 на овој став, освен тахографот;

б) тахографот што ги регистрира податоците за брзината на движењето на возилото најмалку на последните 1000 m;

в) светлосен сигнал за контрола на положбата на вратите што не се во видното поле на возачот;

г) сигнален уред за примање сигнали од кондуктерот;

4) тролејбусите во градскиот сообраќај:

а) сите уреди предвидени за автобусите за градскиот сообраќај од точка 3 на овој став;

б) уред за контрола на изолираноста од слектричен напон;

5) товарните автомобили:

а) брзиномер со патомер и со светилка за осветлување, ако не е вграден во тахографот;

б) контролна сина светилка за големо светло;

в) светлосен или звучен сигнализатор за контрола на работата на покажувачот на правецот;

г) покажувач на расположивиот притисок на пневматскиот уред на работната кочница, ако тој уред е постојано под притисок;

д) тахограф што ги регистрира брзината, времето и минатиот пат, ако товарното возило има најголема дозволена тежина над 5 t;

ф) уред за сигнализација на недоволниот притисок на пневматиците на оние тркала што не се удвоени на приклучните возила чија најголема дозволена тежина преминува 5 t, а брзината на движењето 30 km/час;

б) специјалните возила и работните возила:

а) контролни уреди предвидени за товарните автомобили од точка 5 на овој став. По исклучок, тахограф не мораат да имаат специјалните и работните возила што не можат да се движат побрзо од 30 km/час;

б) уред за контрола на работата на работните механизми вградени на возилото;

7) мотоцикли:

а) брзиномер со патомер и со светилка за осветлување;

б) контролна сина светилка за големо светло, освен мотоцикл со мотор со зафатнина до 50 cm<sup>3</sup>.

Моторните возила што имаат вграден уред за непрекинато приспособување на интензитетот на кочењето сразмерно на оптоварувањето на возилото, мораат да имаат стандардизиран приклучок за контрола на притисокот во цилиндрите за кочење во кои се врши приспособување на притисокот.

### 8. Уреди за одвод на издувни гасови

#### Член 50

Излезот (изводот) на издувната цевка на уредот за одвод на издувните гасови не смее да биде насочен повеќе од 30° надолу ниту кон десната страна на моторното возило.

На издувната цевка од став 1 на овој член мора да се наоѓа уред за придушување на звукот на издувните гасови, кој не може да се исклучи.

Работните возила и специјалните возила, наменети за трајна употреба во населени места, како и автобусите наменети за превоз на патници во населени места, мораат да имаат изведен излез на издувните цевки на највисоката точка на возилото.

### 9. Приклучен уред за спојување на влечното возило и на приклучното возило

#### Член 51

Приклучниот уред за спојување на влечното возило и на приклучното возило, освен кај мотоциклот со бочна приколка, мора да биде поставен во надолжна симетрична вертикална рамнина на возилото и изведен зглобно така што да овозможува подвижност на приклучниот уред во сите правци во просторот.

Оскичето на приклучниот уред за спојување на влечното возило и на приклучното возило, со помош на кое се спојува возилото, мора да има осигурувач што овозможува, при нормална употреба, раздвојување на споените возила.

Приклучниот уред за спојување на влечното возило и на приклучното возило мора да биде прицврстен за зајакнатиот дел на влечното возило.

### 10. Други уреди на возило

#### Член 52

Каросеријата на моторно возило и на приклучно возило според својата конструкција, квалитет и вид на материјалот како и опременоста, мора да ѝ одговара на намената на возилото и да обезбедува сигурност на патниците и на возачот за време на возењето.

Задната страна на каросеријата на автобусите и тролејбусите со кои се врши превоз на патници во градскиот сообраќај и тролната опрема на тролејбусите, мораат да бидат изведени така што никој да не може да се качи на задната надворешна страна на возилото и да виси за време на возењето.

Скалите на возилата со кои се врши превоз на патници мораат да бидат изведени така што да обезбедуваат сигурен влез и излез на патниците.

Издаените делови и украсните предмети на предниот надворешен дел на возилото не смеат да имаат остри рабови. Ако постои украсна фигура на горната површина на предниот надворешен дел на возилото, таа мора да биде за возилото еластично прицврстена.

На предната и на задната надворешна страна на возилото не смеат да се ставаат никакви рекламни табли ниту рекламни написи.

Мотоциклот мора да има од двете страни потпорки за нозете на возачот, а мотоциклот со седиште за патник мора да има од двете страни и потпорки за нозете и држач за патникот.

#### Член 53

Во автобусите, тролејбусите и приклучните возила, со кои превозот на патници се врши и во стоечки став, слободната површина наменета за едно место за стоење мора да изнесува најмалку 0,15 m<sup>2</sup>.

Внатрешниот простор на кабината за возачот и просторот за патниците мораат да бидат опремени така што под нормални услови во текот на возењето или за време на мирување на возилото да е исклучено нанесување на повреди на возачот, односно на патниците во возилото. Приборот, алатот, уредот и опремата мораат да бидат добро прицврстени.

Просторот за возачот и за патниците во моторните возила и во приклучните возила мора да има внатрешно осветление.

Отворот на наливката за полнење на резервоарот со гориво не смее да се наоѓа во просторот за возачот или во просторот за патниците.

#### Член 54

Автобусите, тролејбусите и приклучните возила, со над 25 места, со кои се превезуваат патници, мораат на десната страна да имаат најмалку две врати. Вратите мораат да бидат изведени така што да е оневозможено нивното ненамерно отворање за време на возењето и да ги обезбедуваат патниците од повреди, односно од евентуално испаѓање од возилото.

Автобусите, тролејбусите и приклучните возила, со преку 25 места, со кои се превезуваат патници, мораат освен вратите од став 1 на овој член, да имаат и помошна врата за излез на патниците во случај на опасност, односно друга неопходна потреба. Широчината на помошната врата мора да изнесува најмалку 0,6 m, а височината најмалку 1,2 m. Помошната врата мора да се наоѓа на левата страна на возилото, и тоа на такво место што на патниците да им е пристапна во случај на опасност, односно друга неопходна потреба. Според својата конструкција помошната врата мора да биде таква што да не може ненамерно да се отвори. Наведените возила не мораат да имаат помошна врата, ако од двете бочни страни имаат по еден прозорец со површина од најмалку 0,8×0,6 m и ако тие прозорци се погодни за излез во случај на опасност. Тие прозорци мораат да имаат напис дека служат за излез во случај на опасност.

Ако бочните врати на моторните возила, освен на товарните возила излегуваат при отворање надвор од габаритот на возилото, мораат да имаат брава поставена спрема задниот дел на возилото а шарките на вратата поставени спрема предниот дел на возилото.

#### Член 55

Бравите на вратите мораат да бидат двостепенни и тоа така што вториот степен да го спречува отворањето на вратата, ако вратата не е потполно затворена. Бравите мораат да имаат направа со



која се осигуруваат од внатрешната страна така што лесно до се фиксираат во сигурносна положба. Бравата на вратата што се наоѓа покрај возачот како и бравата на вратите на теренските возила, не мораат на таков начин да бидат осигурени.

Вратите, капаците и другите видови затворачи на отворите за влез во затворена каросерија на товарните возила и на специјалните возила, односно за влез во внатрешноста на возилата-цистерни, мораат да имаат брава што може да се отвори однатре, па и кога е заклучена однадвор.

Капаците на сите надворешни страни на моторните возила и на приклучните возила мораат да бидат изведени, односно осигурени така што да е оневозможено самите да се отворат за време на возењето, па ниту при појави потреси.

#### Член 56

Автобусите, трелејбусите и приклучните возила, со кои се превезуваат патници, мораат да имаат уред за проветрување изведен така што за време на возењето притисокот на воздухот во внатрешноста на каросеријата да не може да биде понизок од надворешниот атмосферски притисок. Просторот на затворените каросерии наменет за возачот и за патниците мора да биде изведен така што да е обезбеден од навлегување и натрупување на гасови штетни за здравјето на луѓето.

#### Член 57

Акумулаторот мора да биде добро прицврстен во своето лежиште и мора да има соодветна надворешна издувка надвор од просторот за возачот и за патниците, освен акумулаторите што се изведени така што да не испаруваат.

Автобусите и трелејбусите, со над 25 места, со кои се превезуваат патници, на главниот кабел на електричната инсталација мораат да имаат прекинувач со кој се прекинуваат сите струјни кола во возилото. Рачката на прекинувачот мора да биде во досег на раката на возачот.

#### Член 58

Предните седишта и наслоните на тие седишта во патничките автомобили, што се подвижни, мораат да имаат осигурувачи за зацврстување што можат да се исклучат само рачно.

#### Член 59

Кабината за возачот на моторното возило мора да ги исполнува следните услови:

- 1) во поглед на димензиите, видливоста, степењот на вибрацијата, изолацијата од бука, греењето, вентилацијата и затнатооста да ги исполнува условите што обезбедуваат нормална работа на возачот и на неговите помошници;
- 2) седиштето за возачот да е широко најмалку 0,45 m и според својата конструкција и материјал од кој е изработено да му овозможува на возачот долго време угодна седење за управувачот;
- 3) предната и бочните страни на кабината да имаат окна изработени од прозирен материјал.

#### Член 60

Моторните возила мораат да имаат уред за одмрзнување и одмаглување на ветробранот и уред за греење и проветрување на кабината за возачот и на просторот за патници.

Отворите за влегување на воздух во кабината за возачот, што се во состав на уредите за греење и проветрување, мораат да бидат изведени така што да оневозможуваат загадување на воздухот со согорени гасови и прав што ги предизвикува самото возило.

#### Член 61

Возилата мораат да бидат опремени со пневматици чии особини ги исполнуваат условите пропишани со југословенските стандарди зависно од нај-

големата дозволена брзина на движењето на возилото и од најголемата дозволена тежина на возилото на кое пневматиците се поставени.

Пневматиците на иста оска на возило мораат да бидат еднакви според видот (летни, зимски), типот (радијални, дијагонални и со крстести појаси), носивоста и димензиите.

Длабочината на шарите на пневматикот според обемот и широчината на протекторот не смеа да изнесува помалку од 1 mm за патнички возила, односно помалку од 2 mm за автобуси и товарни возила.

На наплатката за резервното тркало не мора да се наоѓа пневматик од ист вид и тип.

#### Член 62

Моторните возила и приклучните возила што можат да развијат брзина на движењето поголема од 30 km час, освен теренските и товарните возила што автоматски се истоваруваат (самостоварувачи), мораат да имаат калници над сите тркала.

Тркалата на споените возила на првата оска на приклучното возило не мораат од предната страна да бидат покриени со калници. Горната четвртина на пречникот на задните тркала на влекачот со полуприколката, не мора да биде покриена со калници. Калниците на повеќесосниите возила можат да бидат заеднички за група тркала на иста страна на возилото.

Калниците мораат да бидат поставени така што да ја покриваат широчината на тркалото на возилото. Положбата и големината на калниците мораат да бидат такви што да спречуваат отфрлување на кал кон предната горна страна, сметајќи од оската на тркалата на возилото. Од предната страна, во правец на движењето на возилото, калникот мора да ја покрива најмалку горната третина на пречникот на тркалото. Од задната страна калникот мора да покрива најмалку половина од пречникот на тркалото на оптовареното возило.

На моторните возила што оставаат една трага, предниот калник мора да го покрива тркалото во лак од најмалку 15° пред вертикалната повлечена низ оската на предното тркало.

#### Член 63

Патничките автомобили на својата предна и задна страна мораат да имаат браници. Другите моторни возила со четири или повеќе тркала мораат да имаат браници најмалку на својата предна страна.

Браниците не смеат да имаат остри рабови и мораат да бидат поставени така што да претставуваат најиздадени делови на возилото, освен ако возилото има вградена кукачка за влечење.

Височината на предните и задните браници на возилото мерена од површината на патот, мора да биде еднаква на предната и на задната страна при рамномерно оптоварено возило во состојба на мирување.

#### Член 64

Патничките автомобили мораат да имаат вградени приклучоци за врзување на сигурносните појаси најмалку за првиот ред на седиштата.

Возилата од став 1 на овој член мораат да имаат вградени приклучоци за врзување на сигурносните појаси и за сите други седишта декларирани од страна на производителот.

Бочните седишта во возилото мораат да имаат приклучоци за врзување на сигурносните појаси на три точки, а седиштето во средната на возилото најмалку на две точки за врзување.

Приклучоците за врзување на сигурносните појаси во патничките автомобили во поглед на приклучувањето мораат да им одговараат на приклучоците на сигурносните појаси од член 65 став 2 на овој правилник.



## Член 65

Патничките автомобили, освен комби-возилата, што имаат вградени приклучоци за врзување на сигурносните појаси на три точки за врзување, како и патничките автомобили што ќе се произведат и вклучат во сообраќајот почнувајќи од 1 јануари 1977 година, мораат да имаат вградени сигурносни појаси за првиот ред на бочните седишта, од денот на регистрацијата на тие возила во 1977 година.

Сигурносните појаси мораат да им одговараат на условите пропишани во Правилникот бр. 16 (еднообразни прописи што се однесуваат на хомологацијата на сигурносните појаси за возрастни лица што се наоѓаат во моторните возила — „Службен лист на СФРЈ“, бр. 47/74“ — Меѓународни договори и други спогодби) и да имаат соодветна ознака на хомологација, односно национален стандард.

## Член 66

Патничките автомобили, освен комбинираните возила, мораат да имаат уред за обезбедување на возилото од неовластена употреба, со кој се спречува вртење на тркалото на управувачот или поместување на рачката на менувачот, или кој дејствува врз системот на пренесување и го спречува вртењето на погонските тркала (освен системите за кочење) или посебен систем со кој се спречува пуштањето на моторот во работа.

Уредот од став 1 на овој член мора постојано да биде вграден во возилото и мора да биде изработен така да не може да се вклучи кога се наоѓа возилото во движење.

По исклучок, за возилата што се вклучени во сообраќај до 2 мај 1975 година, уредот за обезбедување на возилото од неовластена употреба со кој се спречува вртење на тркалото на управувачот или поместување на рачката на менувачот, може да биде посебно изработен и не мора да биде вграден во возилото.

## Член 67

Ако на моторното возило е вградена опрема за погон на збиен или течен гас, резервоарот со гас смее да се постави само зад просторот за возачот, односно за патниците.

Просторот за сместување на резервоарот со гас мора да биде одвоен со метална преграда од просторот за возачот, односно за патници, како и од просторот за сместување на моторот.

Резервоарот со гас мора да има сигурносен вентил и арматура за влезање и излевање на гасот кон моторот, заштитена од удир. Резервоарот мора да биде прицврстен за возилото така што да не е оневозможено неговото поместување.

Моторното возило со вграден уред за погон на течен гас може да се регистрира и да се вклучи во сообраќајот само по претходно извршеното испитување на вградувањето на тој уред од страна на организацијата овластена за тоа.

## IV. УРЕДИ НА ЗЕМЈОДЕЛСКИ ТРАКТОРИ И НИВНИ ПРИКОЛКИ

## 1. Земјоделски трактори

## Член 68

Одредбите за уредите на земјоделските трактори се однесуваат само на оние видови земјоделски трактори што на рамен пат не можат да развијат брзина на движењето поголема од 30 km/час и што имаат две оски и тркала со пневматици (во натамошниот текет: земјоделски трактор).

Врз земјоделските трактори што на рамен пат развиваат брзина на движењето поголема од 30 km/час сообразно се применуваат одредбите на чл. 5 до 67 на овој правилник.

## Член 69

Земјоделскиот трактор мора да има работна кочница и паркирна кочница кои мораат да ги исполнуваат условите пропишани во член 15 ст. 3, 5 и 6 од овој правилник.

Земјоделскиот трактор може да се кочи само на две тркала на иста оска, под услов силата на кочењето рамномерно да е распоредена на две тркала.

## Член 70

Земјоделскиот трактор мора да ги има следните уреди за осветлување и за светлосна сигнализација:

- 1) главни фарови со соборено светло;
- 2) позициони светла;
- 3) стоп-светла;
- 4) катаптиотери;
- 5) покажувачи на правецот;
- 6) светла за осветлување на задната регистарска таблица.

Земјоделскиот трактор, освен уредите од став 1 на овој член, може да има и:

- 1) фарови за големо светло;
- 2) фарови за магла;
- 3) фарови и светла за осветлување на работното место;
- 4) светла за возење наназад;
- 5) задни светла за магла.

За соборените светла за осветлување на патот, за позиционите светла, за стоп-светла, за катаптиотерите, за покажувачите на правецот и за светлата за осветлување на задната регистарска таблица од став 1 на овој член, сообразно важат условите предвидени за таквите уреди на моторните возила од чл. 21, 22, 23, 24, 25, 31, 32, 36, 38, 40 и 41 од овој правилник.

Ако на земјоделскиот трактор се вградени и светлата од став 2 на овој член, сообразно важат условите предвидени за таквите светла во чл. 25 до 28 од овој правилник.

## Член 71

Земјоделскиот трактор мора да има светлосен или звучен сигнализатор за контрола на работата на покажувачите на правецот, ако возачот не може директно да види најмалку по еден покажувач на правецот од секоја страна на возилото.

## Член 72

Земјоделскиот трактор мора да има уред за давање звучни сигнали, што ги исполнува условите предвидени за таквиот уред на моторното возило од член 47 на овој правилник.

## Член 73

Земјоделскиот трактор мора да има уред за одвод на издувните гасови, што ги исполнува условите предвидени во член 50 на овој правилник.

## Член 74

Земјоделскиот трактор што има затворена кабина за возачот, мора да има најмалку едно возачко огледало поставено на левата страна на кабината.

Ако на земјоделскиот трактор постои ветробран, надворешни окна и бришачи на ветробранот, во поглед на нив сообразно важат условите предвидени за таквите уреди на моторните возила од чл. 43 до 45 од овој правилник.

## Член 75

Земјоделскиот трактор чија тежина преминува 0,35 t мора да има и степен на пренос што овозможува движење на тракторот наназад.

**2. Приколки****Член 76**

Приколката чија најголема дозволена тежина не преминува 1,5 t, односно чија најголема дозволена тежина не е поголема од тежината на земјоделскиот трактор за кој е приклучена, не мора да има работна кочница и паркирна кочница.

Другите приколки што ги влечат земјоделските трактори мораат да имаат работна кочница и паркирна кочница според одредбите на член 19 ст. 2 до 5 на овој правилник.

По исклучок, одредбата на став 2 од овој член не се применува на приколките што ги влечат земјоделските трактори со вградена инерциона команда, а кои се вклучени во сообраќајот до 2 мај 1975 година, под услов:

- 1) тракторот да влече една приколка;
- 2) најголемата дозволена тежина на приколката да не преминува 5 t;
- 3) тракторот со приколката да не се движи на пат со надолжен наклон поголем од 5‰.

**Член 77**

Во поглед на светлата за означување на приколката, стоп-светлата, покажувачите на правецот и катадиоптерите на приколката што ја влече земјоделскиот трактор сообразно важат одредбите на чл. 31, 32, 36, 38, 40 и 41 од овој правилник.

**V. УРЕДИ НА ЗАПРЕЖНИ ВОЗИЛА****Член 78**

Ноќе, односно за време на намалена видливост, запрежното возило мора на својата лева страна да има две светла и тоа: на предната страна светло што дава светлина во бела или во жолта боја, а на задната страна светло што дава светлина во црвена боја. Тие светла мораат на возилото да бидат поставени така што да се целосно видливи за другите учесници во сообраќајот.

Белата или жолтата светлина што ја даваат светлата од став 1 на овој член мора да биде видлива само за учесниците во сообраќајот што се наоѓаат пред запрежното возило, а црвената светлина — само за учесниците во сообраќајот што се наоѓаат зад запрежното возило.

Светлата од став 1 на овој член мораат да бидат такви што светлината што тие ја даваат, ноќе при добра видливост, да можат да се видат на оддалеченост од најмалку 150 m.

Наместо двете светла од став 1 на овој член запрежното возило на својата лева страна може да има само едно светло поставено така што светлината што тоа ја дава да е видлива како бела или жолта за учесниците во сообраќајот што се наоѓаат пред запрежното возило, а црвена — за учесниците во сообраќајот што се наоѓаат зад запрежното возило.

**Член 79**

Запрежните возила мораат да имаат два катадиоптера во црвена боја, што не се во триаголен облик, симетрично поставени на задната страна на возилото, така што ноќе, при добра видливост да се видливи од оддалеченост од најмалку 100 m кога се осветлени со големото светло на моторното возило.

Ефикасната рефлектирачка површина на катадиоптерите не смее да биде помала од 0,3 m ниту поголема од 1 m оддалечена од површината на патот. Меѓусебното растојание на ефикасните рефлектирачки површини на катадиоптерите не смее да биде помала од 0,5 m. Ефикасната рефлектирачка по-

вршина на одделен катадиоптер мора да изнесува најмалку 20 cm<sup>2</sup>.

**VI. УРЕДИ НА ВЕЛОСИПЕДИ И НА ВЕЛОСИПЕДИ СО МОТОР****Член 80**

Велосипедите и велосипедите со мотор мораат за секое тркало да имаат најмалку по една кочница. Кочниците мораат да бидат меѓусебно независни, со тоа што кочницата на предното тркало мора да биде рачна.

**Член 81**

Велосипедите и велосипедите со мотор мораат да имаат едно светло за осветлување на патот прицврстено за предниот дел на возилото.

Светлината што ја дава светлото од став 1 на овој член мора да биде во бела или во жолта боја, а оддалеченоста на ефикасната светлечка површина на тоа светло од површината на патот не смее да биде помала од 0,4 m ниту поголема од 1,2 m.

Велосипеди и велосипеди со мотор мораат да имаат едно позиционо светло.

Светлоста на задното позиционо светло мора да биде во црвена боја.

Оддалеченоста на ефикасната светлечка површина на задното позиционо светло од површината на патот не смее да биде помала од 0,25 m ниту поголема од 0,9 m.

Задното позиционо светло може да биде вградено заедно со задниот катадиоптер.

**Член 82**

Велосипедите и велосипедите со мотор мораат да имаат еден заден катадиоптер во црвена боја, а од секоја страна на педалот (предна и задна) по еден катадиоптер во жолта боја.

Оддалеченоста на рефлектирачката површина на задниот црвен катадиоптер од површината на патот не смее да биде помала од 0,25 m ниту поголема од 0,9 m.

Ефикасната рефлектирачка површина на задниот црвен катадиоптер мора да биде најмалку 8 cm<sup>2</sup>.

**Член 83**

Велосипедите и велосипедите со мотор мораат да имаат уред за давање звучни сигнали.

**VII. ОПРЕМА НА ВОЗИЛА****Член 84**

Сите моторни возила и приклучните возила, освен мотоциклите, трициклите, тракторите, тракторските приколки, кампинг-приколките, приколките со една оска, автобусите за градскиот сообраќај, тролејбусите за градскиот сообраќај и комуналните возила, мораат да имаат резервно тркало.

**Член 85**

Моторните возила, освен ватничките автомобили, мотоциклите, трициклите и тракторите, мораат да имаат апарат за гаснење на пожар.

**Член 86**

Сите моторни и приклучни возила, освен мотоциклите без бочна приколка, во сообраќајот на патот мораат да имаат посебен знак за обележување на возилото запрено на коловозот на патот.

По два знака од став 1 на овој член мораат да имаат:

1) товарното возило и автобусот — ако влечат приклучно возило;

2) моторното возило што се наоѓа на крајот на колона — ако моторните возила се движат во организирана колона.

Знакот од став 1 на овој член има облик на рамностран триаголник со рабови во црвена боја чија должина изнесува најмалку 40 см, а широчина најмалку 5 см. Рабовите на знакот мораат да бидат обложени со рефлектирачка материја или со црвена катадиоптерска оптика во широчина од најмалку 2 см, или изработени така што да можат по целата должина да се осветлат со сопствен извор на светлина. Знакот мора да биде изработен од цврст материјал и на начин што му овозможува стабилно да стои во вертикална положба.

Член 87

Моторните возила освен мотоциклите со зафатнина на моторот до 50 cm<sup>3</sup>, мораат да имаат опрема за укажување на прва помош (кутија на прва помош за моторни возила).

Член 88

Моторните возила и приклучните возила, чија најголема тежина преминува 5 t мораат да имаат две клинесте подметки.

Автобусите и тролејбусите од член 54 став 2 на овој правилник мораат на видно место да имаат поставен чекан за разбивање на стаклото во случај на опасност.

Член 89

Моторните возила освен мотоциклите, тракторите, тролејбусите за градскиот сообраќај и автобусите за градскиот сообраќај, мораат да имаат резервни сијалици најмалку за половина сијалични места на удвоените светлосни и светлосно-сигнални уреди и по една сијалица за неудвоените сијалични места за кои е можна замена само на сијалици.

Член 90

Бројот на рамката на возилата мора да биде втиснат на самата рамка или на кој и да било дел од возилото што не може да се симне.

Бројот на моторот мора да биде втиснат на уочливо место во куќичката на моторот.

Член 91

Под зимска опрема на моторните возила, во смисла на овој правилник се подразбираат пневматиците за зимска употреба (M + S) на погонските тркала, односно радијални пневматици на сите тркала, или пневматици со летен профил ако возилото во приборот има синџири за погонските тркала, а под зимска опрема на автобуси и товарни моторни возила се подразбира уште и лопата.

На пневматиците на моторните возила што се сметаат како зимска опрема длабочината на шарата мора да изнесува најмалку 4 mm.

На возилата не смеат да се поставуваат пневматици со бруке.

VIII. ИЗДУВНИ ГАСОВИ НА МОТОРНИ ВОЗИЛА

Член 92

Моторите со внатрешно согорување на моторните возила, освен на мотоциклите, не смеат да испуштаат во атмосферата, и тоа:

1) бензинските мотори — јагленмоноксид во количество поголемо од 4,5 волуменски проценти при работата на загреан мотор во празен од;

2) дизел-моторите, при најмалку шест слободни забрзувања еднопозруго на неоптоварен нормално загреан мотор — издувните гасови чиј коефициент на апсорпција на светлината, измерен со димометар (опасиметар), ја преминува вредноста  $K = 3,22 \text{ m}^{-1}$  за моторите до номиналната сила  $P_e = 73,50 \text{ kW}$  (100 KS) односно вредноста  $K = 2,44 \text{ m}^{-1}$  за моторите над  $P_e = 73,50 \text{ kW}$  (100 KS). При слободното забрзување, мора да се постигне максимален број на обрти на моторот.

За возилата што ќе се произведат и вклучат во сообраќајот пред 1 јануари 1980 година, коефициентот на апсорпцијата на светлината од точка 2 став 1 на овој член може да изнесува најмалку  $K = 3,52 \text{ m}^{-1}$ , или при работата на оптоварен мотор да не произведува издувни гасови потемни од бојата што е обележена со бројот 2 на Рингелмановата скала или со бр. 5,5 на Бошовата скала, или со соодветните вредности добиени со мерење со други апарати.

IX. ТЕХНИЧКИ НОРМАТИВИ ЗА НЕКОИ УРЕДИ НА ВОЗИЛАТА

Член 93

Техничките нормативи на ефикасноста на системите за кочење на моторните возила и на приклучните возила се:

Вид на системот за кочење	Најголема сила на активирањето (кp)						Коефициент на кочењето*)						
	Мотоцикли						Мотоцикли	Петнички автомобили	Товарни автомобили	Автобуси и тролејбуси	Трактори	Земјоделски приколки	
	ножна сила	рачна сила	Петнички автомобили	Товарни автомобили	Автобуси и тролејбуси	Трактори							
Работна кочница	50	25	50	70	70	60	35	55	45	50	45	25	25
Помошна кочница	—	—	40	60	60	30	—	25	20	25	20	15	15

\*) Коефициентот на кочењето претставува однос на забаванјето на возилото и забрзувањето на земјина тежа изразен во проценти.

Нормативите од табелата од став 1 на овој член важат за возилата што се движат и тоа под следните услови:

- 1) површината по која се движат да е рамна, сува и со современа коловозна постилка;
- 2) за време на денешњето на возилото брзината на ветерот да не е поголема од 3 m/s;

3) температурата на дискот или на надворешната површина на барабанот да не изнесува повеќе од 100°C;

4) брзината на почетокот на кочењето да изнесува најмалку 50 km/час — за патничките автомобили, најмалку 40 km/час — за другите моторни возила, а за оние моторни возила што не можат да ги постигнат тие брзини — 80% од нивната најголема брзина.

Нормативите од табелата од став 1 на овој член важат и кога испитувањето на моторното возило или на приклучното возило се врши во место. Во тој случај односот на збирот на силите на кочењето, на обемот на сите тркала, кочени со работната кочница, и најголемата дозволена тежина на возилото мора да биде поголем или еднаков на пропишаните вредности на коефициентот на кочењето.

Нормативите за помошната кочница од став 1 на овој член можат да бидат помали за 25% од пропишаните — за возилата што ќе се вклучат во сообраќајот до 1 јануари 1980 година, освен за патничките автомобили.

Нормативите од табелата од став 1 на овој член важат без оглед на тоа дали моторното возило или приклучното возило е оптоварено или не.

По исклучок од одредбата на став 3 од овој член, силата на кочењето на моторните возила и на приклучните возила што имаат вградени уреди за непрекинато приспособување на интензитетот на кочењето сразмерно на промената на оптоварувањето, може, при испитувањето во место да биде помала од вредноста од табелата од став 1 на овој член, и тоа само за големината што му одговара на релативниот однос на притисокот во цилиндрите за кочење и инсталацијата пред уредите за приспособување.

#### Член 94

Паркирната кочница на моторното возило, однесно на приклучното возило кога тоа е одвоено од влечното возило, мора да обезбеди неподвижност на возилото оптоварено до најголемата дозволена тежина на наклон од 16%, а при тоа возилото да не е кочено на друг начин.

Паркирната кочница на спојни возила мора да обезбеди неподвижност на целата група возила на наклон од 8%, а при тоа групата возила да не е кочена на друг начин.

Силата со која се дејствува врз командата на паркирната кочница не смее да биде поголема од 40 kp за патничките автомобили и за земјоделските трактори, ниту поголема од 60 kp за другите моторни возила.

#### Член 95

Забавачот на моторното возило од член 19 став 9 на овој правилник мора да обезбеди функција на долготрајно забаваче на приклучното возило со коефициентот за кочење што ѝ одговара на вредноста од најмалку 10% од најголемата дозволена тежина на приклучното возило.

#### Член 96

Светлосниот сноп на собраното светло мора да биде во состојба ефикасно да осветли најмалку 40 m, а најмногу 80 m пат, а светлосниот сноп на големото светло — најмалку 100 m пат пред возилото ноќе при нормална видливост, и тоа при рамномерно оптоварено моторно возило на хоризонтална површина.

Фаровите за магла на моторното возило мораат да бидат изведени и приспособени така што осветлениот дел на рамниот дел да не е подолг од 35 m.

Светлото за осветлување на патот на велосипед или на велосипед со мотор мора да биде изведено и приспособено така што осветлениот дел на

рамниот пат да не е подолг од 50 m ниту пократок од 10 m.

#### Член 97

Уредот за давање звучни сигнали вграден на моторното возило мора да произведува звук со јачина најмалку:

- 1) на моторни возила од А и В категорија — 76 dB (A);
- 2) на моторни возила од С категорија — 89 dB (A);
- 3) на моторни возила од D категорија — 93 dB (A).

Јачината на звукот на звучните сигнали вградени на моторното возило се утврдува на отворен и рамен простор со пречник од најмалку 20 m, при што микрофонот на фонометарот мора да се наоѓа на височина од 0.5 до 1.5 m и на оддалеченост од 7 m пред возилото, а моторот не смее да биде во работа.

Велосипедите и велосипедите со мотор мораат да имаат уред за давање звучни сигнали, како што се: свонче, труба или сирена, чија јачина на звукот не смее да изнесува помалку од 70 dB (A).

Уредот за давање звучни сигнали на моторните возила не смее да произведува звук со јачина над 104 dB (A).

#### Член 98

Највисоките граници на дозволената надворешна буча што одделни видови возила смеат да ја произведуваат се:

- 1) за возила со две тркала, и тоа за:
  - а) велосипеди со мотор — 78 dB (A);
  - б) мотоцикли со двотактен мотор со зафатнина до 125 cm<sup>3</sup> — 82 dB (A), а мотоцикли со зафатнина на моторот над 125 cm<sup>3</sup> — 84 dB (A);
  - в) мотоцикли со четиритактен мотор со зафатнина до 125 cm<sup>3</sup> — 82 dB (A), со зафатнина од 125 до 500 cm<sup>3</sup> — 84 dB (A), а со зафатнина над 500 cm<sup>3</sup> — 86 dB (A);
- 2) за моторни возила со три тркала — 85 dB (A);
- 3) за моторни возила со четири или повеќе тркала, и тоа за:

- а) патнички автомобили — 84 dB (A);
- б) товарни автомобили и автобуси со најмногу дозволена тежина до 3,5 t — 85 dB (A), над 3,5 t и со мотор со јачина до 147 kW (200 KS) — 89 dB (A), а со мотор со јачина над 147 W (200 KS) — 92 dB (A).

За возилата што се во експлоатација подолго од една година, највисоката граница на дозволената надворешна бучава изнесува за 3 dB (A) повеќе од највисоката граница предвидена во став 1 на овој член за односниот вид возила.

Надворешната бучава на нови возила се утврдува типски на начинот предвиден со Уредбата за ратификација на Правилникот 9 што се однесува на хомологацијата на возилата во поглед на бучава („Службен лист на СФРЈ“, бр. 16/72 — Дополнителен Меѓународни договори и други спогодби).

#### Член 99

Уредите за осветлување и за светлосна сигнализација на возилото мораат да бидат од одобрен тип според важечките прописи за одделните видови на тие уреди.

### X. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

#### Член 100

Долунаведените одредби од овој правилник се применуваат врз возилата што се произведени и вклучени во сообраќај, и тоа:

- 1) по 1 јануари 1970 година:
- одредбата на член 36 став 3;
  - одредбата на член 46 став 1 точка 1;
- 2) по 1 април 1971 година:
- одредбата на член 14 став 2;
  - одредбата на член 16 став 5;
  - одредбата на член 19 став 8;
  - одредбата на член 31 став 6;
  - одредбата на член 35;
  - одредбата на член 41 ст. 2 и 4;
  - одредбата на член 43;
  - одредбата на член 44;
  - одредбата на член 45;
  - одредбата на член 46 ст. 4 и 5;
  - одредбата на член 49 став 1, што се однесува на светлосниот или звучниот сигнализатор за контрола на работата на покажувачите на правецот и на брзиномерот со патометрот и светилката за осветлување на мотоцикл;
  - одредбата на член 50 став 1;
  - одредбата на член 52 ст. 2 и 6;
  - одредбата на член 55 став 2;
  - одредбите на чл. 56, 57 и 58;
  - одредбата на член 60 став 1;
  - одредбата на член 62;
  - одредбата на член 64 став 1;
  - одредбите на чл. 66 и 82;
- 3) по 1 јануари 1972 година:
- одредбата на член 53 став 4;
  - одредбата на член 54 ст. 2 и 3;
  - одредбата на член 63 став 3;
  - одредбата на член 98 став 1;
- 4) по 1 јануари 1973 година:
- одредбата на член 10 ст. 1 и 2;
  - одредбата на член 13, освен став 1 точка 2;
  - одредбата на член 16 ст. 6 и 7 (за товарни и приклучни возила над 10 t и за автобуси над 7 t најголема дозволена тежина), како и одредбата на став 8;
- 5) по 1 јануари 1976 година — одредбата на член 16 став 6 во однос на моторните и приклучните возила, наменети за превоз на патници, најголема дозволена тежина над 7 t.
- Долунаведените одредби од овој правилник ќе се применуваат врз возилата што ќе се произведат и вклучат во сообраќајот, и тоа:
- по 1 јануари 1978 година:
  - одредбата на член 16 став 9;
  - одредбата на член 19 став 9;
  - одредбата на член 41 став 1 точка 2, а до тој рок ќе се применува одредбата на точка 1, став 1 од тој член:
  - одредбата на член 49 став 1 точка 3 под б;
  - одредбата на член 81 став 3;
- 2) по 15 март 1979 година:
- одредбата на член 91 став 3;
  - одредбата на член 41 став 11;
- 3) по 1 јануари 1980 година:
- одредбата на член 13 став 1 точка 2;
  - одредбата на член 16 став 6 — во однос на моторните и приклучните возила — автобуси со најголема дозволена тежина до 7 t и товарните моторни и приклучните возила со најголема дозволена тежина до 10 t;
  - одредбата на член 16 став 7 — во однос на моторните возила со најголема дозволена тежина до 10 t;
  - одредбата на член 31 ст. 2 и 3;
  - одредбата на член 50 став 3;
  - одредбата на член 54 став 2.

## Член 101

На моторните возила и на приклучните возила на Југословенската народна армија не се приме-

нуваат одредбите на чл. 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 16, 19, 20, 21, 23, 29, 30, 35, 49, 60, 61, 66, 87, 88, 89, 90, 91 и 92 од овој правилник.

## Член 102

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за усидите, опремата, димензиите и вкупните тежини на возилата во сообраќајот на патишта („Службен лист на СФРЈ“, бр. 20/75 и 58, 76).

## Член 103

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

IV/3 Бр. 952/1

1 март 1978 година

Белград

Претседател  
на Сојузниот комитет за  
сообраќај и врски,  
**Божидар Димитровиќ, с. р.**

## 356.

Врз основа на член 28 став 3 од Законот за прометот на отрови („Службен лист на СФРЈ“, бр. 4/77), Сојузниот комитет за здравство и социјална заштита донесува

## РЕШЕНИЕ

**ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА ЗДРУЖЕН ТРУД И НА УСТАНОВИТЕ ШТО ГИ ИСПОЛНУВААТ УСЛОВИТЕ ЗА ВРШЕЊЕ ТОКСИКОЛОШКА ОЦЕНА НА ОТРОВИ**

1. Се утврдува дека следните организации на здружен труд и воените установи ги исполнуваат условите за вршење токсиколошка оцена на отрови во смисла на член 3 од Законот за прометот на отрови, и тоа:

- 1) Завод за фармакологију и токсикологију Ветеринарског факултета, Загреб;
- 2) Институт за нуклеарне науке „Борис Кидрич“, Винча;
- 3) Институт за медицинска истражувања и медицина рада, Загреб;
- 4) Институт „Рубер Бошковиќ“, Загреб;
- 5) Институт за морфологију и фармакологију Ветеринарског факултета, Белград;
- 6) Пољопривредни факултет, Земун;
- 7) Универзитетско-медицински центар, Сараево;
- 8) Фармаколошки институт Медицинског факултета, Белград;
- 9) Фармацеутски факултет, Белград;
- 10) Војно-технички институт, Белград;
- 11) Хигиенски завод Војно-медицинске академије, Белград.

2. Ова решение влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 09-1250

6 април 1978 година

Белград

Претседател  
на Сојузниот комитет за  
здравство и социјална  
заштита  
**Зора Томич, с. р.**

357.

Врз основа на член 16 од Правилникот за начинот на испитувањето и за постапката за признавање на новосоздадени сорти на семе и на саден материјал на земјоделски растенија и за одобрување на воведувањето во производството на странски сорти на семе и на саден материјал на земјоделски растенија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 40/75), Сојузниот комитет за земјоделство објавува

### ДОПОЛНЕНИЈА НА СПИСОКОТ НА НОВОСОЗДАДЕНИ СОРТИ НА СЕМЕ И САДЕН МАТЕРИЈАЛ ОД ЗЕМЈОДЕЛСКИ РАСТЕНИЈА

Во Списокот на новосоздадени сорти на семе и саден материјал од земјоделски растенија („Службен лист на СФРЈ“, бр. 21/76 и 51/76) во глава I, во оддел А се вршат следните дополненија:

— во пододдел 1 по одредбата под 55 се додаваат шест нови одредби, кои гласат:

- |                               |   |
|-------------------------------|---|
| „56) сорта „Новосадска рана“  | селекција на Земјоделскиот факултет, ООЗТ Институт за ратајство и градинарство — Нови Сад |
| 57) сорта „Мачванка 1“        | селекција на Земјоделскиот факултет, ООЗТ Институт за ратајство и градинарство — Нови Сад |
| 58) сорта „Подунавка 1“       | селекција на Земјоделскиот факултет, ООЗТ Институт за ратајство и градинарство — Нови Сад |
| 59) сорта „Новосадска Бркуља“ | селекција на Земјоделскиот факултет, ООЗТ Институт за ратајство и градинарство — Нови Сад |
| 60) сорта „Добро Поље“        | селекција на Земјоделскиот факултет, ООЗТ Институт за ратајство и градинарство — Нови Сад |
| 61) сорта „Крагујевчанка 58“  | селекција на Центарот за земјоделски истражувања, Завод за стрни жита — Крагуевац“;       |

— во пододдел 2 по одредбата под 12 се додаваат две нови одредби, кои гласат:

- |                            |   |
|----------------------------|---|
| 13) сорта „Новосадски 183“ | селекција на Земјоделскиот факултет, ООЗТ Институт за ратајство и градинарство — Нови Сад |
| 14) сорта „Партизан“       | селекција на Центарот за земјоделски истражувања, Завод за стрни жита — Крагуевац“;       |

— во пододдел 2а се додава нова одредба под 2, која гласи:

„2а) сорта „Крагуј“

селекција на Центарот за земјоделски истражувања, Завод за стрни жита — Крагуевац“;

— во пододдел 4 по одредбата под 153 се додаваат шест нови одредби, кои гласат:

„154) дволиниски хибрид „Вс 666“

селекција на Земјоделскиот институт, ООЗТ Институт за облагородување и производство на растенија — Загреб

155) дволиниски хибрид „Os SK 272“

селекција на Биротехничкиот научнонаставен центар, ООЗТ Земјоделски институт — Осиек

156) дволиниски хибрид „Вс 488“

селекција на Земјоделскиот институт, ООЗТ Институт за облагородување и производство на растенија — Загреб

157) трилиниски хибрид „NS—180“

селекција на Земјоделскиот факултет, ООЗТ Институт за ратајство и градинарство — Нови Сад

158) трилиниски хибрид Вс 183“

селекција на Земјоделскиот институт, ООЗТ Институт за облагородување и производство на растенија — Загреб

159) четирилиниски хибрид „Вс 660“

селекција на Земјоделскиот институт, ООЗТ Институт за облагородување и производство на растенија — Загреб“;

— во пододдел 5 по одредбата под 12 се додава нова одредба 13 која гласи:

„13) сорта „Al Trimona“

селекција на Заводот за шеќерна репа „Селекција“ — Алексинац“;

— по пододдел 5а се додава назив на новиот пододдел 5б и три нови одредби, кои гласат:

„5б. Соја (Glycine hispida-Max.):

1) сорта „Мина“

селекција на СОЗТ „УПИ“ — РО Земјоделско добро „Семберија“, ООЗТ Ратајство — Биелина

2) сорта „Новка“

селекција на СОЗТ „УПИ“, — РО Земјоделско добро „Семберија“, ООЗТ Ратајство — Биелина

3) сорта „Нада“

селекција на СОЗТ „УПИ“ — РО Земјоделско добро „Семберија“, ООЗТ Ратајство — Биелина“;

— по пододдел 6 се додава назив на новиот пододдел 6а и една нова одредба, кои гласат:

„6а. црвена детелина (Trifolium pratense L):  
сорта „Крушевачка 9“

селекција на Центарот за земјоделски истражувања, Завод за крмни растенија — Крушевац“;

— во пододдел 7 по одредбата под 14 се додава нова одредба под 15 која гласи:

„15) сорта јежевица „Dactylis glomerata B-17“

селекција на Земјоделскиот институт, ООЗТ Институт за облагородување и производство на растенија Загреб“;

— во пододел 9 се додаваат две нови одредби, кои гласат:

- „2) сорта „Славеј“ селекција на Земјоделскиот институт — Скопје
- 3) сорта „Скопје — L“ селекција на Земјоделскиот институт — Скопје“;

— по пододел 9 се додаваат назив на новиот пододел 9а и две нови одредби, кои гласат:

„9а. Озим добиточен грашок:  
(Pinum arvense L.):

- 1) сорта „NS-Дунав“ селекција на Земјоделскиот факултет, ООЗТ Институт за ратајство и градинарство — Нови Сад
- 2) сорта „NS-Пионир“ селекција за Земјоделскиот факултет, ООЗТ Институт за ратајство и градинарство — Нови Сад“;

— во пододел 13 по одредбата под 3 се додаваат две нови одредби, кои гласат:

- „4) хибрид „Ras F1“ селекција на Институтот за градинарство — Смедеревска Паланка
- 5) хибрид „Belis F1“ селекција на Институтот за градинарство — Смедеревска Паланка“;

— во пододел 14 под одредбата под 10 се додава нова одредба под 11, која гласи:

- „11) сорта „Кармен“ (Феферона) селекција на Институтот за градинарство — Смедеревска Паланка“;

— во пододел 15 под одредбата под 2 се додава нова одредба под 3, која гласи:

- „3) сорта „Бијељински“ селекција на СОЗТ „УПИ“ — РО Институт за истражување и развој, ООЗТ Земјоделски завод — Биелина“;

— во пододел 16 по одредбата под 2 се додава нова одредба 3, која гласи:

- „3) сорта „Зебрина“ селекција на Земјоделскиот факултет, Институт за ратајство — Сараево“;

— во пододел 17 по одредбата под 4 се додава нова одредба под 5, која гласи:

- „5) сорта „Паланачки D-67“ селекција на Институтот за градинарство — Смедеревска Паланка“.

Во оддел В се вршат следните дополненија:

— по пододел 1 се додава назив на новиот пододел 1а и една нова одредба, кои гласат:

- „1а. Круши (Pirus sp.): сорта „Шампионка“ селекција на Институтот за овоштарство — Чачак“.

— во пододел 8 по одредбата под 9 се додаваат шест нови одредби, кои гласат:

- „10) сорта „Демир Капија“ селекција на Овоштарско-лозарската огледна станица „Радмиловац“, Центар за лозарство и винарство — Белград — Винча
- 11) сорта „Опузенска рана“ селекција на Овоштарско-лозарската огледна станица „Радмиловац“ Центар за лозарство и винарство — Белград — Винча
- 12) сорта „Косовска рана“ селекција на Овоштарско-лозарската огледна станица „Радмиловац“ Центар за лозарство и винарство — Белград — Винча
- 13) сорта „Смедеревски мускат“ селекција на Овоштарско-лозарската огледна станица „Радмиловац“ Центар за лозарство и винарство — Белград — Винча
- 14) сорта „Антигона“ селекција на Овоштарско-лозарската огледна станица „Радмиловац“ Центар за лозарство и винарство — Белград — Винча
- 15) сорта „Повардарска позна“ селекција на Овоштарско-лозарската огледна станица „Радмиловац“ Центар за лозарство и винарство — Белград — Винча

Бр. 9-1738

16 март 1978 година  
Белград

Заменик-претседател  
на Сојузниот комитет за  
земјоделство,  
инж. Бранко  
Турудија, с. р.

358.

Врз основа на член 30 ст. 1 и 4 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77), во согласност со претседателот на Сојузниот комитет за енергетика и индустрија и со претседателот на Сојузниот комитет за труд и вработување, директорот на Југословенскиот завод за стандардизација пропишува

## П РА В И Л Н И К

### ЗА ТЕХНИЧКИТЕ НОРМАТИВИ ЗА ИЗГРАДБА НА ОБЈЕКТИ ЗА ДОБИВАЊЕ МОРСКА СОЛ И ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА МОРСКА СОЛ

#### I. Општи одредби

##### Член 1

Со одредбите од овој правилник се пропишуваат техничките нормативи за изградба на базени и други објекти за добивање морска сол, како и техничките нормативи за производство на морска сол и

други соли растворени во морска вода ако нивното производство се врши на начинот и според постапката за производство на морска сол.

#### Член 2

Долунаведените изрази, во смисла на овој правилник, ги имаат следните значења:

1) морска вода е течност во која се наоѓаат растворени различни неоргански соли, од кои во најголем дел натриум хлорид — во концентрација доволна за производство на морска сол;

2) морска сол (во натамошниот текст: сол) е натриум хлорид со примеси на магнезиумови и други соли кои истовремено се кристализираат од заситената солена вода до густина од  $1,2629 \text{ g/cm}^3$ , односно  $34^\circ\text{Be}$ ;

3) концентрирана или згусната морска вода (саламура) е морска вода која на површините од соланата со згуснување или некоја друга постапка достасала густина поголема од густина што ја има морската вода во пределот на морето близу соланата;

4) висококонцентрирана морска вода е концентрирана морска вода која по завршетокот на производствената сезона може економично да се складира во резервоари (акумулации) заради експлоатација во наредната сезона;

5) заситена солена вода е морска вода со концентрација при која започнува да се таложи солта ( $25,6$  до  $25,7^\circ\text{Be}$ );

6) матична лужина е концентрирана морска вода од која на површините од соланата со најголем дел се наталожила сол;

7) морска солана е собир на уреди и објекти кои се состојат од уреди за зафаќање на морската вода, базени за концентрација, базени за кристализација на солта, акумулации за висококонцентрирана морска вода, црпни станици, заштитни објекти и комуникации, како и други објекти и уреди, потребни во постапката за производство на сол.

Под изразот солена вода, во смисла на овој правилник, се подразбираат: морска вода, концентрирана или згусната вода, висококонцентрирана морска вода, заситена солена вода и матична лужина.

#### Член 3

Густината на морската вода во соланите се мери со ареометар, а се пресметува во степени  $^\circ\text{Be}$  (Beaume). Степенот  $^\circ\text{Be}$  се пресметува според образецот:

$$1^\circ\text{Be} = 144,3 \frac{d - d_0}{d}$$

каде што е:

$d$  — релативна густина на морската вода;

$d_0$  — густина на дестилирана вода, земена за единица.

Во долунаведената табела наспоредно се наведени вредностите на густината во  $^\circ\text{Be}$  и на релативната густина на морската вода:

$^\circ\text{Be}$	$d$	$^\circ\text{Be}$	$d$	$^\circ\text{Be}$	$d$
1	1,0069	11	1,0825	22	1,1798
2	1,0140	12	1,0907	23	1,1896
3	2,0212	13	1,0990	24	1,1995
3.5	1,0248	14	1,1074	25	1,2095
4	1,0285	15	1,1160	26	1,2197
5	1,0258	16	1,1247	27	1,2301
6	1,0433	17	1,1335	28	1,2407
7	1,0509	18	1,1425	29	1,2515
8	1,0587	19	1,1516	30	1,2629
9	1,0665	20	1,1609	31	1,2736
10	1,0744	21	1,1703	32	1,2849

## II. Зафаќање морска вода

#### Член 4

Морската вода потребна за производство на сол се доведува на површините на морската солана на еден од следните начини:

1) со користење на појавата на плима и осека и со погодна положба на првата група базени за испарување во кој морската вода доаѓа со гравитација;

2) со црпење на морската вода на местото на зафаќањето и со доведување по каналите на површината на морската солана;

3) со комбинација на природното зафаќање за време на плимата и црпење за време на осеката.

#### Член 5

Местото за зафаќање на морската вода треба да се одбере така што долната граница на густината на морската вода да не биде помиска од нормалната соленост на морската вода, која за подрачјето на Јадранското Море изнесува  $3,5^\circ\text{Be}$ .

Одбраното место не смее да биде во подрачјето на дотекување на слатка вода од водотеците или на влијанието на слатка вода носена од морска струја.

Местото за зафаќање морска вода мора да биде вон од влијанието на водите загадени со отпадочни материји од околните објекти и постројки.

#### Член 6

Заради избор на местото за зафаќање морска вода, во времето од почетокот на март па до крајот на октомври, на повеќе места што доаѓаат предвид, секојдневно за време на плима и осека се мери густината на морската вода на површината и на секој метар до длабочина од 5 м.

#### Член 7

Димензионирањето на уредите за зафаќање морска вода во однос на потребното количество морска вода, се врши врз основа на податоците снимени најмалку за една година за најголемата височина на плимата, односно најмалата височина на осеката.

#### Член 8

Уредите за зафаќање морска вода мораат на погоден начин да се обезбедат од неконтролирано пуштање на морската вода на површините од морската солана, а на видно место треба да се постави предупредување дека им е забранет пристапот на лица кои не се вработени на соланата.

## III. Базени за концентрација

#### Член 9

За да се достаса побрзо густината до  $25,5^\circ\text{Be}$  и потребната височина на солените води, базените за концентрација (испарување), зависно од конфигурацијата на теренот и височинската положба, мораат да бидат распоредени во повеќе групи составени од поединечни степенесто сместени редови на базени.

Големините на одделни базени, бројот на редовите на базените и бројот на групите базени се определуваат зависно од првобитната конфигурација на почвата, како и од локалните климатски прилики.

#### Член 10

За да се постигне што поголема непропустливост за водата, базените за концентрација (испарување), преградните насипи како и каналите помеѓу базените се градат од природно кохерентни материјали (глина, земјен прав).



Преградните насипи и канали, ако се изведуваат исклучиво од кохерентни материјали, имаат трапезоиден пресек, а ако се обложуваат со оплата, се изведуваат со вертикални или благонаведнати страни.

#### IV. Базени за кристализација

##### Член 11

За да се доведе концентрацијата на заситената солена вода од 25.6° Be до степенот одбран за економична кристализација, кристализацијата, како и таложењето на солта се врши во базените за кристализација.

Степениот на густината на заситената солена вода за економична кристализација се избира според намената на солта што се кристализира.

##### Член 12

Базените за кристализација се изградуваат, по правило, со еднаква големина и во правоаголна форма, поделени во неколку редови положени степено.

Дното на базените од став 1 на овој член мора да биде посебно негувана природна порова прекриена со морски алги *micrococcus corrugum* или дно со цврста подлога од камен, бетон, асфалт и сл.

Големињата и формата на базените, бројот на редовите на базените и нивниот распоред, се определуваат зависно од големињата на соланата, локалните климатски услови, начинот и бројот на бербите (собирањата) на солта годишно и од начинот на транспортирање на солта.

##### Член 13

За да се обезбеди доволна непропустливост на земјиштето за вода, базените за кристализација се градат на делот од морската солана со најквалитетна почва.

Непропустливоста на почвата од став 1 на овој член се утврдува со соодветни геомеханички испитувања.

##### Член 14

Во поглед на трајноста на базените, односно заради заштита на концентрираната вода и солта од загадување, базените за кристализација, по правило, се одвојуваат со прегради.

#### V. Акумулации

##### Член 15

Заради чување на висококонцентрираната морска вода која по завршетокот на производствената сезона останала на површините од морската солана, се изградуваат акумулации (резервоари).

Бројот на акумулациите и нивните димензии се определуваат зависно од големињата на морската солана и локалните климатски услови, како и од количеството на преостанатата висококонцентрирана морска вода.

##### Член 16

Покрај акумулацијата мораат да се изградат потребни доволни и одводни канали, преливи за атмосферска вода (врнежи) и впусни и испусни објекти.

Испусните објекти од став 1 на овој член мораат да се обезбедат од неконтролирано отворање. На погодено место треба да се постави предупредување дека им е забранет пристап на лицата кои не се вработени во морската солана.

#### VI. Објекти во морска солана

##### Член 17

За потреби на доведување и префрлање на солената вода во одделни групи базени за концентрација, базени за кристализација и во акумулациите, мораат да се изградат канали.

##### Член 18

Заради заштита на солта од загадување со материјалот од насипот, вертикалните прегради од член 14 на овој правилник се обложуваат со дрво, камен, бетон и со друг соодветен материјал.

##### Член 19

На местата на крстосување на одделни канали што служат за различни цели, мораат да се изведат соодветни премини и сифони, од дрво, бетон, леано железо или друг соодветен материјал и мораат да бидат димензионирани да го задоволат потребниот протек.

##### Член 20

За испуштање на саламурата од базените и акумулациите во одделни канали и обратно, се изработуваат вратници, запорници и преливи од погоден материјал (дрво, леано железо и сл.).

Конструкцијата на вратниците, запорниците и преливите од став 1 на овој член мора да биде таква да овозможува лесна манипулација, а материјалот што е можно помалку подложен на корозија и пропаѓање.

#### VII. Заштитни објекти и комуникации

##### Член 21

Од плавењето со вода од врнежи морската солана мора да биде заштитена со над-орешни канали и насипи.

Каналите од став 1 на овој член мораат да бидат пригодени за прифаќање на максималниот прилив на површинските води од околното подрачје што гравитира кон соланата и за нивно одведување по најкраток пат во морето.

##### Член 22

Ако морската солана делумно влегува во плитка морска вода, отстрана мора да се заштити со одбранбени насипи. Височината на круната на насипот над најголемата височина на бранот кој може да настапи истовремено со плимата мора да изнесува најмалку 0,5 m.

##### Член 23

Притекувањето (инфилтрацијата) на слатка вода или морска вода чија густина е помала од густината на саламурата во базенот, како и истекувањето (миграцијата на саламурата од базените на морската солана), мора да се попречи со материјал непропустлив за вода (бетон, дрво, глина).

Како притекување (инфилтрација), во смисла на став 1 од овој член, се подразбира покачувањето на површинска и подземна слатка или морска вода со помала густина, а како истекување (миграција) — губење на солената вода од површините на морската солана.

##### Член 24

За да се обезбеди несмеќаван и сигурен пристап до одделни групи базени, уреди и направи, како и за превоз на произведената сол, на морската солана мораат да се изградат премини, мостови, патишта и други потребни комуникации.

## Член 25

Заштитните објекти (наспини, канали, запорници) мораат да се одржуваат во исправна состојба и да бидат под постојан надзор. За да се обезбеди пристап кон заштитните објекти, мораат да се изградат до нив соодветни комуникации (пат, пловен канал).

## VIII. Црпни станици

## Член 26

Црпните станици — објекти во кои се сместени црпните постројки мораат, покрај просториите за црпки и засуни, а, по потреба, и дел за трансформаторска станица, да имаат и просторија за престој на работниците што ја послужуваат црпната постројка.

## Член 27

Црпките во постројката за црпење морска вода и префрлање во базените за испарување и кристализација и за префрлање на саламурата од една група базени во други и во акумулациите, односно за црпење од нив, како и за исфрлање на одвишната вода од соланата, мораат според својот капацитет покрај исфрлањето на нормалните количества на вода, да бидат доволни и за исфрлање на количествата настаните од ненадејни големи дождови.

## Член 28

Јазлиштата на каналите покрај црпни станици со систем на запорници, мораат да бидат изведени така што да ги обезбедуваат сите потребни комбинации на движењето на соланата вода, како според правецот, така и според капацитетите.

## Член 29

Ако црпките за свој погон се снабдуваат со електрична енергија од јавната мрежа, морската солана мора да има и посебен сопствен извор на енергија со кој ќе ги снабдува клучните црпки во случај на прекин на доводот на електрична енергија од мрежата.

## Член 30

Во просторијата на црпната станица мора на видно место да биде истакната шемата на црпките и цевководите со сите арматури, шемата за развод и напојување на машинските уреди со електрична енергија, како и упатство за манипулација со водата и ракување со постројката и негово одржување.

## Член 31

Исправноста на машинските и електричните уреди во станица мора да се контролира постојано.

## IX. Собирање и превоз на сол

## Член 32

Алатот и приборот за собирање на солта мора да биде таков при работата што помалку да ја оштетува подлогата на базените, и мора да им одговара на начинот на собирањето на солта, видот на подлогата во базените за кристализација и дебелината на слојот на наталожената сол.

## Член 33

Пред експедирањето во склад на доработка, собраната сол мора да се исцеди од саламурата.

## Член 34

Експедирањето, односно превозот на солта во складови може да се врши рачно, со колички или со вагонетки од дековилски колосек или со гумени транспортери, камиони и пловни објекти.

Врз превозот на солта од став 1 на овој член се применуваат важечки прописи за техничките нормативи при работата на површинските откопи на јаглен, метални и неметални минерални суровини.

## X. Миење, складирање и доработка на солта

## Член 35

Собраната сол што е загадена со честички од подлогата и со атмосферска прах по собирањето се подложува, по правило, на миење, за да се ослободи од механичките нечистотии.

Ако собраната сол од став 1 на овој член треба да се положи на миење, начинот на миење се определува зависно од начинот на собирањето на солта, квалитетот на собраната сол и од намената на солта.

## Член 36

Заради заштита од влијание на временските непогоди што можат да ја истопат или загадат, произведената сол треба, по правило, на соодветен начин да се складира во затворени складови.

Ако морската солана не располага со доволно затворен складиштен простор, солта може да се чува и на отворени површини.

Заради одведување на преостанатата саламура, подлогата во складовите или отворените простори, наменети за складирање сол, се изведува од бетон, камен или асфалт, со соодветен пад кон рабните канали — риголи.

## Член 37

Ако солта се складира на отворен простор, мора да се заштити од влијанието на временските непогоди.

Околу складишната површина мораат да се изградат канали за прифаќање на врнежите кои по соодветните канали треба да се одведуваат вон од складишните површини.

## Член 38

Солта, складирана и исцедена од саламура, представува пролуппроизвод кој, зависно од намената, подлежи на натамошна доработка.

Доработката се врши со секундарно миење, со центрифугирање, со сушење, мелење, сееење, јодирање, кондиционирање и пакување.

Одделни фази на доработка, зависно од квалитетот на полупроизводите, избраната технологија на доработката и барањата на потрошувачите, можат да се изостават.

## XI. Услови суштествени за производството

## Член 39

Заради ефикасно извршување одделни фази на производствената постапка, на морската солана мораат да се собираат податоците за:

- 1) врнежите за изминатите 24 часа, секојдневно во 7 часот изутрина во текот на целата година;
- 2) испарувањата на слатката вода во стандардниот евапориметар за изминатите 24 часа, секојдневно во 7 часот изутрина, за периодот од 1 април до 1 октомври;
- 3) соленоста на морската вода на местото на зафаќањето, секојдневно во 7 часот изутрина за периодот од 1 април до 1 октомври;
- 4) температурата на воздухот во 7,14 и 21 часот;
- 5) состојбата на концентрацијата и длабочината на соланата вода во сите базени за време на траењето на производствената сезона;

6) големините и површините, што се покриени со саламура, и времето за кое биле покриени;

7) зафатнината и просечната густина на висококонцентрираната морска вода во акумулациите (мостра се зема од длабочина од 0.30 m):

- а) на денот на складирањето;
- б) на денот на празнењето;

8) големината на површината под кристализација, секојдневно за време од ставањето на првите базени под кристализација, па до завршетокот на собирањето на солта.

#### Член 40

Следењето на височината на врнежите и испарувањето во производствениот период на поголеми морски солани, мора да се врши за неколку карактеристични места, при што пресметката на средното количество на врнежите и испарувањето треба да се изврши на начинот вообичаен во хидрометријата.

#### Член 41

Заради добивање краткорочни прогнози потребни за морската солана, се вршат и следните метеоролошки забележувања:

- 1) на влажноста на воздухот;
- 2) на барометарскиот притисок;
- 3) на правецот и брзините на ветрот;
- 4) сјаењето на сонцето.

### XII. Заштита од невреме

#### Член 42

Во случај на наидување врнежи, во базените за кристализација мора да се впушти расположивата саламура со висока концентрација за да се зголеми заштитниот слој над исталожената сол.

#### Член 43

При ненадејна појава на врнежите во поголемо количество, придружени со силен ветер, веднаш по нивното престанување мора да се испушти сета вода од базените за кристализација во одводните канали за да се запази исталожената сол од растворање.

#### Член 44

Ако врнежи настапат ненадејно и без појава на ветер, е потребно водениот слој приближен на слојот на врнежите, преку преливот на вратниците на базените за кристализација да се испушти во одводните канали.

#### Член 45

Матичните лужини, што ќе останат по производството на морска сол, можат да се употребат за производство на други видови сол.

### XIII. Завршна одредба

#### Член 46

Овој правилник влегува во сила по истекот на 90 дена од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 11-5649/1  
27 март 1978 година  
Белград

Директор  
на Југословенскиот завод  
за стандардизација,  
Милан Крајновиќ, с. р.

### 359.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација пропишува

## П РА В И Л Н И К ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ОД ОБ- ЛАСТА НА МАШИНОГРАДБАТА

#### Член 1

Со овој правилник се пропишуваат југословенските стандарди од областа на машиноградбата, што ги имаат следните називи и ознаки:

- 1) Индустриски должински мерења. Стандардна референтна температура — — — — — JUS M.A0.001
- 2) Толеранции во машиноградбата. Толеранции на облиците и положбите. Принцип на „максимум материјал“ — — — — — JUS M.A1.245
- 3) Толеранции во машиноградбата. Толеранции на облиците и положбите. Практични примери за означување на цртежи — — — — — JUS M.A1.246
- 4) Толеранции во машиноградбата. Толеранции на облиците и положбите. Котирање и толерирање на профили — — — — — JUS M.A1.247
- 5) Толеранции во машиноградбата. Толеранции на слободни мери. Дозволеност отстапувања на облиците и положбите — — — — — JUS M.A1.411

#### Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација.

#### Член 3

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се задолжителни во целост, а ќе се применуваат почнувајќи од 15 мај 1978 година.

#### Член 4

Престанува да важи југословенскиот стандард:

Толеранции во машиноградбата. Толеранции на слободните мерки. Дозволеност отстапувања од облиците и положбите — — — — — JUS M.A1.411 донесен со Решението за југословенските стандарди од групата на основните и општите стандарди („Службен лист на СФРЈ“, бр. 51/74).

#### Член 5

Југословенскиот стандард од член 4 на овој правилник престанува да важи на 14 мај 1978 година.

#### Член 6

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 14-5657/1  
27 март 1978 година  
Белград

Директор  
на Југословенскиот завод за  
стандардизација,  
Милан Крајновиќ, с. р.

360.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација пропишува

### П Р А В И Л Н И К ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ТЕХНИЧКИ СИЛИКАТИ

#### Член 1

Со овој правилник се пропишуваат југословенските стандарди за технички силикати, што ги имаат следните називи и ознаки:

- |  |              |
|--|--------------|
| 1) Натриум-силикат, цврст, технички — — — — —  | JUS H.B1.200 |
| 2) Натриум-силикат, течен, технички — — — — —  | JUS H.B1.201 |
| 3) Натриум-метасиликат-пентахидрат, технички — — — — —   | JUS H.B1.202 |
| 4) Калиум-силикат, цврст, технички — — — — —   | JUS H.B1.203 |
| 5) Калиум-силикат, течен технички — — — — —  | JUS H.B1.204 |
| 6) Испитување на технички натриум-силикат и на калиум-силикат. Определување на содржината на железо и алуминиум. Гравиметриска метода — — — — —            | JUS H.B8.332 |
| 7) Испитување на технички натриум-силикат и на калиум-силикат. Определување на содржината на материји нерастворливи во вода. Гравиметриски метод — — — — — | JUS H.B8.333 |
| 8) Испитување на технички калиум силикат. Определување на содржината на калиум-оксид и пресметување на содржината на натриум-оксид. Волуметриски метод — — | JUS H.B8.334 |

#### Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел од овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација.

#### Член 3

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се задолжителни во целост, а ќе се применуваат врз техничките силикати што ќе се произведат, односно увезат почнувајќи од 1 јуни 1978 година.

#### Член 4

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 13-5656/1  
27 март 1978 година  
Белград

Директор  
на Југословенскиот завод за стандардизација,  
Милан Крајновиќ, с. р.

361.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација пропишува

### П Р А В И Л Н И К ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИОТ СТАНДАРД ЗА ЛАСЕРИ

#### Член 1

Со овој правилник се пропишува југословенскиот стандард за ласери што го има следниот назив и ознака:

- |   |              |
|---|--------------|
| 1) Ласери. Обележување на ласерски производи, затворени просторни и терен — — — — — | JUS N.S9.025 |
|---|--------------|

#### Член 2

Југословенскиот стандард од член 1 на овој правилник е составен дел на овој правилник, а се објавува во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација.

#### Член 3

Југословенскиот стандард од член 1 на овој правилник е задолжителен во целост, а ќе се применува врз обележувањето на ласерските производи, што ќе се произведат, односно увезат почнувајќи од 1 октомври 1978 година, како и врз обележувањето на ласерските затворени простории и теренот почнувајќи од тој датум.

#### Член 4

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 15-5651/1  
27 март 1978 година  
Белград

Директор  
на Југословенскиот завод за стандардизација,  
Милан Крајновиќ, с. р.

362.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација пропишува

### П Р А В И Л Н И К ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ЗА КОНДЕНЗАТОРИ И ОТПОРНИЦИ ЗА ЕЛЕКТРОНСКИ УРЕДИ

#### Член 1

Со овој правилник се пропишуваат југословенските отпорници за кондензатори и отпорници за електронски уреди што ги имаат следните називи и ознаки:

- |  |              |
|--|--------------|
| 1) Електроника и телекомуникации. Непроменливи кондензатори за електронски уреди. Називи, дефиниции и методи на испитување — — | JUS N.R2.005 |
|--|--------------|

2) Електроника и телекомуникации. Непроменливи отпорници. Називи, дефиниции и методи на испитување

JUS N.R3.005

## Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација.

## Член 3

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се задолжителни во целост, а ќе се применуваат врз кондензаторите и отпорниците за електронски уреди, што ќе се произведат, односно увезат почнувајќи од 15 мај 1978 година.

## Член 4

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 15-5653/1

27 март 1978 година

Белград

Директор  
на Југословенскиот завод за  
стандардизација,  
Милан Крајновиќ, с. р.

363.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација пропишува

### П РА В И Л Н И К ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИОТ СТАНДАРД ЗА САДОВИ ПОД ПРИТИСОК

## Член 1

Со овој правилник се пропишува југословенскиот стандард за садови под притисок, што го има следниот назив и ознака:

1) Хидрофорски садови. Главни мери и услови на квалитетот — — JUS M.E2.100

## Член 2

Југословенскиот стандард од член 1 на овој правилник е составен дел на овој правилник, а се објавува во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација.

## Член 3

Југословенскиот стандард од член 1 на овој правилник е задолжителен во целост, а ќе се применува на хидрофорските садови што ќе се произведат, односно увезат почнувајќи од 15 мај 1978 година.

## Член 4

Решението за југословенскиот стандард за хидрофорски садови („Службен лист на СФРЈ“, бр. 36/72), престанува да важи на 14 мај 1978 година.

## Член 5

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 14-5654/1

27 март 1978 година

Белград

Директор  
на Југословенскиот завод за  
стандардизација,  
Милан Крајновиќ, с. р.

364.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77), директорот на Југословенскиот завод за стандардизација пропишува

### П РА В И Л Н И К ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ОД ОБЛАСТА НА РУДАРСТВОТО

## Член 1

Со овој правилник се пропишуваат југословенските стандарди од областа на рударството, што ги имаат следните називи и ознаки:

- 1) Јамска подграда. Челични RI-носачи. Облик и мери — — — JUS B.M2.103
- 2) Јамска подграда. Рударски челични звончести носачи. Облик и мери JUS B.M2.104
- 3) Јамска подграда. Челична шина. Облик и мери — — — — — JUS B.M2.105
- 4) Јамска подграда. Челик за подгради. Испитување — — — — — JUS B.M2.106
- 5) Пресеци на руднички подземни простории. Окно со правоаголен пресек. Изработка со помош на водечка платформа — — — — — JUS B.Z0.106
- 6) Пресеци на руднички подземни простории. Окно со квадратен пресек JUS B.Z0.107
- 7) Пресеци на руднички подземни простории. Окно со кружен пресек JUS B.Z0.108
- 8) Пресеци на руднички подземни простории. Специјална комора за изработка на коси и вертикални простории со помош на водечка платформа JUS B.Z0.109
- 9) Пресеци на руднички подземни простории. Коса просторија со квадратен пресек, со еден колосек или без колосек. Изработка со помош на водечка платформа — — — — — JUS B.Z0.110
- 10) Пресеци на руднички подземни простории. Коса просторија со квадратен пресек, со два колосека или без колосеци. Изработка со помош водечка платформа — — — — — JUS B.Z0.111
- 11) Пресеци на руднички подземни простории. Коса просторија, со правоаголен пресек, со еден колосек или без колосек. Изработка со помош на водечка платформа — — — — — JUS B.Z0.112

12) Пресеци на руднички подземни простории. Коса просторија со правоаголен пресек, со два колосека или без колосеци. Изработка со помош на водечка платформа — — — — —	JUS B.Z0.113
13) Пресеци на руднички подземни простории. Ходник тип А, без колосек — — — — —	JUS B.Z0.114
14) Пресеци на руднички подземни простории. Ходник тип В, без колосек — — — — —	JUS B.Z0.115
15) Пресеци на руднички подземни простории. Ходник тип С, без колосек — — — — —	JUS B.Z0.116
16) Машини, уреди и прибор за дупчење. Водечка платформа за изработка на вертикални и коси простории — — — — —	JUS M.J1.100
17) Машини, уреди и прибор за дупчење. Вагонети превртувачи за руднички транспорт — — — — —	JUS P.R2.110

### Член 2

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се составен дел на овој правилник, а се објавуваат во посебно издание на Југословенскиот завод за стандардизација.

### Член 3

Југословенските стандарди од член 1 на овој правилник се задолжителни во целост, а ќе се применуваат врз јамските подгради, врз пресеците на рудничките подземни простории и врз машините, уредите и приборот за дупчење во рударството, што ќе се произведат, односно увезат почнувајќи од 1 јули 1978 година.

### Член 4

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 11-5655/1  
27 март 1978 година  
Белград

Директор  
на Југословенскиот завод за  
стандардизација,  
**Милан Крајновиќ, с. р.**

365.

Врз основа на член 127 точка 7 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување на воените осигуреници („Службен лист на СФРЈ“, бр. 67/72, 13/76 и 58/76) и член 26 точ. 1, 11 и 12 од Статутот на Заедницата на социјалното осигурување на воените осигуреници („Службен лист на СФРЈ“, бр. 44/74), Собранието на Заедницата на социјалното осигурување на воените осигуреници донесува

## О Д Л У К А

### ЗА ПЛАКЕТАТА И ЗНАЧКАТА НА ЗАЕДНИЦАТА НА СОЦИЈАЛНОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА ВОЕНИТЕ ОСИГУРЕНИЦИ

1. Се установуваат плакета и значка на Заедницата на социјалното осигурување на воените осигуреници (во натамошниот текст: Заедницата), што

во знак на признание и внимание се доделуваат за работа и соработка во областа на социјалното осигурување на воените осигуреници.

2. Плакетата на Заедницата им се доделува на воените единици и на воените установи, на органите на општествено-политичките заедници, на општествено-политичките и други општествени организации, на самоуправните интересни заедници, на организациите на здружен труд и на други организации и заедници, како знак на признание за исклучителни резултати остварени во изградбата и унапредувањето на социјалното осигурување на воените осигуреници и за соработка со Заедницата.

Плакетата на Заедницата како знак за исклучително признание, им се доделува и на лицата што со својата работа или соработка со Заедницата значително придонеле кон изградбата и унапредувањето на социјалното осигурување на воените осигуреници.

Значката на Заедницата, како знак на внимание, им се доделува на воените осигуреници што работат во органите на Заедницата, на лицата што соработуваат со Заедницата, или ја посетуваат Заедницата, како и на лицата што вршат работи на спроведувањето на социјалното осигурување на воените осигуреници.

3. Основата за изработка на плакетата на Заедницата е позлатена метална плоча во облик на штит порамена со две лаврови ветчиња. Во горниот среден дел на плакетата, на зрачест орнамент, се наоѓа петокрака ѕвезда од црвен емајл, а во средината на плакетата се три факли со три стилизирани пламени во три бои, на кои е испишано: Заедница на социјалното осигурување на воените осигуреници, и тоа зборот: „Заедница“ на син емајл, зборовите: „социјално осигурување“ — на бел емајл, а зборовите: „на воените осигуреници“ — на црвен емајл. Сите симболи имаат благ релјеф чија површина е во висок сјај. Големината на плакетата е 80 × 100 mm.

Плакетата на Заедницата е сместена во кутија чија внатрешност е приспособена кон плакетата.

4. Плакетата на Заедницата се доделува со одлука на Собранието на Заедницата, а ја предава на свечен начин претседателот на Собранието на Заедницата или лице овластено од него.

5. Значката на Заедницата според мотивот и релјефот е идентична со плакетата на Заедницата. Изработена е од ист материјал како и плакетата. Големината на значката е 18 × 20 mm. На грбот на значката е прицврстена ила.

6. Значката на Заедницата ја доделува претседателот на Собранието на Заедницата или раководителот на Службата за спроведување на пензиското и инвалидското осигурување на воените осигуреници или лицата овластени од нив.

7. Знакот на плакетата од точка 3 на оваа одлука може да се става врз сите публикации што ги издава Заедницата, што се наменети за органите на Заедницата или за воените осигуреници.

8. Евиденцијата за плакетите на Заедницата што се доделуваат во смисла на точка 2 од оваа одлука, ја води Службата за спроведување на пензиското и инвалидското осигурување на воените осигуреници.

9. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 16-1  
15 март 1978 година  
Белград

Собрание на Заедницата на социјалното осигурување на воените осигуреници

Претседател,  
**Мирко Нововиќ, с. р.**

366.

Врз основа на член 9 став 3 од Законот за Установата за одржување на внатрешните пловни патишта („Службен лист на СФРЈ“, бр. 50/74) и член 47 став 1 точка 3 алинеја 3 од Статутот на Уставата за одржување на внатрешните пловни патишта, Советот на Уставата за одржување на внатрешните пловни патишта во согласност со Сојузниот комитет за сообраќај и брски и со Сојузниот секретаријат за финансии, донесува

### ТАРИФА НА НАДОМЕСТИТЕ

#### ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ОБЈЕКТИТЕ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ПЛОВИДБАТА НА ВНАТРЕШНИТЕ ПЛОВНИ ПАТИШТА

1. Надомест за користење на објектите за безбедност на пловидбата на внатрешните пловни патишта на кои важи меѓународниот или меѓудржавниот режим на пловидбата (во натамошниот текст: надоместот) плаќа, според одредбите од оваа тарифа, демашен и странски брод кога со цел на стопанско работење или засолнување во зимовник ќе допливи во пристаниште, на сидриште или на некое друго место на брегот на внатрешниот пловен пат на Социјалистичка Федеративна Република Југославија на кој важи меѓународниот или меѓудржавниот режим на пловидба.

По исклучок од став 1 на оваа точка надомест не плаќаат воените бродови на СФРЈ, странските воени бродови, јавните бродови, странските јавни бродови и бродовите на општествено-политичките организации.

2. Како бродови, во смисла на оваа тарифа, се сметаат сите видови пловни објекти на внатрешната пловидба (бродови, чамци, пловечки направи, скелџа и др.).

3. Надоместот определен со оваа тарифа се плаќа во корист на Уставата за одржување на внатрешните пловни патишта (во натамошниот текст: Уставата).

4. Не се плаќа надомест за користење на објектите за безбедност на пловидбата во случај на допловување заради:

1) засолнување на пловилото во пристаниште на внатрешната пловидба, односно запирање на пловило на сидриште или внатрешен пловен пат, поради опасност што е предизвикана од виша сила или во случај на наредба од надлежниот орган (невреме, магла, затворен пловен пат, тешки премини, запирање на сообраќајот и сл.);

2) ставање на пловилото во суредување;

3) вршење на пропишаните прегледи на пловилото и со тоа во врска вршење на потребни поправки;

4) допловување на пловило во текот на траењето на градењето и опрсмнувањето;

5) натоварување и истоварување на членови на екипаж;

6) пополнување на опремата на пловилото, задлихите на животни намирници, водата за пиење, како и погонскиот и потрошниот материјал, ако пополнувањето се врши исклучиво за потребите на тоа пловило;

7) истоварување на бродоломници, лица што забелеле или умреле за време на патувањето, како и нивните придружници;

8) натоварување и истоварување на пилотите, работниците во органот надлежен за безбедност на пловидбата во санитарски или царински органи, во органи за внатрешни работи, како и други службени лица што вршат службени дејствија на пловилото;

9) истоварување на стоки од пловилото што допливило општено, ако истите стоки, по извршената поправка на пловилото, ќе бидат повторно натоварени на истото пловило;

10) претоварување на патниците или претовар на стоките од едно пловило на друго, или земање во влечање, односно исклучување од влечење на пловило поради безбедност на пловидба (мала вода, појава на мраз или пожар, тешки премини, пловидбени ограничувања и сл.);

11) привремено истоварување на патници — транзитни туристи во пристаниште на Југославија, ако тие патници повторно се натоваруваат во исто или друго пристаниште на Југославија, на исто пловило во текот на исто патување.

5. Надоместот предвиден со тарифа се пресметува, и тоа:

1) за брод на внатрешната пловидба со сопствен погон — според силата на механичкиот погонски уред;

2) за брод на внатрешната пловидба без сопствен погон — според носивоста;

3) за брод на внатрешната пловидба со сопствен погон што има и товарен простор — според силата на механичкиот погонски уред или според носивоста односно депласманот.

6. Височината на надоместот според оваа тарифа изнесува:

1) за секоја тона носивост или депласман — по 0,80 динари за 30 дена, односно 3,60 динари за календарската година;

2) за секоја коњска сила на механичкиот погонски уред — по 0,80 динари за 30 дена, односно 3,60 динари за календарската година.

Обврзникот за плаќање на надоместот одлучува за кое време ќе плати надомест, ако со оваа тарифа не е определено поинаку.

7. Во случај за еден брод, согласно со точка 5 потточка 3 од оваа тарифа, височината на надоместот да може да се пресмета било според силата на механичкиот погонски уред, било според носивоста, односно според депласманот, височината на надоместот се пресметува според оној основ што дава поголем вкупен износ на надоместот.

8. Силата на механичкиот погонски уред, носивоста, односно депласманот на бродот за пресметување на надоместот според одредбите на точ. 6 и 7 од оваа тарифа се утврдува врз основа на соодветните бродски исправи.

9. Надоместот се плаќа за периодот од 30 дена или за календарска година.

По исклучок од став 1 на оваа точка за брод чија сила на механичкиот погонски уред изнесува 50 KS или помалку, односно чија носивост или депласман изнесува 50 тони или помалку, надоместот се плаќа за календарската година.

Ако бродот од став 2 на оваа точка започнал стопанско работење во втората половина на годината, надоместот се плаќа во височина од 50% од годишниот износ на надоместот.

10. Пресметка на надоместот се врши на тој начин што Уставата издава налог или сметка за наплата на надоместот на бродот или на претставникот на бродот за кого настапила обврската за плаќање на надоместот според одредбите на оваа тарифа.

11. Обврската за плаќање на надомест настанува и тоа:

1) за брод — во моментот на првото вповлување во пристаништето или некое друго место на брегот на внатрешниот пловен пат;

2) за брод од точка 9 став 2 на оваа тарифа — од моментот на уписот во соодветниот регистар и трае до бришењето на пловилото од тој регистар.

Надоместот се плаќа во рок од осум дена од денот на доставувањето на бродот или на негов претставник на налогот, односно на сметката за наплата на надоместот.

12. Бродовите на внатрешната пловидба за кои е платен надомест според одредбите на Тарифата за користење на објектите за безбедност на внатрешниот пловен пат 01/2 број 458/3 од 1 април 1966 година, нема да се наплатува надомест според одред-

бите од оваа тарифа до истекот на рокот за кој надоместот е платен.

13. Со денот на влегувањето во сила на оваа тарифа престанува да важи Тарифата за користење на објектите за безбедност на внатрешниот пловен пат 01/2 број 458/3 од 1 април 1966 година.

14. Оваа тарифа влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

V/1 — Бр. 249  
9 февруари 1978 година  
Белград

Претседател  
на Советот на Установата за  
одржување на внатрешните пловни  
патишта,  
**Велисав Василевиќ, с. р.**

367.

Врз основа на член 244 став 2 алинеја 3 од Уставот на СФРЈ, Сојузниот извршен совет, Извршниот совет на Собранието на СР Босна и Херцеговина, Извршниот совет на Собранието на СР Македонија, Извршниот совет на Собранието на СР Словенија, Извршниот совет на Собранието на СР Србија, Извршниот совет на Саборот на СР Хрватска, Извршниот совет на Собранието на СР Црна Гора, Извршниот совет на Собранието на САП Војводина и Извршниот совет на Собранието на САП Косово склучуваат

## ДОГОВОР

### ЗА ИЗРАБОТКА НА КОМПЛЕКСНА ГЕОЛОШКА КАРТА НА ЈУГОСЛАВИЈА

#### Член 1

Тргувајќи од значењето на Комплексната геолошка карта на Југославија, како основа за успешно пасочување на геолошко-истражните работи со цел за пронаоѓање на минерални сировини и подземни води, решавање на хидрогеолошките, инженерско-геолошките, геофизичките и сеизмичките проблеми, заштитата на човековата средина, како и одбраната на земјата, учесниците на овој договор се обврзуваат, во рамките на своите права и должности, да преземаат потребни мерки заради обезбедување услови и средства за потребните геолошки истражувања и за изработка и печатење на Комплексна геолошка карта на Југославија.

#### Член 2

Заради приспособање на податоци за изработка и печатење на Комплексна геолошка карта на Југославија, ќе се извршат потребните геолошки истражувања на подрачјата на кои тоа до сега не е сторено.

#### Член 3

Учесниците на овој договор се согласни во рамките на Комплексната геолошката карта на Југославија да се изработат:

- 1) Основна геолошка карта на Југославија, во размер 1 : 100 000;
- 2) Прегледна хидрогеолошка карта на Југославија, со карта на термалните и минералните води, во размер 1 : 500 000;
- 3) Прогнозна металогенетска карта на Југославија, во размер 1 : 500 000;
- 4) Прогнозна карта на длабинската положба на геолошките елементи на Југославија во размер 1 : 500 000.

#### Член 4

Извршните совети на собранијата на републиките и извршните совети на собранијата на авто-

номните покраини ќе преземаат потребни мерки за да се обезбедат услови и средства за геолошки истражувања на неистражените подрачја на републиките и автономните покраини, и тоа за:

- 1) геолошко-истражните работи потребни за изработка на Основната геолошка карта на Југославија;
- 2) геолошко-истражните работи (регионални хидрогеолошки истражувања) потребни за изработка на Прегледната хидрогеолошка карта на Југославија, со карта на термалните и минералните води;
- 3) геофизичките истражувања потребни за дополнување на податоците за изработката на Прогнозната карта на длабинската положба на геолошките елементи на Југославија.

#### Член 5

Сојузниот извршен совет, во рамките на своите права и должности, ќе презема мерки за да се обезбедат услови и средства заради подготвување за печатење и за печатење на:

- 1) сите листови на Основната геолошка карта на Југославија, што до денот на потпишувањето на овој договор не се отпечатени;
- 2) Прегледната хидрогеолошка карта на Југославија, со картата на термалните и минералните води;
- 3) Прогнозната металогенетска карта на Југославија;
- 4) Прогнозната карта на длабинската положба на геолошките елементи на Југославија.

#### Член 6

Учесниците на овој договор се согласни геолошките истражувања од член 4 на овој договор да се извршат во рок од десет години, а подготовката за печатење и печатењето на Комплексната геолошка карта на Југославија од член 5 на овој договор — во рок од дванаесет години од денот на потпишувањето на овој договор.

#### Член 7

Учесниците на овој договор се согласни дека геолошко-истражните работи треба да се изведат заради добивање на податоци за изработката и печатењето на Комплексната геолошка карта на Југославија, на подрачјата наведени во посебните прилози бр. 1, 2 и 3, што се составен дел на овој договор.

#### Член 8

Учесниците на овој договор се согласни надлежните органи во републиките и автономните покраини и Сојузниот геолошки завод спогодбено да ја утврдат динамиката на изведувањето на геолошките истражувања од член 4 на овој договор во рок од 90 дена од денот на потпишувањето на овој договор.

#### Член 9

Учесниците на овој договор се согласни Сојузниот геолошки завод, преку Комисијата за Комплексната геолошка карта на Југославија што ја сочинуваат по еден претставник на секоја република и автономна покраина, определен од надлежните органи и претставник на Сојузниот геолошки завод, да ја усогласува работата врз изработката на Комплексната геолошка карта на Југославија, да дава стручна помош и да издава стручно-технички упатства за рационално изведување на геолошко-истражните работи.

#### Член 10

Картите од член 5 на овој договор ќе се печатат во тираж:

- 1) Основната геолошка карта на Југославија (секој лист со толкувач) — во 600 примероци, а листовите што опфаќаат (покриваат) делови од територии на две или повеќе републики и автономни покраини — во 800 примероци;



2) Прегледната хидрогеолошка карта на Југославија, со картата на термалните и минералните води — во 1.250 примероци;

3) Прогнозната металогенетска карта на Југославија — во 1.250 примероци;

4) Прогнозната карта на длабинската положба на геолошките елементи на Југославија — во 400 примероци.

Учесниците на овој договор се согласни дека секоја република, односно автономна покраина може да бара за нејзини потреби да се печати и број примероци поголем од оној што ѝ припаѓа според овој договор, со тоа што да ги поднесува трошоците на печатењето на додатниот број примероци на листовите на картите.

#### Член 11

Учесниците на овој договор се согласни распределбата на отпечатените карти од член 10 на овој договор да се изврши на следниот начин:

1) за потребите на сојузните органи и организации и на Фондот на стручната документација за резултатите на геолошките истражувања:

а) 100 примероци од секој лист на Основната геолошка карта на Југославија;

б) 50 примероци од картите од член 10 точ. 2 и 3 на овој договор;

в) 40 примероци од картите од член 10 точка 4 на овој договор;

2) за потребите на органите на републиките и на автономните покраини распределбата на картите од член 10 на овој договор ќе се изврши според прилогот 4, што е составен дел од овој договор.

#### Член 12

Извршните совети на собранијата на републиките и извршните совети на собранијата на автономните покраини се обврзуваат да обезбедат завршните елаборати за резултатите на геолошките истражувања од член 4 на овој договор и завршните елаборати за резултатите на геолошките истражувања што се извршени во периодот од 1972 година до денот на потпишувањето на овој договор, а што се однесуваат на истражувањата од член 4 на овој договор, да се достават до Сојузниот геолошки завод за Фондот на стручната документација за резултатите на геолошките истражувања, заради нивна подготовка за печатење и печатење на Комплексната геолошка карта на Југославија.

#### Член 13

Извршните совети на собранијата на републиките и извршните совети на собранијата на автономните покраини ќе обезбедат до Сојузниот геолошки завод да се доставуваат скратени елаборати на сите други регионални (основни) геолошки истражувања што се вршат во размер 1 : 25 000 и помали, а кои ќе се изведуваат врз основа на програмите за истражувањата на републиките и автономните покраини заради користење за изработка на Комплексната геолошка карта на Југославија.

#### Член 14

Сојузниот извршен совет, во согласност со член 6 од овој договор, ќе презема мерки да се утврди програмата на подготовките за печатење и печатењето на картите од член 5 на овој договор и да се обезбедат средства за финансирање на таа програма.

#### Член 15

Учесниците на овој договор се согласни до крајот на 1980 година да склучат договор за изработка и печатење на Основна хидрогеолошка карта на Југославија и на Основна инженерско-геолошка карта на Југославија, во размер 1 : 100 000.

#### Член 16

Измени и дополнесија на овој договор се вршат на начинот и според постапката според која е склучен овој договор.

#### Член 17

Овој договор го потпишаа овластените претставници на Сојузниот извршен совет, на извршните совети на собранијата на републиките и на извршните совети на собранијата на автономните покраини, во соодветен број идентични примероци што се сметаат како автентични текстови.

#### Член 18

Овој договор влегува во сила кога ќе го потпишат овластените претставници на учесниците на овој договор.

#### Член 19

Овој договор се објавува во „Службен лист на СФРЈ“.

1 март 1978 година  
Белград

За Сојузниот извршен совет,  
**Душан Илиевик**, с. р.  
член на Советот и претседател на  
Сојузниот комитет за енергетика и  
индустрија

За Извршниот совет на Собранието  
на СР Босна и Херцеговина,  
**Ибро Муратовиќ**, с. р.  
заменик-републички секретар за  
стопанство

За Извршниот совет на Собранието  
на СР Македонија,  
**Ристо Филиповски**, с. р.  
член на Советот и републички  
секретар за финансии

За Извршниот совет на Собранието  
на СР Словенија,  
**Борис Микош**, с. р.  
член на Извршниот совет и репуб-  
лички секретар за урбанизам

За Извршниот совет на Собранието  
на СР Србија,  
**Крета Јовановиќ**, с. р.  
член на Советот и републички  
секретар за стопанство

За Извршниот совет на Саборот на  
СР Хрватска,  
**Олга Миличиќ-Арсланагиќ**, с. р.  
член на Извршниот совет на  
Саборот

За Извршниот совет на Собранието  
на СР Црна Гора,  
**Василе Војводиќ**, с. р.  
заменик-републички секретар за  
стопанство

За Извршниот совет на Собранието  
на САП Војводина,  
**Бошко Тодоровиќ**, с. р.  
член на Советот и покраински  
секретар за стопанство

За Извршниот совет на Собранието  
на САП Косово,  
**Петар Костиќ**, с. р.  
член на Советот и покраински  
секретар за стопанство

368.

Врз основа на член 22 од Законот за општествена контрола на цените („Службен лист на СФРЈ“, бр. 25/72 и 35/72), претставниците на производителите и претставниците на потрошувачите склучуваат

### СПОГОДБА

#### ЗА ПРОМЕНА НА ЗАТЕЧЕНИТЕ ЦЕНИ ЗА АПАРАТИ ЗА ЗАВАРУВАЊЕ

1. Претставниците на производителите и претставниците на потрошувачите на 23 март 1977 година склучија и потпишаа Спогодба за промена на затечените цени за апарати за заварување, со тоа што производителските организации на здружен труд да можат своите затечени продажни цени за наведените производи при постојните услови на продажбата, да ги зголемат во просек до 8%, а според Ценовникот што е составен дел на Спогодбата.

2. Учесниците на оваа спогодба се обврзуваат дека производите од точка 1 на оваа спогодба ќе ги продаваат, односно купуваат по цените и под условите што се предвидени во спогодбата.

3. На оваа спогодба даде согласност Сојузниот завод за цени, со решение бр. 2553 од 16 март 1978 година.

4. Оваа спогодба влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Претставници на производителите: „Горење-Вартстрој“ — Доња Лендава, „Уљаник“ — Пула, „Електрода“ — Загреб и „Раде Кончар“ — Загреб.

Претставници на купувачите-потрошувачи: 26 купувачи — потрошувачи потписници на спогодбата.

### ОДЛИКУВАЊА

#### УКАЗ

#### ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

врз основа на член 337 точка 4 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и член 4 од Законот за одликувањата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се одликуваат:

Од СР Хрватска

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

#### СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО ЗЛАТНА СВЕЗДА

Храбар Вицка Јере, Кучић Ивана Никола, Весели Јосипа Адалберт, Весели Јосипа Драгутин;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

#### СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Рожић Марина Јосип;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

#### СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЦРВЕНО ЗНАМЕ

Антонић Војислава Драган;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

#### СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Новак Вицка Иво;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

#### СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ЗРАЦИ

Стојановић Душана Миодраг, Тројак Фрање Владимир;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

#### СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Хорват Стјепана Антуц, Краљ Вјекослава Звонко;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

#### СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

Грамбирожа Јозе Никола, Крушлин Павло Владо;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

#### СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Барко Јосипа Антуц, Беатовић Јосипа Томислав, Бричко Ђуре Винко, Челант Адама Михаел, Чучек Андрије Драго, Дедић-Џамбић Фрање Стажа, Хидић Ибрахима Смаил, Иветић Мате Владимир, Керин-Карановић Ивана Љубица, Крамер Фанике Звонко, Кремесец Фрање Карло, Матицка-Маргетић Мирка Вишња, Паић-Радош Мате Јулијана, Шћурин Јосипа Виктор, Шкет-Пушкарић Ивана Анкица, Шкет Богољуба Младен;

— за залагање и постигнати успеси во работата

#### СО МЕДАЛ НА ТРУДОТ

Бартолинчић Ивана Стјепан, Фриго Виктор Алојз, Хелингер Стјепана Фрање, Кључарић Јосипа Јосип, Корбел Мартина Вељко, Крклец Јосипа Карло, Мраовић Ђуре Милан, Валидић Шиме Крешо;

Од САП Војводина

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

**СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ  
ЗРАЦИ**

Чоловиќ Лазара Миле;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

**СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБРЕН  
ВЕНЕЦ**

Парлиќ Живка Никола;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

**СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ**

Бачиќ Бранка Јован;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

**СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА  
СВЕЗДА**

Стојановиќ Петра Стеван;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

**СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ**

Анѓелиќ Миливоја Никола, Авакумовиќ Милоша Сава, Бајиќ Мане Раде, Валашка-Тури Ференца Илона, Божиќ Тодора Божо, Ѓиѓ Бела Калман, Катона Андраша Имре, Колониќ Јене Шандор, Ласло Имре Карољ, Молнар Антала Флоријан, Недимовиќ Душана Никола, Обер-Ђаков Василија Варица, Пањковиќ Илије Недељко, Рушак Шандора Иштван, Савиќ Крсте Мливој, Секе Пал Тибор, Собослаи Јожефа Јожеф, Шимиќ Мије Иван, Теофиловиќ Станка Петар, Тобијаш Имре Имре, Томиќ Николе Драгоја, Тотпал Јожефа Јожеф, Урошевиќ Кристине Живорад;

— за залагање во социјалистичката изградба на земјата

**СО МЕДАЛ ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД**

Бајус Шандора Клара, Цветковиќ Мирка Боривоје, Чонка Јаноша Ференц, Ѓулибрк Саве Ратко, Драгишиќ Петра Никола, Фехер Јаноша Јанош, Краи Шандора Шандор, Крац Јаноша Лајош, Пантелиќ Јована Милан;

— за залагање и постигнати успеси во работата

**СО МЕДАЛ НА ТРУДОТ**

Аврамовиќ Васе Никола, Батајиќ Стевана Илија, Божиќ Милана Лазар, Ѓабафи Беле Андраш, Ѓокур Милана Душан, Ѓубрановиќ-Ѓуштина Петра Милка, Фодор-Мајински Симе Миланка, Хорват Шандора Андраш, Јариќ Миће Мирко, Јовановиќ Илије Георгије, Калин Карла Иван, Куртешанин Стевана Никола, Липљанац Мирка Петар, Лочникар Ане Јоже, Лукиќ Жарка Недељко, Медаковиќ Миће

Ђорђе, Медведец Аделе Петар, Миљевиќ Драгољуба Драгомир, Савкиќ Среге Милош, Шипош Ѓрне Ласло, Василевиќ Благоја Петко, Врготиќ Јована Бранислав;

— за заслуги и постигнати успеси во работата на општонародната одбрана

**СО МЕДАЛ ЗА ВОЕНИ ЗАСЛУГИ**

Јандриќ Лазара Станко, Јелиќ Светозара Ѓиља-на, Јовиќ Иѓњата Србољуб, Младеновиќ Петра Душан, Тресиглавиќ Тодора Миливој, Трифуновиќ Илије Јован;

**СО МЕДАЛ ЗА ВОЈНИЧКИ ДОБРОДЕТЕЛИ**

Крижан Среќка Павле, Лепшиќ Милана Јован, Штефиќ Винка Стјепан.

Бр. 122

5 октомври 1977 година  
Белград

Претседател  
на Републиката,  
Јосип Броз Тито, с. р.

**У К А З****ПРЕТСЕДАТЕЛОТ  
НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА  
ЈУГОСЛАВИЈА**

врз основа на член 337 точка 4 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и член 4 од Законот за одликувањата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се одликуваат:

**Од сојузните органи и организации**

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

**СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ  
ЗРАЦИ**

Ѓаѓиновиќ Војислава Ксенија, Матиќ Павла Милован, Пантиќ Милије Милош;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности.

**СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБРЕН  
ВЕНЕЦ**

Краус Лавослава Јудита;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

**СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ**

Анѓелиќ Блажа Радомир, Хациќ Мухамеда Ибрахим, Јуричиќ Динка Виктор, Николиќ Милутина Милош, Радишиќ Марјана мр Фрањо;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

#### СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

Баста-Балаћ Дана Милица, Бошковић Блажа Благоје, Палигорић Миодрага Љубомир, Пријат Луке Бранко, Реџели Шерки Рабит, Штаубрингер Јосипа Звонко;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

#### СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Аврамовић Петра Слободан, Благојевић Ивана Бранко, Божиновић-Лапов Вјекослава Бисерка Дабић Петра Никола, Филиповић-Мојсиловић Јездимира Даринка, Хрубик Ђуре Јанко, Јевремовић Светислава Бранка, Јолић-Енгелбрехт Фране Лидија, Јоловић Радосава Радич, Каић Јакова Иван, Максимовић Александра Загорка, Марковић Михаља Андрија, Милошевић Радослава Емилија, Милошевић-Поповић Петра Оливера, Милошевски Александар Живојин, Мраовић Васа Љубомир, Ненадовић-Баканић Глише Невенка, Проданова Ристе Милка, Сланц-Георгиевски Јоже Богомира, Узелац-Правдић Бранка Босиљка, Вељковић Душана Милисав, Захировић Салиха Фехим;

— за заслуги и придонес во развивањето на соработката помеѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и други држави

#### СО ОРДЕН НА ЈУГОСЛОВЕНСКОТО ЗНАМЕ СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

Јарамазовић Лајче Бранка;

— за залагање во социјалистичката изградба на земјата

#### СО МЕДАЛ ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД

Пунчец Стјепана Владимир, Раковић Јована Никола, Шкобић Анђелка Коста;

— за залагање и постигнати успеси во работата

#### СО МЕДАЛ НА ТРУДОТ

Јовановић Владимира Александра, Мирковић-Мацаревић Богољуба Вера, Павловић Добривоја Родољуб, Трифуновић Сретена Гордана, Варићак Бранка Петар.

Бр. 139

18 ноември 1977 година

Белград

Претседател  
на Републиката,  
Јосип Броз Тито, с. р.

## СОДРЖИНА:

	Страна
346. Закон за извршната постапка — — —	673
347. Уредба за работите на застапување на странски фирми во Југославија во областа на прометот на стоки — — —	704
348. Решение за определување на стоковниот контингент за злато во 1978 година — —	710
349. Решение за забрана на внесувањето и растурањето на весникот „The Daily Telegraph“ — — — — —	710
350. Решение за забрана на внесувањето и растурањето на весникот „Die Welt“ — —	710
351. Решение за забрана на внесувањето и растурањето на списанието „Praline“ — —	710
352. Решение за забрана на внесувањето и растурањето на списанието „Der Spiegel“ —	710
353. Решение за забрана на внесувањето и растурањето на книгата „Лексикон српске историје“ — — — — —	711
354. Решение за забрана на внесувањето и растурањето на весникот „Il Piccolo“ — —	711
355. Правилник за уредите, опремата, димензиите и вкупните тежини на возилата во сообраќајот на патиштата — — — —	711
356. Решение за определување на организациите на здружен труд и на установите што ги исполнуваат условите за вршење токсиколошка оценка на отрови — — —	725
357. Дополненија на Списокот на новосоздадени сорти на семе и саден материјал од земјоделски растенија — — — — —	726
358. Правилник за техничките нормативи за изградба на објекти за добивање морска сол и за производство на морска сол — —	727
359. Правилник за југословенските стандарди од областа на машиноградбата — — —	731
360. Правилник за југословенските стандарди за технички силикати — — — — —	732
361. Правилник за југословенскиот стандард за ласери — — — — —	732
362. Правилник за југословенските стандарди за кондензатори и отпорници за електронски уреди — — — — —	732
363. Правилник за југословенскиот стандард за садови под притисок — — — — —	733
364. Правилник за југословенските стандарди од областа на рударството — — — — —	733
365. Одлука за плакетата и значката на Заедницата на социјалното осигурување на воените осигуреници — — — — —	734
366. Тарифа на надоместите за користење на објектите за безбедност на пловидбата на внатрешните пловни патишта — — —	735
367. Договор за изработка на Комплексна геолошка карта на Југославија — — — — —	736
368. Спогодба за промена на затечените цени за апарати за заварување — — — — —	738
Одликувања — — — — —	738

Издавач: Новинско-издавачка установа Службен лист на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Белград, Јована Ристиќа бр. 1. Пош. факс 226. — Директор и главен и одговорен уредник Душан Машовиќ, Улица Јована Ристиќа бр. 1 — Печати Београдски издавачко-графички завод Белград, Булевар војводе Мишиќа бр. 17.